

Puumalan kunnan talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2023- 2025

Kunnanhallitus 8.12.2022 § 189, liite 1

Kunnanvaltuusto 15.12.2022 § 52, liite 1

Sisällys

TALOUSARVIO JA -SUUNNITELMA.....	3
YLEINEN TALOUDELLINEN TILANNE.....	4
KUNTATALOUDEN TILANNE	11
ETELÄ-SAVON TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT	18
PUUMALAN KUNNAN TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT	25
KUNNAN TALOUDELLINEN TILANNE.....	27
TALOUDEN OLETETTU KEHITYS 2022-2025.....	29
TALOUSARVION 2023 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2023-2025 PERUSTELUT	32
VUODEN 2023 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJE.....	33
KUNNAN HENKILÖSTÖ	35
KUNTASTRATEGIA VUOSILLE 2022-2026	36
KUNNAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET VUODELLE 2023 SEKÄ VASTUUHENKILÖT	39
TALOUSARVIOLASKELMAT	43
RAHOITUSLASKELMA	45
VEROT	46
VALTIONOSUJEDT.....	47
LAINA	49
KONSERNILAINA	50
TALOUSSUUNNITELMA 2023–2025	51
TOIMINTAKULUT VUONNA 2023.....	52
KÄYTTÖTALOUDEN MENOT JA TULOT 2023	53
KÄYTTÖTALOUSOSA.....	54
HALLINTOPALVELUIDEN TOIMIALA	54
KESKUSVAALILAUTAKUNTA.....	54
KUNNANVALTUUSTO	55
TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	55
KUNNANHALLITUS	56
SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT.....	57
HALLINTO- JA TALOUSPALVELUT	57
ELINVOIMAPALVELUT	58
HYVINVOINTIPALVELUT YHTEENSÄ	59
HYVINVOINTILAUTAKUNTA.....	59
OPETUSPALVELUT.....	60
VARHAISKASVATUSPALVELUT	61
NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT.....	62

AIKUISKOULUTUSPALVELUT	63
KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT.....	64
TEKNISTEN PALVELUIDEN TOIMIALA	65
TEKNINEN LAUTAKUNTA	65
YHDYSKUNTAPALVELUT	66
PELASTUSPALVELUT	67
KIINTEISTÖPALVELUT	67
YMPÄRISTÖPALVELUT	68
KAAVOITUS- JA TONTTIPALVELUT	69
ASUMISPALVELUT	70
RUOKAHUOLTO- JA PUHTAANAPITO	71
INVESTOINNIT.....	72
POISTOSUUNNITELMA	81

TALOUSARVIO JA -SUUNNITELMA

Kuntalain (410/2015, 110§) mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

YLEINEN TALOUDELLINEN TILANNE

Valtiovarainministeriön katsauksen mukaan alkuvuosi 2022 on ollut taloudessa, tuotannossa ja työllisyydessä selvästi odotettua vahvempi. Kotitaloudet ovat kuluttaneet. Käyttäneet erityisesti palveluita, joita eivät voineet käyttää covid-19-epidemian vuoksi säädettyjen rajoitusten aikana.

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan talouden kasvu hidastuu merkittävästi vuotta 2023 kohti kuljettaessa. Edessä on seisahtuvan kasvun vaihe, eikä talouden ajautumista taantumaan voi sulkea pois. Epävarmuus, pula energiasta, nopea inflaatio, rapautuva ostovoima ja nousevat korot leikkaavat kulutuksen ja investointien kasvua kaikkialla. Vuoden 2023 aikana pitäisi kuitenkin alkaa helpottaa.

Verrattuna edelliseen kesäkuussa julkaistuun ennusteeseen riskit inflaation kerrannaisvaikutuksista ja nopean inflaation vaiheen pitkittymisestä, energiakriisistä ja talouden kasvun pysähtymisestä kokonaan pidemmäksi aikaa ovat kasvaneet.

Kuluttajahintoja nostaa pula energian tarjonnasta. Lisäksi ylivirittyneillä markkinoilla pienetkin muutokset energian tarjonnassa tai kysynnässä näkyvät suurina muutoksina energian hinnassa. Kallistunut energia on jo nostanut esimerkiksi ruuan hintaa.

Kysyntäinflaatio ei ole vielä keskeinen nopeaa inflaatiota selittävä tekijä. Palkkainflaatiokaan ei ole vielä käynnistynyt.

Euroalueen rahaviranomaista epävarma ja epävakaa tilanne mietityttää. Euroalueen rahapolitiikka voi olla taiteilua inflaation leviämisen riskin ja taantumien riskin kanssa, mutta nollakorkojen aika on joka tapauksessa ohi.

Covid-19-pandemian hellitettyä usko tulevaisuuteen palasi nopeasti ja kotitaloudet ovat purkaneet kertyneitä säästöjä kulutukseen. Kotitaloudet ovat kuitenkin VM:n mukaan säikähtäneet uudelleen ja perusteellisesti. Euroopassa alkoi sota. Asuntolainojen korot nousevat. Uusien sähkösopimusten hinnat ovat moninkertaiset eräänntyneisiin verrattuna. Vakaina pidetyt arjen puitteet muuttuvat nyt nopeasti.

VM ennakoi, että säikähdettyään kotitaloudet voivat alkaa säästää pahemman päivän varalle – ainakin ne kotitaloudet, joilla on siihen mahdollisuus ja viimeistään siinä vaiheessa, jos työmarkkinat sakkaavat pahemmin. Kasvava säästäminen leikkaisi kulutusta, talouden kokonaiskysyntää ja kasvua. Yritysten luottamuksessa tulevaisuuteen on vielä toistaiseksi ollut enemmän toivoa, vaikka näkemyksissä on paljon hajontaa.

Nopea työllisyyden ja kulutuksen kasvu ovat kasvattaneet verotuloja ja vahvistaneet julkista taloutta vuosina 2021-2022. Kun talouden kasvu hidastuu ja velanhoitomenot kasvavat, julkisen talouden alijäämät ja velka alkavat kasvaa uudelleen.

Myös hyvinvointialueiden aloitukseen liittyvät kustannukset, päätökset tukea turvallisuutta, huoltovarmuutta, tutkimusta, tuotekehitystä ja talouden vihreää rakennemuutosta, toimet sähkön hinnan kohtuuttoman nousun kompensoimiseksi kotitalouksille sekä väestön ikääntymisestä aiheutuvat jatkuvasti kasvavat menot kasvattavat alijäämää.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan julkisen talouden rakenteellinen tulojen ja menojen välinen epätasapaino on n. 9 mrd. euroa. Julkisen talouden rahoitus ei ole kestävällä pohjalla pitkällä aikavälillä.

Julkisen taloudenpidon lähtökohta on, että tulot ja menot sovitetaan talouden suorituskyvyn asettamaan raamiin. Lisäksi julkisessa taloudessa pitää ylläpitää liikkumavaraa epäsuotuisamman kehityksen varalle.

Taloudenpidon raami on ahdas ja jatkuva velkaantuminen ja muiden vastuiden kasvu syövät liikkumavaraa raamin sisällä.

Julkisen taloudenpidon kestävyysongelman juurisyy on, että talouden suorituskyky ei riitä julkisen sektorin tarpeisiin – lakisääteisiin ja muihin. Suomi haluaa tarjota pohjoismaisten verrokkiemme tasoiset julkiset palvelut ja etuudet, vaikka talouden suorituskyky on verrokkejamme heikompi.

Inflaatiosta ei ole korjaamaan tilannetta. Inflaatio estää talouden voimavaroja kohdentumasta tehokkaasti ja vaatii talttuakseen korkeampia korkoja ja heikompa työllisyyttä. Inflaatio heikentää edellytyksiä kasvattaa julkisen taloudenpidon raamia.

Julkisen sektorin tarpeiden ja talouden suorituskyvyn yhteen sovittamisessa on kaksi puolta. Muuttamalla talouden toimintaympäristöä määrittäviä sääntöjä ja fiksulla julkisella rahankäytöllä voidaan tehostaa voimavarojen käyttöä taloudessa, tukea kasvua ja tulonmuodostusta ja luoda väljyyttä siihen raamiin, johon julkinen taloudenpito sovitetaan. Ilmastomuutos ja luontopääoman ylikulutus pakottavat joka tapauksessa löytämään nykyistä tehokkaampia ja kestävämpiä tapoja tuottaa, kuluttaa ja luoda kasvua taloudessa. Samalla täytyy varautua tarkastelemaan julkisen sektorin tarpeita kokonaisuutena ja kriittisesti.

Talouden suhdannenäkymät vuosina 2022-2024

Bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan Suomessa 1,7 % v. 2022. Alkuvuonna talouden tuotanto on kehittynyt suotuisasti ja työllisyys on jatkanut nopeaa kasvua. Talouskasvun ennustetaan hidastuvan loppuvuonna enemmän kuin vielä kesällä ennakoitiin. **BKT:n kasvu hidastuu 0,5 prosenttiin v. 2023.** Myös hyödykkeiden ja energian hintojen nousu on jatkunut kesällä arvioitua nopeampana. **Kuluttajahintojen nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja talouden kasvua selvästi loppuvuodesta ja vuoden 2023 alkupuolella.** Vuosina 2024–2026 BKT:n kasvun arvioidaan olevan talouden potentiaalista kasvua nopeampaa, noin 1,4 % vuosittain.

Ulkomaankaupan näkymiä varjostaa erityisesti Venäjän kanssa käytävän kaupan merkittävä supistuminen, vaikkakin vienti Venäjälle jatkuu osin edelleen. Euroopan talouskehityksen näkymät ovat synkentyneet kesästä, joten viennin kasvu jää lähivuosina vaisuksi.

Ennusteessa oletetaan, että elokuun alussa v. 2022 voimassa olevat Venäjään kohdistetut pakotteet jäävät voimaan koko ennustejaksolle. Rajoitteiden suorita vaikutuksia suurempia ovat kuitenkin epäsuorat vaikutukset, kuten energiamarkkinoiden laaja häiriö ja hintojen nousu.

Koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset talouskasvuun ovat heikentäneet Suomen julkista taloutta. Julkisyhteisöjen alijäämä supistuu tänä vuonna ripeän talous- ja työllisyyskasvun sekä koronatoimien päättymisen johdosta. Ensi vuonna alijäämä kääntyy uudelleen kasvuun ja julkinen talous pysyy syvästi alijäämäisenä tulevina vuosina. Julkisen velan suhde BKT:hen alenee tänä vuonna, mutta kääntyy nousevalle uralle ensi vuonna. Julkisyhteisöjen menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino on mittava ja kestävyysvajeen arvioidaan olevan nyt 3,0 % suhteessa BKT:hen eli noin 9 mrd. euroa vuoden 2026 tasolla. Velanhoidokustannusten arvioidaan kasvavan ennustejaksolla. Alati kasvavat velanhoidokulut ovat pois muusta julkisesta rahankäytöstä ja kaventavat julkisen talouden ennestäänkin niukkoja puskureita.

Energiakriisin uhka hidastaa Euroopan talouden kasvua

Maailmantalouden näkymät ovat synkentyneet nopean inflaation, Euroopan energiakriisin sekä Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen takia. Geopoliittiset jännitteet suurvaltojen välillä ovat kasvaneet ja kehittyviä maita uhkaa edelleen ruokapula.

Maailmantalouden kasvu hidastuu viime vuoden nopean kasvun jälkeen 2,7 prosenttiin kuluvana vuonna ja edelleen 2,5 prosenttiin v. 2023.

Hintojen nousu hyydyttää talouden kasvun

Vuonna 2022 BKT kasvaa Suomessa 1,7 %, vaikka BKT:n kasvu hidastuu selvästi vuoden loppua kohden. **Kuluttajahintainflaatio on kiihtynyt jo lähes 8 prosenttiin ja inflaatio nousee keskimäärin 6,5 prosenttiin vuonna 2022 kansallisella kuluttajahinnalla mitattuna.** Vaikka kuluttajahintojen nousun nopeutuminen on edelleen suurimmalta osalta seurausta energian hinnan noususta, kuluttajahintaindeksissä nousevien hintojen määrä ylittää kymmenkertaisesti laskevien hintojen määrän. Kuluttajahintainflaatio on hyvin laaja-alaista ja kaikkien hyödykeluokkien hinnat nousevat nopeasti.

Yksityinen kulutus ja varsinkin kestokulutushyödykkeiden kauppa kehittyivät heikosti tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Venäjän hyökkäyssodan ja sitä seuranneiden pakotteiden aiheuttama epävarmuus on heikentänyt kuluttajien luottamusta voimakkaasti, mikä näyttäisi siirtävän etenkin kestokulutushankintoja myöhempään ajankohtaan. Hintojen nousu syö kotitalouksien ostovoimaa ja pitää kulutuksen kasvun vaisuna loppuvuonna. Työllisyyden kasvusta huolimatta kotitalouksien reaalitytulot supistuvat ja kotitalouksien säästämisaste painuu nollan tuntumaan.

Vahvana jatkuva asuinrakentaminen kannattelee investointeja tänä vuonna. Muut yksityiset investoinnit supistuvat, kun luottamuksen heikkeneminen siirtää investointeja tulevaisuuteen.

Korkealle kohonnut hintataso hidastaa edelleen kotitalouksien ostovoiman kasvua v. 2023, minkä seurauksena yksityisen kulutuksen kasvunäkymät ovat vaisut. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu 0,8 prosenttiin, kun työllisyyden kasvu pysähtyy ja kotitalouksien reaalityulojen kasvu on niukkaa.

Niukka talouskasvu vähentää työvoiman kysyntää ja työllisten määrä supistuu hieman v. 2023. Työllisyyden kääntyminen laskuun lisää työttömyyttä etenkin jalostustoimialoilla, ja työttömyysasteen ennakoidaan kohoavan hieman tästä vuodesta.

Talouden kasvun elpyminen lisää työllisten määrää v. 2024, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyysaste nousee 74,1 prosenttiin v. 2024, osin koska työikäinen väestö supistuu. Mikäli työmarkkinoiden kohtaongelmat ja työvoiman saatavuus alueittain tai ammattittain eivät muodostu työmarkkinoiden toimivuuden esteeksi, kuten ennusteessa oletetaan, laskee työttömyysaste 6,5 prosenttiin v. 2024.

Inflaatio on korkeimmillaan vuoden 2022 loppupuolella ja pysyttelee nopeana vuoden 2023 alkupuolella. **Inflaatio hidastuu keskimäärin 3,2 prosenttiin v. 2023.** Eryteisesti sähkön hintojen oletetaan markkinahintojen kehityksen perusteella nousevan edelleen ja pysyvän korkealla vuoden 2023 alkupuolelle saakka. Energian hintoihin on odotettavissa jopa maltillista laskua vuoden 2023 loppupuolelta alkaen.

Elintarvikkeiden ja varsinkin tuoreruuan hintojen nousu kiihtyy tämän vuoden lopulla. Kohonneet kustannukset nostavat tuottajahintoja, mikä näkyy lopulta myös kuluttajahinnoissa. Korkea hintataso ja korkojen nousu vähentävät kokonaiskysyntää vähitellen ja hintapaineet helpottavat. **Inflaatio painuu 1,8 prosenttiin v. 2024.**

Vuoden 2024 talouskasvuksi ennustetaan 1,4 %. Viennin määrän palautuminen ajoittuu voimakkaimmin vuodelle 2024. Hintojen nousun hidastuessa kotitalouksien ostovoima kasvaa ja yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu. Vuoden 2024 ansioiden nousuoletus kytkeytyy ennustettuun, vaimeaan tuottavuuden kasvuun. Toisaalta talouskasvun ja sen myötä työllisyyden paranemisen sekä aloittaisen työvoimaniukkuuden oletetaan pitävän palkkaliikumukset korkeina. Nimellisansioiden ennustetaan nousevan noin 3 % v. 2024.

Taulukko 1. Keskeiset ennusteluvut (VM 2022)

	2021	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	251	1,2	-2,2	3,0	1,7	0,5	1,4
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	98	2,4	-5,8	5,6	1,8	2,6	3,2
Kokonaistarjonta	350	1,5	-3,3	3,7	1,8	1,2	2,0
Tavaroiden ja palvelujen vienti	99	6,7	-6,8	5,6	1,1	2,7	4,0
Kulutus	189	1,1	-2,6	3,3	1,4	0,5	1,0
yksityinen	128	0,7	-4,1	3,6	1,1	0,8	1,4
julkinen	61	2,0	0,5	2,7	1,8	-0,2	0,1
Investoinnit	59	-1,5	-0,5	1,1	3,6	1,2	1,7
yksityiset	49	-2,3	-3,1	4,6	2,8	0,1	2,9
julkiset	11	2,4	11,1	-12,8	7,3	5,9	-3,3
Kokonaiskysyntä	349	1,5	-3,4	3,5	1,8	1,2	2,0
kotimainen kysyntä	250	-0,4	-2,1	2,8	2,0	0,6	1,1

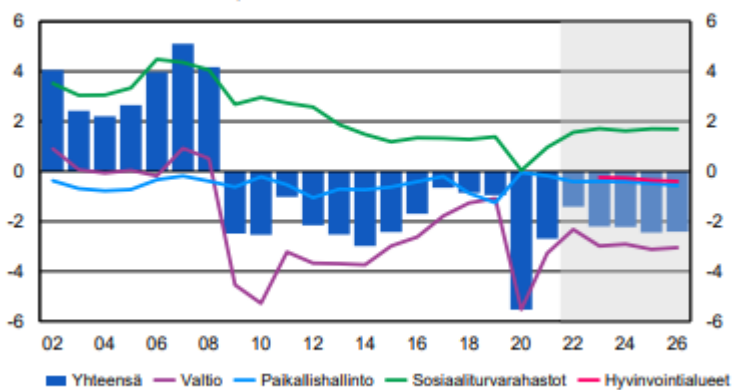
Taulukko 2. Keskeisiä tunnuslukuja keskipitkällä aikavälillä (VM 2022)

	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**	2026**
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	-2,2	3,0	1,7	0,5	1,4	1,5	1,4
Bruttokansantuote, mrd. euroa	238	251	269	279	289	299	310
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,3	2,2	6,5	3,2	1,8	1,9	2,0
Työttömyysaste, %	7,7	7,7	6,6	6,7	6,5	6,4	6,3
Työllisyysaste, %	70,7	72,3	73,9	73,8	74,1	74,4	74,7
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:hen, %	-5,5	-2,7	-1,4	-2,2	-2,2	-2,4	-2,4
Valtio	-5,5	-3,3	-2,3	-3,0	-2,9	-3,1	-3,1
Paikallishallinto ¹	-0,0	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,6
Hyvinvointialueet				-0,2	-0,3	-0,4	-0,4
Sosiaaliturvarahastot	0,0	0,8	1,3	1,4	1,4	1,5	1,6
Rakenteellinen jäämä, suhteessa BKT:hen, %	-3,8	-2,0	-1,0	-1,5	-1,7	-2,2	-2,4
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	74,8	72,3	71,2	72,7	74,1	75,2	76,0
Valtionvelka, suhteessa BKT:hen, %	52,5	51,2	50,8	52,0	53,1	53,7	54,1
Tuotantokuilu, % potentiaalisesta tuotannosta ²	-3,0	-1,2	-0,7	-1,2	-0,9	-0,4	0,0

¹ Pl. hyvinvointialuehallinto vuodesta 2023 alkaen

² Arvioitu EU:n yhteisellä menetelmällä

Julkisyhteisöjen rahoitusasema suhteessa BKT:hen, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM04098

Paikallishallinnon näkymä

Vaikka paikallishallinnon kulutusmenojen kasvu hidastuu v. 2022 covid-19-menojen pienentyessä edellisvuodesta, sen rahoitusasema heikkenee yli miljardi euroa alijäämäiseksi (eli 0,4 % suhteessa BKT:hen), kun yhteisöveron korotetun jako-osuuden ja valtionosuuslisäysten kaltaiset tukitoimet päättyvät. Kulutusmenojen kasvua ylläpitävät v. 2022 palvelutarpeen kasvun lisäksi hoito- ja palveluvelan purkamisen sekä pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaiset kuntien tehtävien laajennukset, joissa kustannukset

nousevat vuosittain. Lisämenoja aiheutuu myös Venäjän hyökkäyssotaa pakenevien ukrainalaisten maahanmuutosta, josta syntyviä kuluja mm. opetuksessa ja kotouttamisessa hallitus on sitoutunut korvaamaan kunnille.

Kunta-alalle kesällä 2022 solmittua palkkaratkaisua sovelletaan kaikkiin kunta-alan työntekijöihin. Niin sanottuun yleiseen linjaan sidottujen sopimuskorotusten lisäksi kunta-alan palkkausta uudistetaan erillisellä kehittämisohjelmalla vuosina 2023–2027. Ohjelman mukaan kunta-alan palkat nousevat viiden vuoden aikana yhteensä noin 5,1 % sopimuskorotusten lisäksi. Kunta-alan palkkaratkaisuilla on suuri merkitys paikallishallinnon kustannuskehitykselle, sillä henkilöstökulut muodostavat sen suurimman kuluerän. Lisäksi ilmassa on riskejä uusista työtaisteluista, sillä hoitajaliitot ovat uhanneet uusilla työtaistelutoimilla.

Vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle ennakoitavat ja nopeasti kasvavat sosiaali- ja terveydenhuollon menot siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle. Kuntahallintoon (paikallishallinto pl. hyvinvointialueet) luettavat tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden alenemisen vuoksi. Kehitysarviossa palvelutarpeen laskua on totuttuun tapaan hieman pehmennetty, sillä pienissä kunnissa mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat rajalliset. Lisäksi lasten määrään varhaiskasvatuksessa vaikuttaa myös osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina nousussa.

Vuoteen 2023 ajoittuu sote-uudistuksen lisäksi myös hallituskauden päättyminen.

Monet hallituksen määräaikaiset toimet lakkaavat ja kuntataloudesta poistuu esimerkiksi covid-19-avustuksia ja varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen laatu- ja tasa-arvohankkeita.

Kuntataloudesta siirtyy hyvinvointialueiden mukana investointeja arviolta 1,2 mrd. euron edestä. Kuntatalouden investointipaineet pysyvät kuitenkin mittavina muun muassa rakennuskannan iän ja väestön muuttoliikkeen vuoksi. Myös ilmastonmuutoksen hillintä ja sen vaikutuksiin varautuminen edellyttävät kunnilta uusien toimintatapojen käyttöönottoa sekä investointeja muun muassa vihreään siirtymään. On kuitenkin mahdollista, että talouden epävarmat näkymät, resurssien pullonkaulat, sekä kasvavat kustannukset siirtävät investointeja tuleville vuosille.

Kuntahallinnon alijäämän arvioidaan pysyvän n. 0,4 prosentissa suhteessa BKT:hen v. 2023. Kuntahallinnon menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino kasvattaa sen nimellisvelkaa vuoteen 2023 saakka. Sote-uudistuksen seurauksena kuntataloudesta siirtyy n. 5,1 mrd. euroa velkaa hyvinvointialueille v. 2023.

Kuntahallinto jää painelaskelmassa yli miljardin alijäämäiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen v. 2023.

Vaikka väestön ikääntymisestä aiheutuvat menopaineet helpottuvat sote-uudistuksen myötä, jää tulojen ja menojen välille edelleen hieman kasvavaa epätasapainoa.

Kuntahallinnon alijäämä kasvaa 0,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen tarkastelujakson lopulla v. 2026. Alijäämän kasvun tasaantuminen näkyy kuitenkin velkasuhteen kasvun hidastumisena viime vuosikymmenen keskimääräiseen kasvuvauhtiin verrattuna.

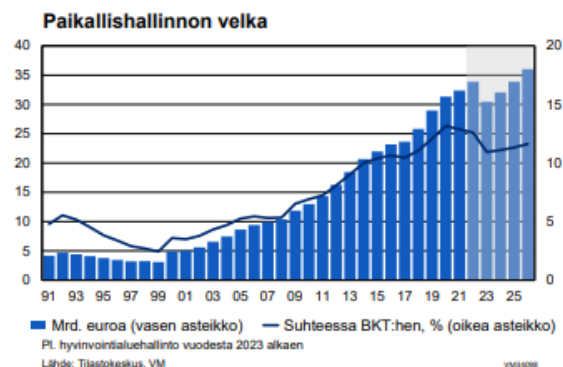
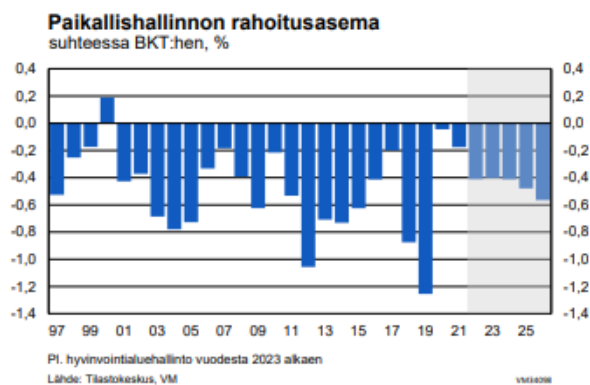
	2019	2020	2021	2022**	2023**	2024**
	miljardia euroa					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	23,2	24,6	25,8	26,5	12,7	13,2
siitä kunnallisvero	19,4	20,5	20,8	21,7	8,6	9,2
yhteisövero	1,9	2,2	3,0	2,7	2,0	1,9
kiinteistövero	1,9	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1
Muut tulot²	20,1	23,7	23,9	24,7	14,5	14,9
siitä korkotulot	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
siitä tulonsiirrot valtiolta	14,4	17,7	17,6	18,1	8,1	8,3
Tulot yhteensä	43,2	48,3	49,7	51,2	27,2	28,1
Kulutusmenot	37,5	38,8	41,4	43,0	20,5	21,3
siitä palkansaajakorvaukset	22,1	22,4	23,4	23,9	12,6	13,0
Tulonsiirrot	2,6	2,7	2,7	2,8	2,1	2,2
siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	0,8	0,7	0,7	0,7	0,0	0,0
tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	1,6	1,9	1,9	1,9	1,8	1,8
korkomenot	0,2	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3
Pääomamenot³	6,2	6,9	6,1	6,5	5,7	5,8
Menot yhteensä	46,3	48,4	50,2	52,3	28,3	29,3
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-3,0	-0,1	-0,4	-1,1	-1,1	-1,2
Perusjäämä⁴	-2,8	0,0	-0,3	-0,9	-0,9	-0,9

¹ Kansantalouden tilinpidon mukaan

² Ml. saadut pääomansiirrot ja kiinteän pääoman kuluminen

³ Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot

⁴ Nettoluotonanto ilman bruttokorkomenoja

Lähde: [Valtiovarainministeriö, taloudellinen katsaus, syksy 2022](#)

KUNTATALOUDEN TILANNE

Kuntataloudessa koettiin vuonna 2021 toinen peräkkäinen vahva vuosi. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli noin 1,6 mrd. euroa ylijäämäinen ja toiminnan ja investointien rahavirta lähes tasapainossa. Vuosikate ja tilikauden tulos säilyivät lievästä heikkenemisestä huolimatta lähes vuoden 2020 poikkeuksellisen hyvällä tasolla. Toiminnan ja investointien rahavirta puolestaan vahvistui edellisvuodesta vajaan 300 milj. euroa.

Sekä kuntien että kuntayhtymien toimintamenot kasvoivat nopeasti vuoden 2020 hitaan kasvun jälkeen, mutta toimintatuottojen kasvu oli suhteellisesti vieläkin voimakkaampaa. Toimintatuottojen kasvua kiihdyttivät kuntayhtymien hyvä myyntitulojen kasvu sekä se, että valtion koronatukien kohdentamisen painopiste muuttui valtionosuuksista valtionavustuksiin. Voimakkaan toimintatuottojen kasvun seurauksena toimintakatteen kasvu jäi maltillisiksi, reiluun 2 prosenttiin. Koronaepidemiaan liittyvät valtion tuet olivat edellisvuoden tapaan huomattavat, yhteensä noin 2,5 mrd. euroa, mikä edesauttoi merkittävästi kuntien taloustilanteen säilymistä vahvana.

Verotulot kasvoivat ennakoituakin paremmin. Etenkin yhteisöverotulot ja kiinteistöverotulot kasvoivat huomattavasti, mutta sen sijaan kunnallisveron kasvu jäi noin 2 prosenttiin. Kuntasektorin koronaepidemian tukipakettiin sisältyvä kuntien yhteisövero-osuuden määräaikainen 10 prosenttiyksikön korotus jatkui vielä vuonna 2021. Valtionosuudet puolestaan vähenivät lähes 10 prosenttia, koska valtaosa vuoden 2021 koronatuista myönnettiin valtionavustuksina vuoden 2020 valtionosuuksien sijaan.

Lainakannan kasvu supistui 0,66 mrd. euroon (2,8 %), kun edellisvuonna kasvua oli 1,5 mrd. euroa (6,7 %). Nettoinvestoinnit laskivat edellisvuodesta noin 0,6 mrd. euroa, mikä osaltaan vähensi kuntatalouden lainanottotarvetta ja vaikutti siihen, että vuosikate ylitti nettoinvestointien määrän lähes 0,5 mrd. eurolla.

Heikon talouden perusteella käynnistettävään arviointimenettelyyn ei päätynyt yhtään uutta kuntaa tai kuntayhtymää vuoden 2021 tilinpäätösten perusteella. Arviointimenettelyn kriteerit täyttyivät kuitenkin 5 kunnalla ja 2 kuntayhtymällä, mutta nämä kunnat ja kuntayhtymät ovat joko aiemmin päätyneet arviointimenettelyyn tai laatineet suunnitelman talouden tervehdyttämiseksi valtiovarainministeriön yhteydenoton seurauksena.

Valtion kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet vuoden 2023 talousarvioesityksessä

Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen vuonna 2023 verrattuna vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon on lähellä neutraalia. Hallitusohjelman mukaiset tehtävien ja veloitteiden lisäykset on tehty pääosin jo aikaisempina vuosina, ja osa määräaikaisista lisäyksistä valtionavustuksiin päättyy vuoden 2022 lopussa. Kuntien uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan täysi valtionosuus, ja valtion päättämät veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille.

Sote-uudistuksen voimaantulo tekee vuodesta 2023 historiallisen. Uudistuksen yhteydessä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestämistä vastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille ja siirtyviä kustannuksia vastaava määrä kuntien tuloja siirretään valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi. Tämän hetken arviolaskelman mukaan siirtyvien kustannusten yhteismäärä on noin 21,2 mrd. euroa. Tuloista siirtyy eniten kunnallisveroa, noin 13,11 mrd. euroa, mikä toteutetaan alentamalla kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja tasasuuruisesti 12,64 prosenttiyksiköllä. Yhteisöveroa siirretään kolmasosa kuntien ryhmäosuudesta eli noin 0,82 mrd. euroa. Kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta siirtyy yhteensä 5,36 mrd. euroa ja veromenetysten korvauksista yhteensä 1,94 mrd. euroa.

Kunnille korvataan Ukrainasta tulevien lasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä syntyviä kustannuksia valtionavustuksella toteuman mukaisesti. Lisäksi korotetaan perusopetukseen valmistavan opetuksen määrärahaa 120 milj. eurolla, vapaan sivistystyön yhteydessä toteutettavan kotoutumiskoulutuksen määrärahaa 5 milj. eurolla sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä ja oman äidinkielen opetukseen tarkoitettun avustuksen määrärahaa 2,5 milj. eurolla.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus pohjaa vahvistetaan pysyvästi vuodesta 2023 lukien, mistä kuntatalouteen kohdistuu noin 37 milj. euroa. Lisäksi hoiva-avustajakoulutusta lisätään sekä työvoimakoulutuksena että kohdentamalla lisärahoitusta jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskukselle. Aiempien päätösten mukaisesti lähihoitajien koulutukseen kohdennetaan vuonna 2023 lisärahoitusta hoitajamitoituksen muutokseen vastaamiseksi. Lisäksi oppivelvollisuuden laajentamisen ja maksuttoman toisen asteen koulutuksen asteittaista toimeenpanoa jatketaan. Myös oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen määräytymisperusteiden uudistamisen kokeilua jatketaan.

Merkittävin veroperustemuutos vuonna 2023 on sote-uudistukseen liittyvä verouudistus.

Lisäksi sähkön hinnan nousun vuoksi tuloveroon toteutettava määräaikainen sähkövähennys alentaa kuntien verotuloja. Vuonna 2023 on edelleen voimassa korotettu matkakuluvähennys, minkä lisäksi kuntien verotuloja vähentävät hieman myös ikääntyneiden työtulovähennyksen korotus, perhevapaalta palaavien työmatkavähennyksen omavastuun huojennus sekä T&K-toiminnan lisävähennys. Lisäksi ansiotuloveroperusteisiin tehdään ansiotasoindeksin muutosta vastaava indeksitarkistus.

Valtionapujen taso alenee voimakkaasti sote-uudistuksen vuoksi

Kuntien valtionavut (laskennalliset valtionosuudet, valtionavustukset ja veromenetysten korvaukset) ovat valtion vuoden 2023 talousarvioesityksessä yhteensä 5,4 mrd. euroa, mikä on noin 7,5 mrd. euroa vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Aleneminen johtuu pääasiassa sote-uudistuksesta.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan noin 2,7 mrd. euroa, ja se laskee vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 5,2 mrd. eurolla. Peruspalvelujen valtionosuutta pienentävät sote-uudistuksen lisäksi hallituksen päättämät uudelleenkohdennukset, jotka alentavat kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien tasoa 43 milj. euroa vuonna 2023. Vähennyksestä 9 milj. euroa toteutetaan pienentämällä kuntien yhdistymisavustuksiin valtionosuudesta tehtäviä siirtoja. Kuntien digitalisaation edistämiseen ei osoiteta vuonna 2023 enää rahoitusta siirtona kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta.

Osana uudelleenkohdennuksia valtionosuuteen tehdään kuitenkin aikaisempaa digitalisaation kehittämiseen liittyvää siirtoa vastaava 10 milj. euron määräaikainen vähennys vuonna 2023.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta kasvattavat ennen kaikkea indeksikorotus, joka on 3,8 prosenttia ja siitä aiheutuva valtionosuuden lisäys noin 89 milj. euroa. Uudet ja laajenevat tehtävät kasvattavat valtionosuutta noin 15 milj. eurolla. Näistä taloudellisesti merkittävimmät ovat varhaiskasvatuksen tukea koskevat toimenpiteet (8,75 milj. euroa) sekä sitouttava kouluyhteisötyö (3,33 milj. euroa). Lisäksi valtionosuutta kasvattavat muun muassa valtionosuuteen aikaisemmin kohdistuneen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan rahoitukseen liittyvän vähennyksen poistuminen sote-uudistuksen myötä (22,6 milj. euroa), perustoimeentulotuen kuntien maksuosuuden muutos (22,4 milj. euroa) sekä pitkäaikaistyöttömien eläketukeen liittyvän vähennyksen muutos (6,1 milj. euroa).

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 1,50 prosenttiyksiköllä 23,59 prosentista 22,09 prosenttiin. Valtionosuusprosentin laskua selittävät pääosin vuonna 2023 käyttöön otettavat uudet hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, asukasmäärän kasvun ja syrjäisyyden lisäosat, joiden rahoitus toteutetaan valtionosuusjärjestelmän sisällä valtionosuusprosenttia pienentämällä. Valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei oteta huomioon vuonna 2023, sillä sote-uudistuksen yhteydessä peruspalvelujen valtionosuuslakiin tehdyn siirtymäsäännöksen mukaan kustannustenjaon tarkistus tehdään seuraavan kerran vasta valtion vuoden 2025 talousarvion yhteydessä.

Valtion päättämistä veroperustemuutoksista kunnille maksettavat verotulomenetysten korvaukset ovat yhteensä noin 862 milj. euroa eli noin 1,8 mrd. euroa matalammat kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. Kuntien verotulomenetysten korvauksia alentaa voimakkaasti sote-uudistus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuuksista kuntatalouteen kohdistuu arviolta 1,3 mrd. euroa, ja ne kasvavat edellisvuodesta noin 160 milj. euroa. Indeksikorotus kasvattaa kuntien valtionosuutta noin 54 milj. eurolla. Hallituksen linjauksen mukaisesti koronaepidemiasta johtuvat toiminnan volyymin ja kustannusten pienentyminen eivät vaikuta alentavasti tulevien vuosien rahoitustasoon ja jakautumiseen. Siksi valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei tehdä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla vuonna 2023.

Kuntatalouden vuosi 2022 näyttää talouden tunnuslukujen perusteella hyvältä – koko maan tasolla tarkasteltuna, mutta ei Etelä-Savossa. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan verotulojen hyvä kasvu pitää vuosikatteen likimain viime vuoden tasolla ja toiminnan ja investointien rahavirta kääntyy positiiviseksi. Taustalla vaikuttaa kuitenkin Helsingin kaupungin liikennelaitoksen (HKL) yhtiöittäminen, joka vahvistaa toiminnan- ja investointien rahavirtaa kertaluonteisesti lähes 700 milj. eurolla.

Sote-uudistus muuttaa kuntatalouden tunnuslukuja voimakkaasti, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannukset ja niitä vastaava rahoitus poistuvat.

Vuonna 2023 talouslukujen suurten prosenttimuutosten taakse kätkeytyy muun muassa kustannusten ripeä kasvu. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on 3,8 prosenttia vuonna 2023. Painoarvoltaan merkittävin kustannuskehitykseen vaikuttava tekijä on kunta-alan ansiokehitys, jota kasvattaa kesäkuun alussa saavutettu kunta-alan sopimusratkaisu. Kuntatalouteen luettavat tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden yhteenlaskettu palveluntarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden alenemisen vuoksi.

Vuosi 2023 on kuntatalouden kehitysarviossa jopa ennätysellisen vahva sote-uudistukseen liittyvien ajoitustekijöiden vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen nettokustannukset siirtyvät pois kuntien vastuulta vuoden 2023 alusta alkaen, mutta uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä ensi vuonna täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. Osa aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotuloista tilittyy vuodelle 2023 vanhojen kunnallisveroprosenttien ja yhteisöverotulojen jako-osuuksien mukaisesti. Tämän arvioidaan vahvistavan kuntataloutta 1,2 mrd. eurolla vuonna 2023. Vuosikate riittää selvästi kattamaan poistot ja toiminnan ja investointien rahavirran ennustetaan olevan noin 1,2 mrd. euroa positiivinen vuonna 2023.

Kuntatalouden tilanne helpottuu sote-uudistuksen myötä, kun nopeimmin kasvavat menot siirtyvät pois kuntien vastuulta. Vuosikate riittää painelaskelmassa kattamaan poistot kaikkina tarkasteluvuosina. Kuntatalouteen jää kuitenkin sote-uudistuksen jälkeen menojen ja tulojen välinen rakenteellinen epätasapaino, ja kokonaismenot pysyvät vuosina 2024–2026 hieman tuloja suurempina. Lisäksi sote- ja pelastustoimen palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuvat. Samanaikaisesti investointitarpeet pysyvät mittavina muun muassa

rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja toimintaympäristön muutosten vuoksi. Tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistusten tarve säilyy siten sote-uudistuksen jälkeenkin.

Kehitysarvion mukaan kuntatalouden toimintamenot kasvavat vuosittain keskimäärin 2,9 prosenttia ja toimintatulot keskimäärin 0,7 prosenttia vuosina 2024–2026. Toimintamenojen kasvu aiheutuu pääasiassa hintojen noususta, jonka arvioidaan olevan peruspalvelujen hintaindeksillä mitattuna keskimäärin 3,6 prosenttia vuodessa. Verotulot laskevat vielä vuonna 2024, mikä on seurausta siitä, että sote-uudistuksen täysimääräinen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana. Verorahoitus kasvaa keskimäärin 3,0 prosenttia vuodessa vuosina 2025–2026.

Kuntatalouden lainakannan kasvuvauhti hidastuu selkeästi viime vuosikymmenen keskimääräiseen kasvuvauhtiin verrattuna. Kuntatalouden kehitysarviossa lainakanta kasvaa vuoteen 2026 mennessä 21,1 mrd. euroon. Korkotaso on pysynyt jo pitkään poikkeuksellisen matalalla tasolla, mutta korkoympäristön normalisoituminen useamman vuoden vallinneesta epätavallisesta tilanteesta, jossa nimelliskorot ovat olleet negatiivisia, on jo alkanut. Tämä kiristää myös velkaantunutta kuntataloutta.

Kuntatalouden kehitysarvio on niin sanottu painelaskelma, joka kuvaa kuntatalouden kehitystä tähän mennessä tehtyjen päätösten ja toimien vallitessa. Se ei sisällä oletuksia tulevista veroprosenttien muutoksista tai muista uusista päätöksistä, kuten tulevan hallituksen tai kuntien ja kuntayhtymien omista toimista vuosille 2023–2026.

Laskennallinen talouden sopeutuspainee kasvaa kehyskauden lopussa kaikissa kuntakokoryhmissä

Kuntatalousohjelmassa kuntien rahoitusaseman muutosta arvioidaan koko maan näkymien ohella myös kuntaryhmittäin. Kuntien rahoituksen tasapainotilaa kuvataan ohjelmassa toiminnan ja investointien rahavirta -käsitteen avulla. Yksinkertaistettuna tunnusluku ilmaisee negatiivisena paineen lainakannan kasvattamiseen tai veroprosentin korottamiseen ja positiivisena laskennallista mahdollisuutta muun muassa lainojen lyhentämiseen tai veroprosentin alentamiseen.

Kokonaisuutena arvioiden ja painelaskelmaan liittyvät epävarmuustekijät huomioiden voidaan todeta, että laskennallinen kunnallisveroprosentin korotuspaine pysyy suurimmassa osassa kuntakokoryhmiä maltillisella tasolla kehyskauden aikana. Tietyissä kuntakokoryhmissä on myös laskennallista veroprosentin laskuvaraa yksittäisinä vuosina. Useissa pienissä kunnissa korotuspaine on kuitenkin merkittävä, mikä näkyy myös negatiivisena vuosikatteenä ja tilikauden tuloksena. Näissä kunnissa tulisi kiinnittää huomiota vuosikatteen vahvistamiseen, jotta pidemmän aikavälin velkaantuminen ei muodostu ongelmaksi suhteessa tulopohjaan. Veropohjan rapautuminen voi olla uhkana varsinkin pienemmissä kuntakokoryhmissä, jos väestöennusteen mukainen demografiakehitys jatkuu ja muuttotappiokehitys jatkuu ennustetun kaltaisena.

Kuntatalouteen vaikuttaa tarkastelujaksolla monet eri muutostekijät. Kuntakokoryhmittäisiin arvioihin tuleekin siksi suhtautua varovaisesti. Tarkastelu kertoo erikokoisten kuntien talouden kehityksen suunnasta ja tilasta, mutta sen perusteella ei tulisi tehdä pitkälle meneviä tulkintoja.

Taulukko 3. Kuntien tuloslaskelman muodostuminen vuoden 2022 tasolla, nykytilanne verrattuna uudistuksen jälkeiseen tilanteeseen.

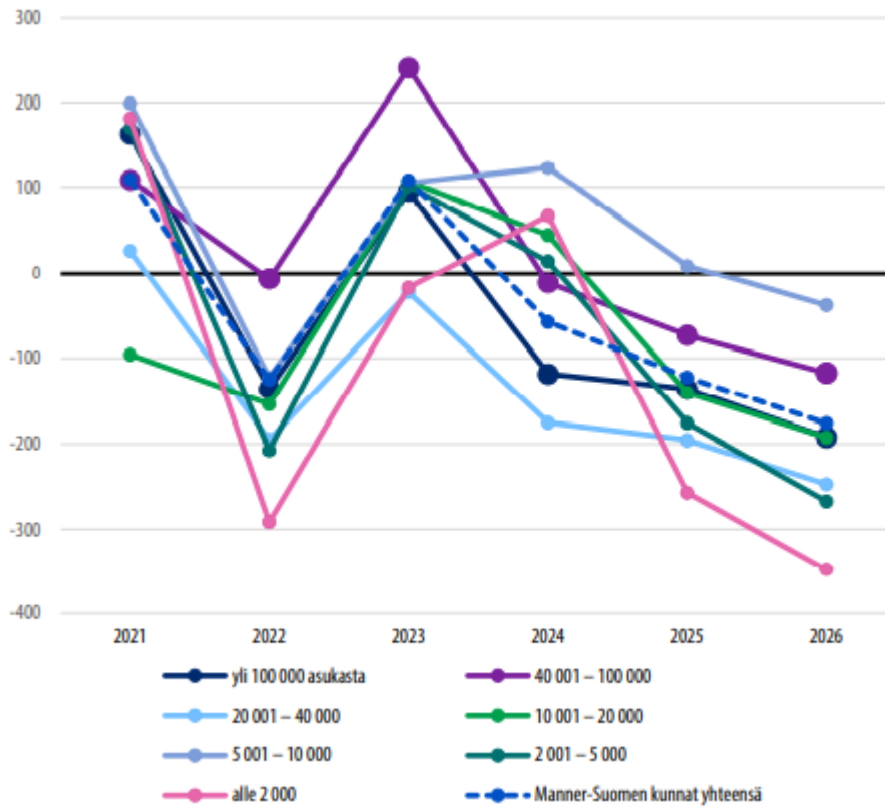
Kunnan tuloslaskelman muodostuminen	Nykytilanne, milj. euroa	Uudistuksen jälkeen, milj. euroa	Muutos, milj. euroa
Toimintakate + poistot	-36 322	-15 088	21 234
Kunnallisvero (12,64 %-yksikön siirto)*	21 284	8 114	-13 170
Yhteisövero	2 451	1 634	-817
Kiinteistövero	7 089	7 089	0
Peruspalvelujen valtionosuus (VM)	7 947	2 609	-5 338
Vos-muutosrajoitin	0	-4	-4
Veromenetysten korvaus	2 777	833	-1 944
Valtionosuus, OKM	2	2	0
Rahoituserät, netto	343	343	0
Verotuskust. alentuminen (kunnat)	0	62	62
Vos-järjestelmämuutoksen tasaus	0	0	0
Vuosikate – poistot (tasapainotila)	571	595	23

* Sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta vähennettävä kunnallisveron määrä on 13,17 mrd. euroa. Tässä euromäärässä on kuitenkin otettu huomioon myös kuntien verotuskustannuksissa tapahtuvaa pienentymistä vastaava 62 milj. euron vähennys. Hyvinvointialueille siirtyvä kunnallisveron määrä on 13,11 mrd. euroa.

Taulukko 4. Kuntatalouden kehitys vuoteen 2026 kuntien kirjanpidon mukaan, mrd. euroa (käyvin hinnoin)

Taloustoiminimi	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-31,5	-33,1	-12,8	-13,3	-13,8	-14,4
2. Verotulot	25,5	26,5	14,2	13,3	13,7	14,2
3. Valtionosuudet, käyttötalous	10,1	10,8	3,8	3,9	4,0	4,1
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
5. Vuosikate	4,6	4,5	5,5	4,2	4,1	4,1
6. Poistot	-3,1	-3,2	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	1,6	1,5	2,7	1,3	1,1	0,9
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,6	4,5	5,5	4,2	4,1	4,1
10. Satunnaiset erät	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
12. Tulorahoitus, netto	3,9	3,9	4,8	3,6	3,5	3,4
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,4	-5,7	-4,7	-4,8	-5,0	-5,1
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,2	2,1	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-4,1	-3,7	-3,6	-3,8	-3,9	-4,1
16. Rahoitusjäämä (tulorah. - invest.)	-0,2	0,2	1,2	-0,2	-0,4	-0,7
17. Lainakanta	24,2	24,8	18,8	19,3	20,1	21,1
18. Kassavarat	8,1	7,8	7,6	7,6	7,6	7,6
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	16,1	16,9	11,2	11,7	12,5	13,5

Kuva 1. VM arvio kuntien laskennallisista poikkeamista rahoituksellisesta tasapainosta (toiminnan ja investointien rahavirta) vuosina 2021-2026 kuntakokoryhmittäin, euroa / asukas.

Lähde: [Kuntatalousohjelma vuodelle 2023.](#)

ETELÄ-SAVON TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT

Väestömuutosten tiedot

Tilastokeskuksen väestönmuutosten ennakkotietojen mukaan Etelä-Savon ennakkoväkiluku oli syyskuun lopussa 130 851. Väkiluku väheni Etelä-Savossa tammi-syyskuun 2022 aikana yhteensä 837 henkilön verran (-0,6 prosenttia). Edellisenä vuonna tammi-syyskuussa väkiluku väheni 777 henkilön verran.

Väkiluku kasvoi ennakkotietojen mukaan tammi-syyskuussa 2022 kuudessa maakunnassa, eniten Uudellamaalla (+12 674), Pirkanmaalla (+3 879), Varsinais-Suomessa (+1 728) ja Pohjois-Pohjanmaalla (+826). Väkiluku väheni eniten Kymenlaaksossa (-1 489), Satakunnassa (-1 195) ja Etelä-Savossa (-837). Väkilukuun suhteutettuna suurimmat väestötappiot olivat Kainuussa (-1,0 prosenttia), Kymenlaaksossa (-0,92 prosenttia) ja Etelä-Karjalassa (-0,65 prosenttia väkiluvusta).

Kuntien välisestä muutosta ja siirtolaisuudesta muodostuva kokonaisnettomuutto oli Etelä-Savossa vuoden 2022 tammi-syyskuussa yhteensä 213 henkilön verran positiivinen, kun edellisenä vuonna vastaavaan aikaan kokonaisnettomuutto oli 153 henkilön verran positiivinen. Syyskuussa muuttotappiota tuli 62 henkilön verran.

Kumulatiivinen, eli koko vuoden yhteenlaskettu muuttoliike on ollut positiivinen koko tämän vuoden ajan. Kumulatiivinen muuttoliike oli positiivinen myös koko viime vuoden, vaikkakin muutamana yksittäisenä kuukautena tuli muuttotappiota. Aiempina lähivuosina kumulatiivinen muuttoliike on muuttunut negatiiviseksi viimeistään elokuussa. Kokonaisnettomuutto oli tammi-syyskuussa 2022 positiivinen kaikissa Etelä-Savon seutukunnissa; Mikkelin seutukunnassa +175, Savonlinnan seutukunnassa +-0 ja Pieksämäen seutukunnassa +38. Kokonaisnettomuutto oli positiivinen neljässä kunnassa Etelä-Savossa; Mikkeliässä (+224), Pieksämäellä (+42), Rantasalmella (+17) ja Enonkoskella (+5).

Väestömuutosten ennakkotietoja Etelä-Savossa 1.1. - 30.9.2022

	Väkiluku vuodenvaihte 2021/2022	Elävänä syntyneet (A)	Kuolleet (B)	SYNTYNEIDEN JA KUOLLEIDEN EROTUS (A-B=C)	Kuntaan (D)	Kunnasta (E)	Kuntien välinen nettomuutto (DE=F)	Maahanmuutto (G)	Maastamuutto (H)	Nettosiertolaisuus (G-H=I)	KOKONAIS- NETTOMUUTTO (F+I=J)	Väestönlisäys 1.1.-30.9.2022 (C+J=K)	Väkiluvun korjaus (L)	KOKONAISMUUTOS (K+L)	Kokonaismuutos, % 1.1. - 30.9.2022	Väkiluku ENNAKKO 30.9.2022
MIKKELIN SEUTUKUNTA	68 879	334	770	-436	2 446	2 466	-20	237	42	195	175	-261	13	-248	-0,4	68 631
Hirvensalmi	2 131	6	37	-31	71	91	-20	1	0	1	-19	-50	1	-49	-2,3	2 082
Kangasniemi	5 230	20	74	-54	152	168	-16	11	2	9	-7	-61	0	-61	-1,2	5 169
Mikkeli	52 122	275	520	-245	1 896	1 839	57	198	31	167	224	-21	9	-12	0,0	52 110
Mäntyharju	5 635	17	82	-65	190	198	-8	11	7	4	-4	-69	1	-68	-1,2	5 567
Pertunmaa	1 644	4	31	-27	68	88	-20	2	0	2	-18	-45	0	-45	-2,7	1 599
Puumala	2 117	12	26	-14	69	82	-13	14	2	12	-1	-15	2	-13	-0,6	2 104
SAVONLINNAN SEUTUKUNTA	39 669	137	530	-393	1 253	1 346	-93	112	19	93	0	-393	3	-390	-1,0	39 279
Enonkoski	1 362	8	20	-12	61	57	4	1	0	1	5	-7	0	-7	-0,5	1 355
Rantasalmi	3 330	9	52	-43	107	118	-11	30	2	28	17	-26	0	-26	-0,8	3 304
Savonlinna	32 547	108	418	-310	998	1 081	-83	77	12	65	-18	-328	1	-327	-1,0	32 220
Sulkava	2 430	12	40	-28	87	90	-3	4	5	-1	-4	-32	2	-30	-1,2	2 400
PIEKSÄMÄEN SEUTUKUNTA	23 140	100	352	-252	673	680	-7	65	20	45	38	-214	15	-199	-0,9	22 941
Juva	5 887	24	115	-91	164	172	-8	6	2	4	-4	-95	2	-93	-1,6	5 794
Pieksämäki	17 253	76	237	-161	509	508	1	59	18	41	42	-119	13	-106	-0,6	17 147
ETELÄ-SAVO	131 688	571	1 652	-1 081	4 372	4 492	-120	414	81	333	213	-868	31	-837	-0,6	130 851

Lähde: Tilastokeskus, 1.1.2022 aluejako

Maakunnan tilannekuva eri toimialoilla

Etelä-Savon maakuntastrategian kärjet ovat metsä, ruoka ja vesi – luonnonvarat ja luontoarvot, niihin liittyvä osaaminen ja niiden kestävä hyödyntäminen. Nämä on valittu perustuen Etelä-Savon suhteelliseen kilpailuetuun Suomessa, Euroopassa ja maailmanlaajuisesti. Etelä-Savon metsät ovat hyväkasvuisia, runsaspuustoisia ja täällä myös hakataan vuosittain määrällisesti eniten puuta Suomessa. Puuta jalostetaan maakunnassa erityisesti mekaanisesti, päätuotteina vaneri ja muut kerrostetut tuotteet. Puunjalostuksen prosesseihin liittyvää, kansainvälisesti kilpailukykyistä laitevalmistusta, on sekä kemiallisen että mekaanisen jalostuksen tarpeisiin. Maakunnassa on myös puun hyödyntämiseen liittyvää tutkimus- ja kehitystoimintaa, erityisesti Savonlinnassa XAMK:n Kuitulaboratorion myötä.

Ruokaan liittyvät vahvuudet perustuvat vahvaan raaka-ainepohjaan; varsinkin erikoistunutta tuotantoa, kuten luomua, pyritään lisäämään. Elintarviketeollisuuden alalla maakunnassa on muutamia valtakunnallisestikin merkittäviä yrityksiä. Saimaan alueesta on kehittymässä Euroopan ruoka- ja kulttuurimatkailun keskus, sillä alue hakee European Region of Gastronomy -titteliä vuodelle 2024. Työtä edistetään Etelä-Savon, Etelä-Karjalan ja Pohjois-Karjalan maakuntien laajalla ylimatekunnallisella yhteistyöllä. Tämän lisäksi Etelä-Savon ruokaklusteri jakaa Etelä-Savon ruoka-alan kehittämishjelman (2021–2027) vision vastuullisesta, menestyvästä ja muutosjoustavasta ruoka-alasta.

Vesiteeman vahvuuksina ovat imagomielessäkin merkittävät ja puhtaat vesistöt sekä jätevesien käsittelyyn kytkeytyvä osaaminen. Vesien käsittelyn tutkimus- ja kehitystoimintaa on LUT-yliopiston erotustekniikan osastossa Mikkeliissä, ja sen toimintojen ohella Mikkeliin on valmistunut moderni jäteveden käsittelylaitos, johon luodaan erilaisia tutkimus- ja kehitysalustoja. Mikkelin kaupunki on solminut Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen valtion kanssa, mikä tukee EcoSairilan alueen vesiosaamisen kehittymistä ja liiketoimintaa. EcoSairilan yritysalue tarjoaa kiertotaloutta hyödyntäville yrityksille monipuolisen toimintaympäristön. Teollisten ja yhdyskuntien jätevesien käsittelyyn erikoistuneita, korkeatasoisia yrityksiä on maakunnassa muutama.

Etelä-Savossa on perusteollisuudessa useita vahvoja yritysryppäitä, esim. konepajoja ja muovituotteiden valmistajia. Maakunta on sijainniltaan hyvässä paikassa, etäisyydet ja yhteydet Suomen talouskasvun vahvimpiin alueisiin sekä kansainvälisen toiminnan solmukohtiin ovat kohtuulliset. Uusiutuvan energian tuotantoon on rakenteilla Pieksämäelle itäisen Suomen suurin tuulivoimala-alue ja Mikkeliissä on meneillään uusiutuvaa metaania ja vihreää vetyä tuottavan laitoksen toteuttavuussuunnitelma.

Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan ja siitä aiheutuvat hintojen nousu, raaka-aineiden ja komponenttien saatavuusongelmat, logistiikan muutokset, kiihtyvä inflaatio ja mahdollinen taantuma aiheuttavat epävarmuutta yritysten toimintaan ja kansalaisille. Tuotantokustannusten voimakas nousu koettelee Etelä-Savon maataloutta ja kannattavuus on laskenut, koska tuottajahintoihin ei ole saatu riittävää korotusta. Maakunnan väestö yhtä aikaa sekä vähenee että keskimäärin vanhenee. Tällä ilmiöllä on vakavia seurauksia. Paikallismarkkinat heikkenevät, vaikka matkailun ja vapaa-ajan asukkaiden kysyntä osaltaan tilannetta parantavatkin. Markkinoiden heikohko kehitys keskittää toimintoja entisestään sekä vähentää kilpailua ja erikoistumisen mahdollisuuksia, ja työpaikkakehitys on ollut noususuhdanteessakin laskevaa. Väestökehitys vaikuttaa myös julkisiin palveluihin. Edessä on näiden palvelujen (koulutus, sote ym.) sopeuttaminen väestömuutosten raameihin, mikä vaikuttaa myös yksityisten palvelujen kysyntään.

Infrastruktuurin tason säilyttäminen nykytasolla on myös haasteellista, puhumattakaan siitä, että sitä pystyttäisiin voimakkaasti kehittämään. Maakunnassa on parhaillaan menossa isohkoja julkisia hankkeita esim. tiestöön ja sairaalakapasiteettiin liittyen. Valtakunnallinen kilpailu julkisista investoinneista tulee olemaan kovaa, ja koko Itä-Suomella on vaikeuksia pärjätä siinä kilpailussa. Alueen kannalta erittäin tärkeä on Itä-Suomen raideliikenteen kehittäminen. Tietoliikenneinfrastruktuurissa Mikkelin ja Savonlinnan keskustojen ulkopuolella on kuitenkin vain joitakin yksittäisiä saarekkeita, joissa maakunta voi katsoa

olevansa kilpailukykyinen. Harvaan asuttu alue tarvitsisi uusia ratkaisuja logistisen kilpailukykyensä parantamiseen. Heikohko tietoliikenneinfrastruktuuri ei juuri tarjoa mahdollisuuksia älyliikenteen sovelluksille ja kokeiluille.

Nykyisen hallituksen tärkeimpiä tavoitteita ovat työllisyysasteen nousu 75 %:in sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostusten nousu 4 %:in bruttokansantuotteesta. Molempien osalta Etelä-Savolla on suuria haasteita. Tki-satsaukset ovat vain noin 0,5 % bkt:sta. Vuoden 2021 työvoimatutkimuksen mukaan Etelä-Savon työllisyysaste 73,4 % on koko maan osuutta (72,3 %) korkeampi, mutta työllisyysaste on Etelä-Savossa parantunut työikäisen väestön vähenemisen eikä työllisten määrän nousun takia.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vaikutukset huomioiden

Syyskuussa julkistetun Pk-yritysbarometrin mukaan Etelä-Savon yritysten suhdanneodotukset olivat selvästi heikentyneet alkuvuodesta. Syksyn Pk-yritysbarometrissa on luettavissa yritysten huoli Venäjän sotatoimien heijastusvaikutuksista ja energian kallistumisesta. Eniten Etelä-Savossa harmitellaan vähentynyttä kysyntää, tuotantokustannusten nousua ja yleisen epävarmuuden lisääntymistä. Etelä-Savossa koetaan lisäksi muuta maata yleisemmin, että sota haittaa logistiikkaa. Yritysrahoituksen uusi ohjelmakausi on kuitenkin lähtenyt vilkkaana käyntiin.

Alkuvuonna Finnveran myöntämä rahoitus Etelä-Savoon oli normaalia hiljaisempaa. Investointeja oli liikkeellä vähän. Etelä-Savossa ei ole kovin paljon Venäjä-riippuvaisia yrityksiä.

Venäjän hyökkäyssodan ehkä suurin vaikutus yrityksiin on raaka-aineiden saatavuusongelmat, kuten koivuvanerin. Yritysten tilaukset ovat olleet kohtuullisen hyvällä tasolla.

Vuoden 2022 kesän sääolot ovat maatalouden harjoittamisen kannalta olleet huomattavasti edellistä kesää paremmat. Etelä-Savon, kuten koko maankin, maataloutta ovat kuitenkin kurittaneet voimakkaasti kohonneet tuotantokustannukset, myyntituottojen vähäinen nousu ja kausityövoimariski. Kausityövoiman tarve on kuluneenakin kesänä ollut Etelä-Savossa Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen jälkeen kolmanneksi suurin. Heinäkuussa maataloilamme tarvittiin noin 1 700 kausityöntekijää. Lisäksi puutarhayrityksissämme työskentelee useita satoja vierastyöläisiä. Vierastyövoima on aiemmin melko vakiintuneesti tullut pääasiassa Ukrainasta ja Venäjältä. Kausityövoiman lisäksi työvoimapula koettelee maataloustuotantoa laajemminkin.

Tuotantokustannusten voimakas nousu koettelee koko maan maataloutta. Etelä-Savossa nousu on koetellut intensiivisesti toimivia kotieläin- ja kasvinviljelytiloja. Alueemme tärkeimpien maataloustuotteiden maidon ja naudanlihan hinnat ovat hieman nousseet, mutta ei kuitenkaan lähellekään samaa nopeutta kuin kustannukset. Merkittävimpien tuotantosuuntien (maito, naudanliha) uudisinvestoinnit ovat olleet vuonna 2022 hyvin vähäisiä, koska maidontuotannossa merkittävimmät meijerit ovat hinnoittelujärjestelmillään ehkäisseet maidontuotannon lisäystä ja naudanlihan tuotannon uudisrakentamisen investointitukea on voitu myöntää hyvin rajoitetusti. Maitomarkkinoilla on odotettavissa tarjonnan niukkuutta Venäjän pakotteiden ja sodan supistaessa tarjontaa maailmalla.

Maatilat ovat investoineet melko aktiivisesti uusiutuvan energian tuotantoon. Erityisesti aurinkoenergian hyödyntäminen on kiinnostanut. Intensiivisesti toimivan maatilán energiankulutus on melko suurta ja energian hinnalla on suuri vaikutus tuotannon kannattavuuteen. Heikko kannattavuus ja mm. ympäristö- ja ilmastovaatimusten täyttäminen mietittävät maatalousyrittäjiksi aikovia uusia yrittäjiä. Nuorten viljelijöiden tukea onkin Etelä-Savossa myönnetty vähemmän kuin koskaan aiemmin eli vain 2 kappaletta.

Sodan värityksenä alkuvuonna suuret metsäteollisuusyritykset ovat uutisoineet hyvistä, 2000-luvun tai jopa kautta-aikain parhaista, tuloksista vuoden ensimmäisillä kvartaaleilla. Huippusuhdanteen merkittävyyttä korostaa Venäjän toimintojen alaskirjaukset, joita yhtiöt ovat tiedotteidensa mukaan

tehneet. Metsäsektorin suurina jarruina toimivat globaalit logistiikkahaasteet mm. konttipulan muodossa. Myös muiden kustannusten, etunenässä energian ja polttoaineiden, hinnannousut aiheuttavat mietintöjä. Oman värinsä Saimaan altaan ympärillä toimimiseen luo Saimaan kanavan käytettävyys. Kanavalla operoiminen on teoriassa mahdollista, mutta riskien ja kustannusten vuoksi käytännössä mahdotonta. Odotukset kanavainvestointiin varattujen rahojen käyttämisestä Itä-Suomen ja Etelä-Savonkin logististen yhteyksien parantamiseen nähdään alueen toimijoiden keskuudessa yleisesti tarpeellisena.

Etelä-Savon yksityismetsien hakkuaikomukset jätettyjen metsänkäyttöilmoitusten perusteella ovat viikon 33 tilanteessa noin 20 % pienemmät kuin vuotta aiemmin. Hyvä kysyntä ja tarjonnan niukkuus ovat tilastojen valossa vaikuttaneet positiivisesti myös puunhintoihin kaikissa tavaralajeissa. Taustalla vaikuttaa myös Venäjän Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyssodasta johtuva puuntuonnin loppuminen itärajan yli. Merkitsevimmät tavaralajit tuonnissa ovat olleet koivukuitu- sekä energiapuu.

Sahatavaran tuotantoa leimaa epävarmuus tulevasta. Alkuvuoden hyvä tilauskanta ja toiveikkaus ovat kääntyneet syksyä kohti odottavaisiin tunnelmiin. Talouden mittareiden kääntynyt laskuun on myös sahatavaran volyymien ja hintojen trendi laskeva. Keväiset odotukset Venäjän tuonnin loppumiseen eivät konkretisoituneet odotetussa aikataulussa vaan sahatavaran tuonti jatkui vielä kesällä 2022. Lopputuloksena on ollut sahatavaratuottajien asiakkaiden varastojen kasvu ”tuonnin loppukirissä”. Nähtäväksi jää kuinka pitkälle turvonneet varastot vaikuttavat kotimaisen sahatavaran menekkiin. Näkemyksen mukaan myös venäläisen sahatavaran viennin painottuminen Euroopan ulkopuolelle luo Euroopan sisämarkkinoille ylitarjontaa.

Vanerin tuotantoa on Etelä-Savossa nostettu mm. käyntiastetta kasvattamalla. Samalla myös uusia työpaikkoja vanerituotannossa on saatu lisättyä, vaikka sopivan työvoiman löytämisessä onkin ollut haasteensa. Venäjä on ollut suurin koivuvanerin tuottaja. Positiivisen vireen koivuvanerimarkkinoilla nähdään kestävästi pitkälle tulevaan venäläisen vanerin poistuttua sodan myötä markkinoilta. Huolena tulevaisuudessa nähdään koivutukin saatavuus, sillä suomalaisessa metsässä koivuvaneritukki kasvaa pääosin sekapuustona. Vaikka eteläsavolainen vanerituotanto nojaakin pitkälle kotimaiseen puuhun, on enemmän tuontipuuhun nojaavissa laitoksissa jouduttu myös rajoittamaan tuotantoa puupulassa. Yksittäisenä kasvavana toimituskohteena on vanerintuottajalle ilmaantunut LNG-kaasulaivojen rakentajat, joiden laatustandardit vastaavia vanerituottajia on Euroopassa vain kourallinen. Havuvanerin osalta tulevaisuus on kahtiajakoinen: syksy 2022 näyttää vielä tilauskantojen osalta hyvältä, mutta hiipuva rakentaminen luo harmaita pilviä tulevaisuuteen.

Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset heijastelevat voimakkaasti eteläsavolaiseen lämmitysenergian tuotantoon. Kun Suomessa käytetystä energiahakkeesta noin 20 % on perustunut tuontiin ja eritoten nyt tyrehtyneeseen Venäjän-tuontiin, on Etelä-Savon alueella tuontihakkeen käyttö ollut vain 5 %:n luokkaa. Välilliset vaikutukset kotimaisen energiahakkeen kysynnälle luovat kuitenkin niukkuutta myös Etelä-Savon sisällä.

Monen puunkorjuuyrittäjän tilanne on ollut alkuvuonna nousevien kulujen ja työtaistelun aiheuttamien häiriöiden takia tukala. Työllisyystilanne on kesän aikana vakiintunut, ja kulunutta kesää kuvaillaankin metsäkoneyrittäjien työtilanteen osalta lähes ennennäkemättömäksi. Kulujakin on toteutussopimusten uudelleen neuvottelujen myötä saatu katettua. Kuitenkin edelleen kulujen kasvu sekä hintojen, eritoten polttoaineiden, nopeat heilahtelut luovat ennustamattomuutta sekä kassapainetta yrittämiseen. Työtilausten määrää ei ole voitu täysmittaisesti ulosmitata, sillä osaavista kuljettajista on pula.

Euroopassa teollisuuden pidemmän aikavälin suhdanneodotukset ovat jatkaneet heikentymistään. Vankka tilauskanta kantaa syksyn, mutta pudotusta koko Itä-Suomea tarkasteltaessa on jopa 20 %. Tällä hetkellä kysyntätilanne on edelleen kohtuullinen, vaikkakin kyllä rauhoittumaan päin. Tilaukskertymän arvoa on kasvattanut osaltaan nopeasti kohonneet tuottajahinnat. Tarjouspyyntökyselyn saldoluku oli heinäkuussa

+4. Saldoluku on nyt heikentynyt neljä perättäistä vuosineljännestä. Heinäkuun aikana kerätty tieto viestii siitä, että kysyntätilanne markkinoilla on alkanut tasaantumaan. Selvää käännettä heikompaan ei ole vielä tarjouspyyntökyselyn perusteella nähtävissä, vaan kyse on jatkuvasta tasaisesta kysynnän hiipumisesta. Mahdollisuus löytää uusia markkinoita on tällä hetkellä kuitenkin vielä jotakuinkin kohtuullinen.

Kone- ja metallituoteteollisuuden vientitilausten arvo on jo selvästi vuodentakaista alemmalla tasolla, ja kun huomioidaan kohonnut hintataso, tilauskertymä on yllättävänkin heikko, vaikka kokonaisluvusta voi nopeasti päätellä kasvua. Kasvaneet varastot ja hiipuva kysyntä muodostavat merkittävän riskin liiketoiminnalle myös Etelä-Savossa. Itä-Euroopasta ostettujen tuotteiden haasteet voivat tuoda joillekin paikallisille yrityksille lisää tilauksia, ja pian alkaa jälleenrakennuksen suunnittelu, joka taas on iso mahdollisuus. Näkymät vaihtelevat todella paljon. Kuluttajien luottamuksen romahdus voi heijastua rakentamisen ja kuluttajarajapinnan kanssa toimivien yritysten näkymiin nopeastikin.

Rakentamisen suhdannenäkymä on Etelä -Savossa Venäjän hyökkäyssodasta huolimatta tasainen vuonna 2022. Maakunnassa rakentamisen kokonaisvolyymi kääntyi hienoiseen kasvuun alkuvuonna 2022. Etelä-Savossa asuntorakentaminen pysyy tasaisena, noin 250 asunnossa vuositasolla. Kerrostalorakentamisen aloitukset kääntyivät kasvuun alkuvuonna 2022, mutta Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama epävarmuus langettaa varjoja asuntokaupan ylle, ja korkea inflaatio on saanut kuluttajien luottamuksen ennätyskellisen alas.

Vanhojen kerrostalojen nimellishintojen kohoaminen kertoo patoutuneesta kysynnästä, jolloin uusia asuntoaloituksia pitäisi saada rakentumaan myös epävarmoina aikoina.

Etelä-Savon rakentamisen suurin haaste on kurjistuva kuntatalous. Kunnissa seurataan rakentamisen kustannusten kehitystä, ja voimakkaasti kohonneet rakennuskustannukset siirtävät hankkeiden aloitusta. Hyvinvointialueeltakin puuttuu rahoitusta, mikä uhkaa myös julkisia palvelurakentamishankkeita. Paras veto on liike- ja toimistorakentamisessa, mutta orastanut elpyminen teollisuus- ja varastorakentamisessa taittui laskuun alkuvuonna 2022. Savonlinnan seudullakin rakennetaan aikaisempia vuosia vilkkaammin, mutta vuoden 2023 investointibudjetti on pienenevässä.

Rakennusten korjausvelka on kasvanut matalan investointitason aikana, ja korjausrakentamisen volyyymi on kasvussa. Rakennusala vaivaa koko maakunnassa osaavien toimihenkilöiden pula, ja tulevaisuuden rakentajien houkuttelemiseksi alalle tarvitaan kehitystyötä, jotta tulevat rekrytointitarpeet saadaan täytettyä. Venäjän hyökkäyssota aiheuttaa jatkuessaan rakentamisen näkymiin suurta epävarmuutta. Rakennuskustannusindeksi on noussut n. 8 % kuukausittain vuoden takaisesta, ja rakentamisen kokonaiskustannukset ovat kohonneet 15–30 %. Tarviketoimittajat eivät pysty antamaan tuotteiden hintoja tulevaisuuteen, ja toimitusvaikeuksiakin esiintyy. Rakentamisen tarjoustoiminta on vaikeutunut merkittävästi, mutta tarjoushalukkuus on säilynyt hyvällä tasolla. Rakentamisen kustannustason laskua ei ole näköpiirissä, ja investointien lykkääminen näyttää aiheuttavan vain kustannustason nousua Etelä-Savon matkailun näkymät ovat tulevan talven osalta hyvin epävarmoja koronapandemian jälkeisten vaikutusten, kustannusten merkittävän nousun ja Venäjän matkailun rajoitusten vuoksi. Pandemian jälkeen yhä pahentunut työvoimapula on merkittävä este yritysten toipumiselle, kasvulle ja kehittämiselle. Tämän lisäksi kustannusten nousu – erityisesti energian osalta – vaikeuttaa yritysten selviytymistä talven yli. Korkeat lämmityskustannukset esim. mökkiyrityksissä saattavat johtaa jopa toiminnan tilapäiseen alasajoon tai käytössä olevan kapasiteetin rajoituksiin. Viisumirajoitusten vuoksi venäläisten matkailijoiden määrä jäänee hyvin pieneksi.

Etelä-Savon 2022 tammi-heinäkuun majoitusmyynti oli lähes 28 miljoonaa euroa, ja se lisääntyi 797 000 euroa edellisestä vuodesta, vaikka rekisteröityjen majoitusvuorokausien määrä väheni vastaavana aikana lähes 2 %. Emme täysin yltäneet huippukesän 2020 kotimaan matkailijoiden majoitusmääriin, mutta kesä oli kohtuullisen hyvä ja paikoin edelleen parempi kuin ennen pandemiaa vuonna 2019. Ulkomaalaisten

matkailijoiden määrä kasvoi (reilut 125 %), mutta ns. normaalivuoteen on vielä paljon matkaa. Nyt tarvitaan merkittäviä markkinointipanostuksia Euroopan kohdemarkkinoille, jotta venäläisten matkailijoiden puuttumista pystytään edes osin kompensoimaan. Tämän lisäksi tarvitaan vahvaa kotimaan markkinointia. Kotimaan kysynnän kehitys tulevana talvena on avainasemassa arvioitaessa matkailun talvisesongin näkymiä. Alkusyksystä nähtävissä ollut työmatkailun ja yritystilaisuuksien määrän kasvu toivottavasti jatkuu talven yli. Polttoainehintojen kohoaminen saattaa kuitenkin vaikuttaa vapaa-ajan matkailuun kotimaassa, minkä lisäksi matkailu- ja ravintolatoimialan näkymiä voi heikentää kotitalouksien kiristynyt taloustilanne.

Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vaikutukset huomioiden

Työssäkäyntitilaston vuoden 2020 tietojen mukaan miesten työllisyysaste oli Etelä-Savossa 61 % ja naisten 67 %. Miesten korkeamman työttömyysasteen alentamiseksi ja työllisyysasteen nostamiseksi sekä myös ammattien sukupuolisegregaation lieventämiseksi on tarpeen kannustaa suhdanneherkiltä aloilta työttömäksi jääneitä miehiä naisvaltaisille aloille, mm. sote-alan ammatteihin. Miesten työllisyysaste yltää lähes naisten tasolle 30–45-vuotiailla, mutta tätä nuoremmilla ja erityisesti vanhimmilla työikäisillä erot ovat isoja. 50–59-vuotiaiden työllisyysaste vuonna 2020 oli 74 %. 60–64-vuotiaista on vielä joka toinen töissä. 20–30-vuotiaiden työllisyysasteet ovat korkeimpia Etelä-Savon pienissä kunnissa. Keskiarvo on 59 %, ja sen alittavia osuuksia on vain Mikkelissä ja Savonlinnassa.

Tilastokeskuksen ja TEM:n vuosittain toteuttaman Työvoiman hankinta toimipaikoissa -selvityksen mukaan neljällä edellisellä vuosineljänneksellä (3/2021–2/2022) rekrytointivaikeuksia vähiten koko maassa (42 % rekrytoivista toimipaikoista) on ollut Etelä-Savossa ja toiseksi vähiten Kaakkois-Suomessa. Etelä-Savon työttömyysaste oli koko alkuvuoden 2022 koko maan keskiarvoa 0,5–1-yksikköä heikompi. Kesä-elokuussa Etelä-Savon työttömyysaste oli hieman koko maan keskiarvoa alempi. Etelä-Savossa oli heinäkuun 2022 lopussa työttömiä 400 vähemmän kuin vuosi sitten. Etelä-Savossa ei ole pariin vuoteen ollut isoja irtisanomisia, mutta lähikuukausina Savonlinnassa yhden metallituotealan yksikön siirtyminen pois paikkakunnalta heikentää tilannetta.

Elokuun lopussa lomautettuja oli Etelä-Savossa vähiten sitten elokuun 2006. Naisten osuus lomautetuista oli vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla 21 %. Pahimmillaan vuoden 2020 toisella neljänneksellä puolet lomautetuista oli naisia.

Pitkäaikaistyöttömyys kääntyi Etelä-Savossa laskuun jo vuoden 2021 toisella neljänneksellä, kun koko maassa kasvu taittui vasta neljännellä vuosineljänneksellä. Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä oli elokuun 2022 lopussa 30 %. Yli 55-vuotiaista työttömistä pitkäaikaistyöttömiä on 40 % ja alle 30-vuotiaista työttömistä 17 %. Pitkäaikaistyöttömien osuus on korkeampi työttömyyskassoihin kuulumattomissa, joiden kohdalla se on 38 %, kun se työttömyyskassojen jäsenistössä on 18 %.

Alle 30-vuotiaiden työttömien määrä laski Etelä-Savossa 8 % elokuusta 2021 elokuuhun 2022. Ulkomaalaistaustaisten työnhakijoiden määrä on laskenut kolmessa vuodessa 18 %. Ulkomaalaisten työttömien aktivointiaste on Etelä-Savossa tammi-heinäkuussa 2022 keskimäärin 56 %; palveluista 80 % on joko työvoimakoulutusta tai omaehtoista koulutusta työttömyysetuudella.

Metalliteollisuudessa hitsaajista ja koneistajista on ollut vuosikausia rekrytointivaikeuksia. Metallialan koulutukseen on kuitenkin viime aikoina hakeuduttu aiempaa paremmin.

Rakennusalaa vaivaa koko maakunnassa osaavien toimihenkilöiden pula. Betonituoteteollisuus on noussut uudeksi rekrytointivaikeusalaksi. Rekrykoulutusta on käytetty ratkaisuna. Sosiaali- ja terveyspalveluissa määrällinen pula on suurta lähihoitajista ja sairaanhoitajista. Tilanne on vaikein Pieksämäellä. Miesten määrä sote-alan ammateissa on pikkuhiljaa kasvanut.

Majoitus- ja ravitsemisalalta on poistunut koronapandemian aikana paljon työntekijöitä kouluttautumaan ja työhön muille aloille. Matkailualan kausityövoiman saanti kesällä on ollut erittäin hankalaa. Venäjän hyökkäyssota vaikeutti maa- ja puutarhatalouden sekä metsänhoitotöiden kausityövoiman saantia.

EU:n ulkopuolista maista voidaan maaliskuussa 2022 hyväksytyn linjauksen mukaisesti hakea Etelä-Savon työntekijöitä uusille aloille betonituoteteollisuuteen, puutarha- ja siivoustyöhön ilman saatavuusharkintaa. Aiemmin vapautettuja ovat olleet sosiaali- ja terveystyövoimien ammattityöntekijät, hitsaajat ja koneistajat sekä maatalous.

Ukrainalaisia on ilmoittautunut työnhakijoiksi Etelä-Savon TE-toimistoon 1.3.-24.9.2022 yhteensä 250, ja heistä työttömiä on 108 ja koulutuksessa 85.

Rekry- ja TäsmäKoulutuksia on markkinoitu vahvemmin keinona yritysten työvoiman hankintaan ja riittävyteen. RekryKoulutusten määrä on kasvanut, ja niihinkin on ollut haasteellista löytää soveltuvia kiinnostuneita hakijoita.

Avainlukujen aihe	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi sitten	Viisi vuotta sitten	Muutos vuodessa	Muutos viidessä vuodessa
Väkiluku	2021	131 688	132 702	140 422	-0,8 %	-6,2 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2022	5 075	5 493	6 965	-7,6 %	-27,1 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2022	543	629	913	-13,7 %	-40,5 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2022	1 681	1 958	2 275	-14,1 %	-26,1 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2022	9,0 %	9,7 %	11,3 %	-0,7 %-yks.	-2,3 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2022	1 278	1 470	890	-13,1 %	43,6 %

Lähteet:

TEM: [Alueelliset kehitysnäkymät, syksy 2022](#)

Etelä-Savon ELY-keskuksen työllisyyskatsaus

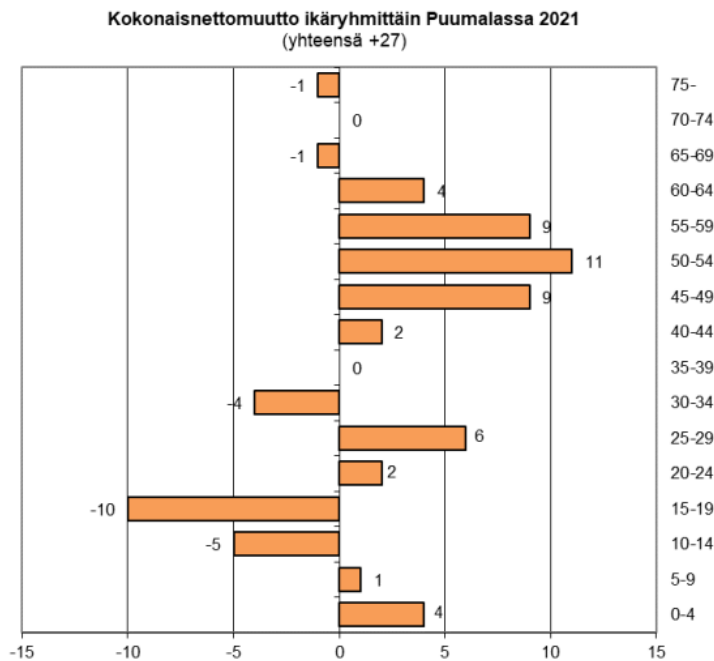
Etelä-Savon maakuntaliiton väestökatsaus

PUUMALAN KUNNAN TILANNE JA KEHITYSNÄKYMÄT

Puumalassa asui syyskuussa 2022 yhteensä 2 104 henkilöä. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan syyskuun 2022 loppuun mennessä Puumalaan oli syntynyt poikkeuksellisen paljon lapsia, yhteensä 12 vauvaa. Kuolleita oli puolestaan 26 ja näin ollen luonnollinen väestönmuutos oli -14 henkilöä.

Kokonaisnettomuutto oli yhden henkilön verran negatiivinen ja tilannetta paransi maahanmuutto, jonka vaikutus oli 14 henkilöä. Väestö väheni tammi-syyskuun aikana kaikkiaan 13 henkilöllä, mikä vastaa 0,6 % väestöstä.

Vuoden 2021 muuttoliikeaineiston mukaan Puumala saa muuttovoittoa 40-64-vuotiaiden ikäryhmissä sekä alle 9-vuotiaiden ikäryhmissä. Muuttotappio keskittyy usean muun eteläsavolaisen pienen ja keskisuuren kunnan tapaan 10-19-vuotiaisiin.

Väestön koulutus rakenne Etelä-Savossa seutukunnittain ja kunnittain 2021 (15 vuotta täyttänyt väestö)

Alue	15 vuotta täyttänyt väestö	El perusasteen jälkeistä tutkintoa	El perusasteen jälkeistä tutkintoa, %	Tutkinnon suorittaneet	Tutkinnon suorittaneet, %	Toisen asteen tutkinto	Toisen asteen tutkinto, %	Erikoisammattitutkinto	Erikoisammattitutkinto, %	Korkeasteen tutkinto	Korkeasteen tutkinto, %	*) Koulutustaso
Hirvensalmi	1 912	624	33	1 288	67,4	859	44,9	22	1,2	407	21,3	290
Kangasniemi	4 634	1 441	31	3 193	68,9	2 100	45,3	44	0,9	1 049	22,6	303
Mikkeli	45 016	10 893	24	34 123	75,8	19 385	43,1	515	1,1	14 223	31,6	374
Mäntyharju	5 016	1 725	34	3 291	65,6	2 145	42,8	47	0,9	1 099	21,9	291
Pertunmaa	1 479	542	37	937	63,4	672	45,4	12	0,8	253	17,1	260
Puumala	1 980	616	31	1 364	68,9	862	43,5	15	0,8	487	24,6	309
Mikkelin seutukunta	60 037	15 841	26	44 196	73,6	26 023	43,3	655	1,1	17 518	29,2	
Juva	5 215	1 628	31	3 587	68,8	2 447	46,9	61	1,2	1 079	20,7	298
Pieksämäki	15 269	4 237	28	11 032	72,3	7 309	47,9	178	1,2	3 545	23,2	313
Pieksämäen seutukunta	20 484	5 865	29	14 619	71,4	9 756	47,6	239	1,2	4 624	22,6	
Enonkoski	1 197	395	33	802	67,0	566	47,3	11	0,9	225	18,8	281
Rantasalmi	2 944	855	29	2 089	71,0	1 414	48,0	35	1,2	640	21,7	307
Savonlinna	28 856	7 801	27	21 055	73,0	13 023	45,1	425	1,5	7 607	26,4	338
Sulkava	2 236	790	35	1 446	64,7	961	43,0	22	1,0	463	20,7	281
Savonlinnan seutukunta	35 233	9 841	28	25 392	72,1	15 964	45,3	493	1,4	8 935	25,4	
ETELÄ-SAVON MAAKUNTA	115 754	31 547	27	84 207	72,8	51 743	44,7	1 387	1,2	31 077	26,8	338
KOKO MAA	4 696 447	1 194 465	25	3 501 982	74,6	1 901 480	40,5	49 296	1,0	1 551 206	33,0	388

*) Väestön koulutustasoa mitataan perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräisellä pituudella henkeä kohti. Esimerkiksi koulutustasokulu 246 osoittaa, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 2,5 vuotta peruskoulun suorittamisen jälkeen. Väestön koulutustasoa laskettaessa perusjulkonka käytetään 20 vuotta täyttäneitä väestöä. Näin siksi että monen alle 20-vuotiaan koulutus on vielä kesken.

Lähde: Väestön koulutus rakenne, Tilastokeskus, 1.1.2022 aluejako

Väestö ikäryhmittäin, kunnittain ja seutukunnittain Etelä-Savossa 31.12.2021, 1.1.2022 aluejako

Alue	Ikäluokat yhteensä	0 - 14	15 - 64	65 -	Prosenttiosuus 0 - 14 v.	Prosenttiosuus 15 - 64 v.	Prosenttiosuus 65 - v.
KOKO MAA	5 548 241	851 794	3 417 411	1 279 036	15,4	61,6	23,1
Pohjois- ja Itä-Suomen suuralue	1 274 599	197 739	752 869	323 991	15,5	59,1	25,4
ETELÄ-SAVON MAAKUNTA	131 688	15 934	72 979	42 775	12,1	55,4	32,5
Mikkelin seutukunta	68 879	8 842	38 980	21 057	12,8	56,6	30,6
Hirvensalmi	2 131	219	1 099	813	10,3	51,6	38,2
Kangasniemi	5 230	596	2 656	1 978	11,4	50,8	37,8
Mikkeli	52 122	7 106	30 505	14 511	13,6	58,5	27,8
Mäntyharju	5 635	619	2 859	2 157	11,0	50,7	38,3
Pertunmaa	1 644	165	819	660	10,0	49,8	40,1
Puumala	2 117	137	1 042	938	6,5	49,2	44,3
Savonlinnan seutukunta	39 669	4 436	21 587	13 646	11,2	54,4	34,4
Enonkoski	1 362	165	665	532	12,1	48,8	39,1
Rantasalmi	3 330	386	1 727	1 217	11,6	51,9	36,5
Savonlinna	32 547	3 691	17 953	10 903	11,3	55,2	33,5
Sulkava	2 430	194	1 242	994	8,0	51,1	40,9
Pieksämäen seutukunta	23 140	2 656	12 412	8 072	11,5	53,6	34,9
Juva	5 887	672	3 018	2 197	11,4	51,3	37,3
Pieksämäki	17 253	1 984	9 394	5 875	11,5	54,4	34,1

Lähde: Tilastokeskus

Tässä talousarviokirjassa tarkastellaan Puumalan kunnan tilannekuvaa myös konsulttitoimisto MDI:n tekemän tarkastelun avulla. Aluekehityksen laaja tilannekuva tarkastelee alueiden kehitystä 17 tarkoin valikoidun indikaattorin avulla. Nämä mittarit on ryhmitelty kuuteen dynamiikkaan, jotka tarkastelevat kuntien työllisyyttä, yritystoimintaa, vetovoimaa, tuloja, koulutusta ja hyvinvointia sekä muuta elinvoimaa. Tämän kokonaisuuden perusteella piirretty aluekehitystä kuvaava kokonaisindeksi.

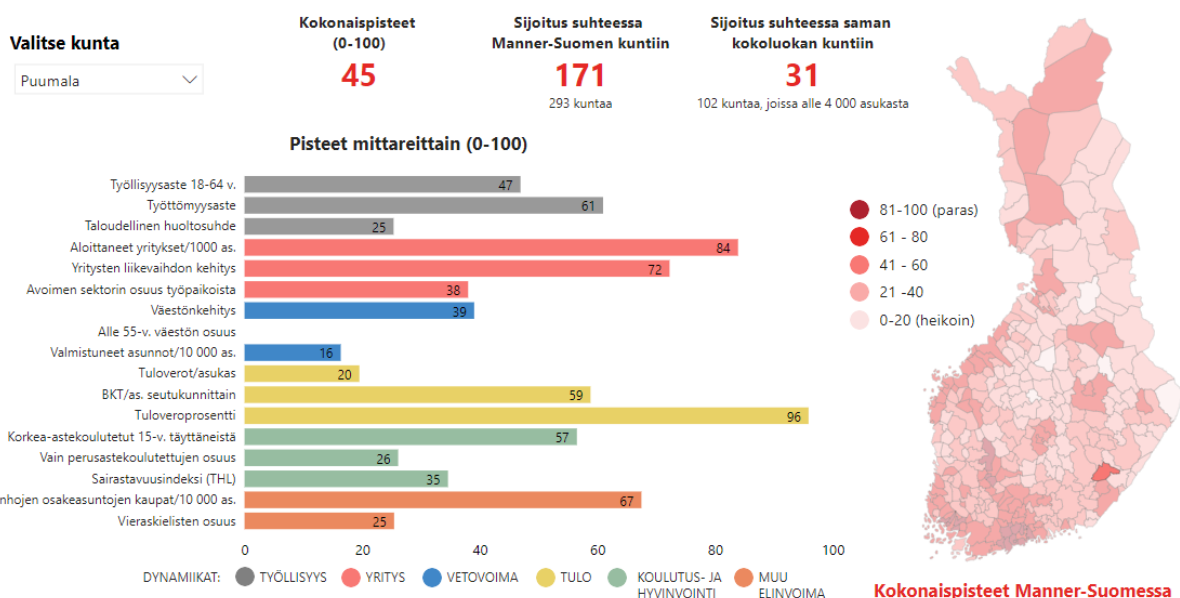
Kunkin dynamiikan pisteet syntyvät 2–3 indikaattorin perusteella. Jokaisesta indikaattorista kunta saa 0–100 pistettä. Heikoimmin sijoittunut kunta saa 0 pistettä ja parhaiten pärjäävä 100 pistettä. Dynamiikoissa yksittäisten indikaattorien pisteet lasketaan yhteen.

Aluekehityksen kokonaisindeksin pisteet muodostuvat jakamalla dynamiikkojen yhteispisteet 17, jolloin kokonaispisteiden teoreettinen vaihteluväli on 0–100 pistettä. Vuoden 2022 indeksissä kuntien todellisten pisteiden vaihteluväli on 9–91 pistettä.

Alla olevat luvut kertovat kunnan saamat kokonaispisteet sekä sijoittumisen suhteessa Manner-Suomen kuntiin (1 on paras ja 293 heikoin) ja väestöltään saman kokoluokan verrokkikuntiin (1 on paras, heikoin vaihtelee kokoluokan mukaan). Kuntien kokoluokat ovat vähintään 100 000 asukasta, 50 000–99 999 asukasta, 25 000–49 999 asukasta ja 10 000–24 999 asukasta, 4 000–9 999 asukasta ja alle 4 000 asukasta.

Palkkikuvaaja kertoo kunnan saamat yksittäisten indikaattorien pisteet (0 heikoin, 100 paras). Kartalla esitetään kokonaispisteet kunnittain. Kuntien väri määräytyy kokonaispisteiden perusteella.

Kunnan aluekehityksen kokonaispisteet: Puumala

Lähteet:

[Etelä-Savon maakuntaliitto, tilastot 2022](#)

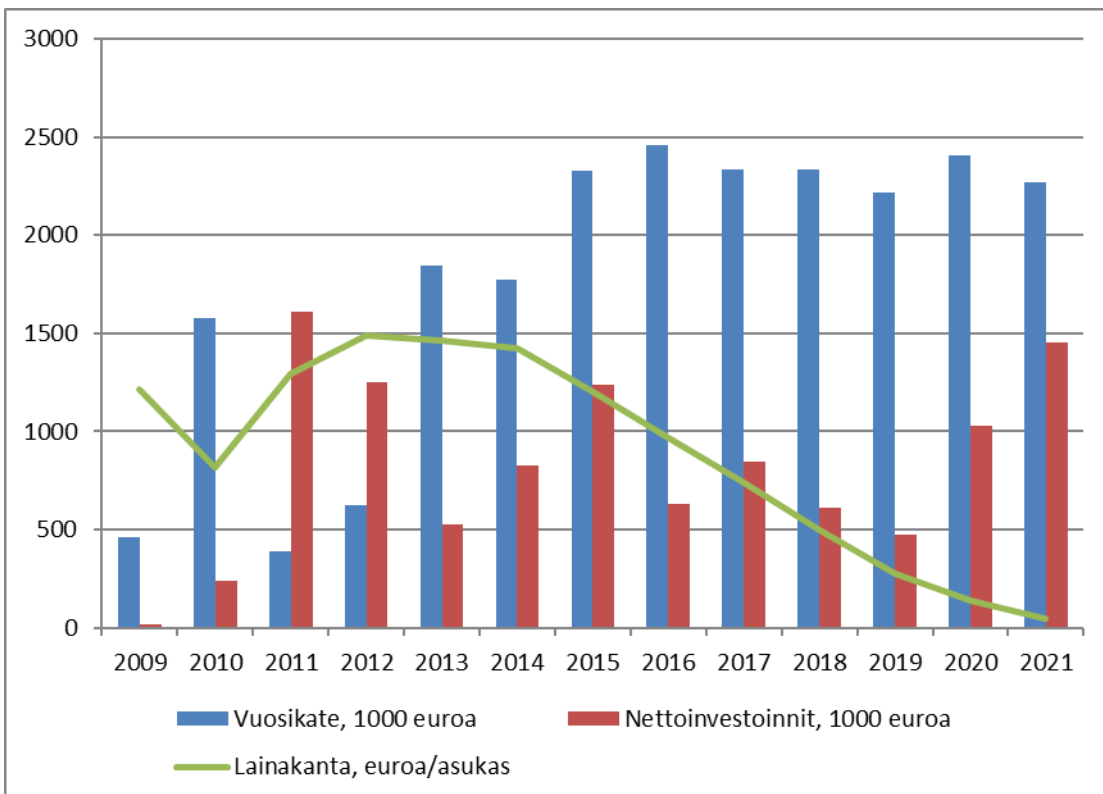
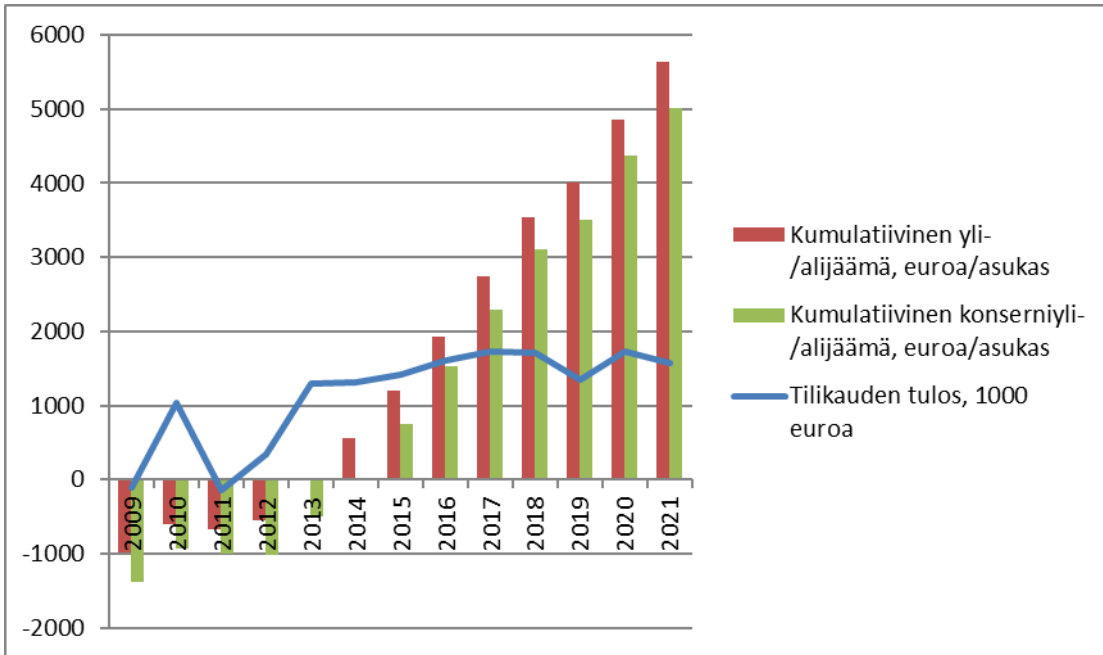
[MDI, kunnan aluekehityksen laaja tilannekuva 2022](#)

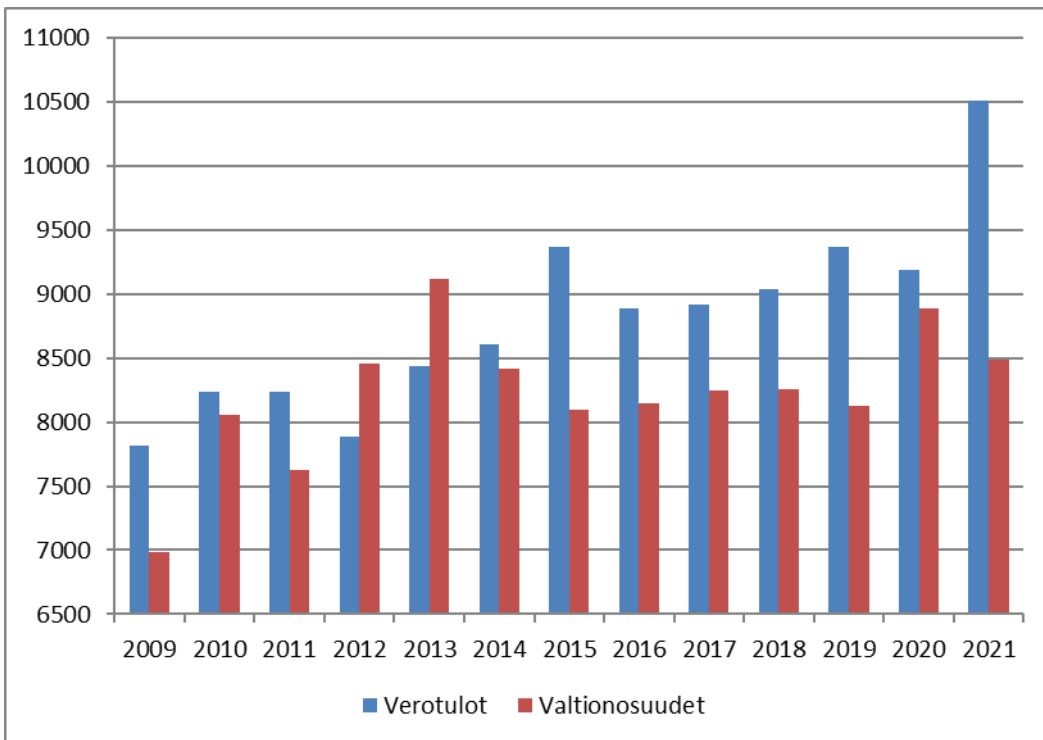
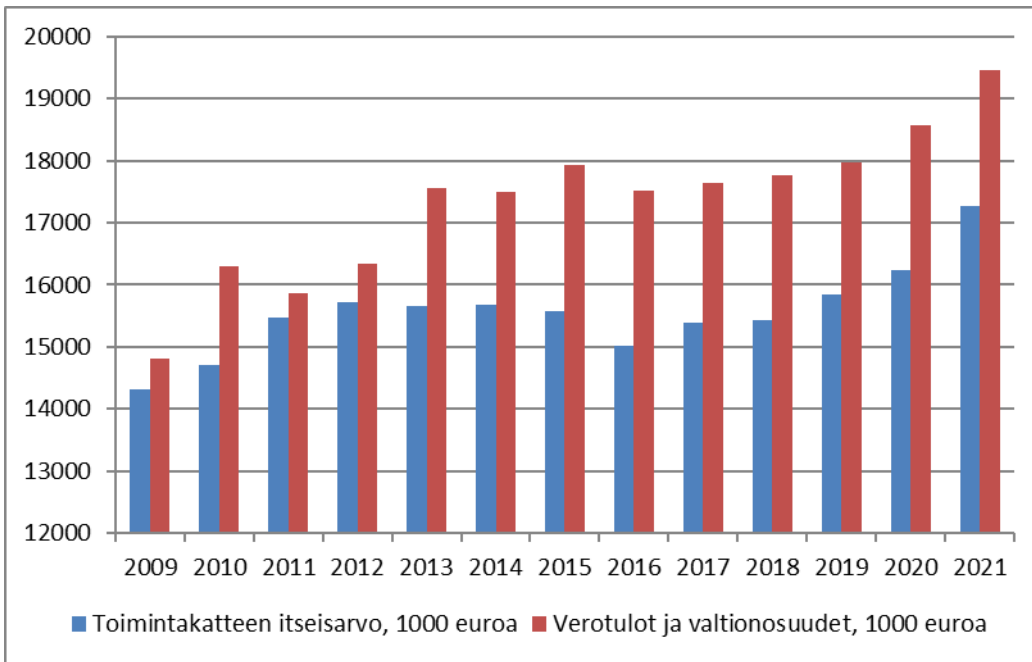
KUNNAN TALOUDELLINEN TILANNE

Puumalan kunnan taloudellinen tilanne on ollut viime vuodet hyvä ja tulos on ollut reilusti ylijäämäinen aina vuodesta 2012 saakka. Vuosikate on ollut yksi maan parhaimmista asukaskohtaisesti laskettuna ja kokonaisuudessaan vuositasolla noin 2,2–2,4 miljoonaa euroa. Korkeasta vuosikatteesta johtuen on kunnan tilikauden tulos ollut erittäin selvästi ylijäämäinen ja taseessa olevaa ylijäämää oli vuoden 2021 lopussa

noin 11,9 miljoonaa euroa. Kunnan toimintakate on pysynyt useita vuosia 15,5–17 miljoonan euron tasolla. Samaan aikaan verotulot ovat kasvaneet noin reiluun 10,5 miljoonaan euroon ja valtionosuudet pysyneet noin 8 miljoonan euron tasolla. Kuntakonsernitasolla tarkasteltuna Puumalaa rasittaa kuitenkin sote-kuntayhtymä Essoten meno- ja lainakehitys, joiden taustat ovat mittavassa sairaalarakentamisessa.

Sote-uudistuksen myötä vastuu näistä veloista siirtyy uusille hyvinvointialueille.

TALouden oletettu kehitys 2022-2025

Kunnista hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset ja tulopohja vuodesta 2023 eteenpäin ovat arviolaskelmien varassa. Kunnallisveroprosentin leikkaus 12,64 % on lopullinen ja määrää, että kunnan vuoden 2023 veroprosentti on vuoden 2022 veroprosentti vähennettynä 12,64 %-yksiköllä. Puumalan kunnan osalta tämä tarkoittaa, että kunnallisveroprosentti on 6,86 ja valtuusto vahvisti tämän lokakuun 2022 kokouksessa. Kunnan kiinteistöveroprosentit pidettiin ennallaan yleishyödyllisten yhteisöjen

kiinteistövero lukuun ottamatta ja ne ovat kauttaaltaan koko maan ja Etelä-Savon keskiarvoa matalammat.

Talousarviossa käytetyt verotulojen arviot pohjautuvat Kuntaliiton marraskuun veroennusteeseen. Verotulot on kuitenkin taloussuunnittelun epävarmuuksista johtuen budjetoitu 383 000 euroa pessimistisemmin. Talousarviossa on verotuloja ennakoitu 5 550 000 euroa, kun se ennusteessa on 5 933 000 euroa. Kunnallisverotuotoksi on budjetoitu 137 000 euroa ennustetta vähemmän, yhteisöveroon 190 000 euroa vähemmän ja kiinteistöveroon 56 000 vähemmän. Myös suunnitelmavuodet on budjetoitu ennustetta pessimistisemmin.

Vuoden 2023 ennakkollinen valtiosuuslaskelma pohjautuu tilinpäätöksen 2021 ja talousarvion 2022 tietoihin. Kunnan talousarviossa vuoden 2023 valtiosuudet on budjetoitu syyskuun 2022 ennakkollisia valtiosuuslaskelmia hyödyntäen. Huomioitavaa on, että marraskuussa 2022 julkaistussa ennakkollisissa laskelmissa valtiosuusien taso on tätä korkeampi, yhteensä 1,35 miljoonaa euroa.

Vaikka sote-kustannukset ja ns. sote-sidonnaiset valtiosuudet lähtevät kuntien taloudesta vuonna 2023, menneet sote-kustannukset vaikuttavat kuntien valtiosuuksiin myös vuoden 2023 jälkeen. Vuoden 2022 sote-kustannusten toteuma ratkaisee kuntien tulevan valtiosuus pohjan, koska mahdollinen puuttuva raha leikataan vuodesta 2024 alkaen kuntien valtiosuuksista.

Lopullinen vaikutus kuntatalouteen tiedetään vasta syksyllä 2023, kun tilinpäätöstietojen 2022 mukaan tehtävät lopulliset laskelmat valmistuvat.

Vuosiin 2022 ja 2023 merkittävästi vaikuttava lisämenoerä on sähkönhinnan nousun vaikutus.

Koronatilanne on sotkenut sote-talouden ja sotkee sitä edelleen. Kuntaliitto on varoittanut siitä, että kun huomio on uudistuksen valmistelussa ja palveluiden siirrossa, ovat riskit sotekustannusten hallitsemattomaan kasvuun suuret.

Merkittävä epävarmuus kohdentuu Essoten kuntalaskutuksen suuruuteen vuonna 2022. Lokakuun 2022 tilanteen pohjalta annettu ennuste osoittaa Puumalan kunnalle 11,86 miljoonan euron laskutusta. Tämä on lähes tasan miljoonan euron verran enemmän kuin on budjetoituna kunnan talousarvioon vuonna 2022. Laskutus sisältää noin 358 800 euroa harmonisoinnin kustannusta.

Taulukko 5. Essoten jäsenkuntalaskutus vuonna 2022 (ennuste)

Kunta	ta 2022	Jäsenkuntalaskutus yhteensä 2022	ed. vuosien alijäämä
Hirvensalmi	10 532 047	12 102 442	108 132
Juva	29 093 082	32 123 095	296 160
Kangasniemi	26 021 613	28 293 670	270 358
Mikkeli	226 662 878	254 687 039	2 286 198
Mäntyharju	27 766 325	31 101 575	285 631
Pertunmaa	8 754 595	9 860 195	89 331
Puumala	10 860 736	11 861 552	110 907
Joroinen	7 560 147	8 915 777	79 477
Pieksämäki	25 801 577	27 254 654	267 950
Yhteensä	373 053 000	416 200 000	3 794 146

* ed. vuosien alijäämä laskutetaan erikseen tilinpäätöksen yhteydessä

Vuoden 2023 menoihin tulee vaikuttamaan työehtosopimuksen mukaiset 3,05 prosentin korotukset.

Kunnan toimintakatteenä on budjetoitu noin -6 065 000 euroa, mikä on noin 11 miljoonaa euroa vuoden 2022 toimintakatetta vähemmän. Kunnan vuosikatteen arvioidaan olevan noin 778 000 euroa ja poistojen 695 000 euroa.

Kunnan investointitaso tulee pysymään vuonna 2023 edelleen normaalia vuotta korkeammalla tasolla ja tämä johtuu palvelukeskuksen peruskorjauksesta, jonka kolmas vaihe alkaisi alkuvuonna 2023 ja investointiin on varattu 900 000 euroa. Kunnan nettoinvestoinnit tulisivat olemaan 1 490 400 euroa. Investointeihin suunnattua rahoitusta on varattu 99 600 euroa ja menoihin 1 590 000 euroa.

Kirkonkylän ja sataman kehittämistä edistetään yleissuunnitelman ohjaamana Veeran rannassa ja kantatie 62 ja Keskustien liittymässä. Satamarakenteisiin on varauduttu tekemään kuntokartoitus ja sataman yleisilmeen kehittämiseen on varauduttu satsaamalla istuimiin, opasteisiin ja pyöräparkkeihin. Latukoneen hankinta on tavoite tehdä siten, että kone hankitaan käytettynä. Maanhankintaan varattua määrärahaa ei ole tässä vaiheessa vielä erikseen kohdennettu. Yritystilojen saneerausta koskeva määräraha on varattu esimerkiksi sellaiseen tilanteeseen, jossa liiketiloihin tehdään muutostöitä. Järvi-Saimaan Palvelut Oy:n apporttiluovutukseen on varattu 54 000 euroa.

Rahoituslaskema näyttää vuodelle 2023, että toiminnan ja investointien rahavirta on 712 764 euroa negatiivinen. Kun keväällä 2023 on viimeinen lainanlyhennyserä 50 000 euroa, merkitsee se, että rahavarat vähenevät talousarviovuonna 762 764 euroa. Lisälainanottoon ei kuitenkaan ole tarvetta johtuen noin 6,5 miljoonan euron käteisvaroista (tilanne 1.12.2022) ja noin 1,3 miljoonan euron sijoituksista.

TALOUSARVION 2023 JA TALOUSSUUNNITELMAN 2023-2025 PERUSTELUT

Talousarvion laadinta on tehty kunnanhallituksen hyväksymän laadintaohjeen pohjalta.

Talousarvion toimintakate on noin 60 000 euroa talousarvioraamia heikompi. Talousarviovalmistelun merkittävimmät muutokset suhteessa edellisvuoteen ovat:

- sosiaali- ja terveystalouden siirtyminen hyvinvointialueelle (vaikutus hallintopalveluissa)
- ruoka- ja puhtaanapalveluiden siirtyminen Järvi-Saimaan Palvelut Oy:lle (vaikutus tekninen toimiala)
- keittäjän ja tilahuoltajan siirtyminen varhaiskasvatukseen henkilöstöstä Järvi-Saimaan Palvelut Oy:lle (vaikutus hyvinvointipalveluissa ja JSP ostopalveluissa teknisellä toimialalla)
- ympäristöterveydenhuollon järjestäjätaho muuttuu Savonlinnan kaupungiksi, ei budjettivaikutusta
- kuntouttavan työtoiminnan siirtyminen hyvinvointialueen vastuulle (vaikutus tekniset palvelut)
- eläkemenoperusteisen maksun poistuminen ja tasausmaksuun siirtyminen (budjetoitu toimintamenojen suhteessa eri kustannuspaikoille läpi talousarvion. Kokonaismäärä on 160 000 euroa.)
- hyvinvointialueelle vuokrattujen kiinteistöjen vuokratasojen tarkistus (vaikutus hallintopalveluissa ja teknisellä toimialalla)
- kotoutumispalveluiden resurssointi (vaikutus hallintopalveluissa)
- työllisyyden kuntakokeilun resurssointi (vaikutus hallintopalveluissa)
- sähkön hinnan nousu (vaikutus etenkin teknisellä toimialalla)

Talousarvio on valmisteltu verotulojen osalta siten, että verotuloja on taloussuunnittelun epävarmuuksista johtuen budjetoitu 383 000 euroa pessimistisemmin. Talousarviossa on verotuloja ennakoitu 5 550 000 euroa, kun se ennusteessa on 5 933 000 euroa. Kunnallisverotuotoksi on budjetoitu 2 620 000 euroa, mikä on 137 000 euroa ennustetta vähemmän. Yhteisöveroksi on budjetoitu 1 130 000 euroa, mikä on 190 000 euroa ennustetta vähemmän ja kiinteistöveroon on budjetoitu 1 750 000, mikä on 56 000 euroa ennustetta vähemmän. Myös suunnitelmavuodet on budjetoitu ennustetta pessimistisemmin.

Vuoden 2023 talousarvio ja -suunnitelma perustuvat seuraaviin valtuuston hyväksymiin veroprosentteihin, jotka ovat:

- Kunnallisvero: 6,86
- Yleinen kiinteistövero: 0,95
- Vakituisten asuntojen vero: 0,48
- Muiden kuin vakituisten asuntojen vero: 1,08
- Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistövero: 0,00

Henkilöstökuluihin on arvioitu 3,05 prosentin korotus palkkoihin. Lisäksi henkilöstökuluissa on tiedossa olevat muutoksen henkilöstön lukumäärässä. Sivukulut ja tasausmaksu perustuvat KEVA:n ohjeistukseen.

Kunta on talousarviovuoden lopussa velaton ja uutta lainanottoa ei taloussuunnitelmassa esitetä.

Tavanomaista korkeamman investointitason vuoksi kunnan rahavarojen heikennys olisi tilikaudella noin 763 000 euroa, mikäli vuosikate toteutuu budjetoidun mukaisesti.

Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat mm. kunnanhallituksen ja lautakuntien jäsenet, kunnanjohtaja, toimialajohtajat ja vastuualueiden vastuuhenkilöt. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että viranhaltijan toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, viranhaltijaan voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja viranhaltijalle voidaan myöntää vastuuvapaus.

VUODEN 2023 TALOUSARVION TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJE

Käyttösuunnitelmat

Kunnanhallituksen ja lautakuntien tulee hyväksyä hallintosäännön mukaisesti käyttösuunnitelma talousarvion täytäntöönpanoa varten.

Hankinnat

Kaikki hankinnat tulee tehdä mahdollisimman edullisesti ja hankintaohjeen mukaisesti. Hankintalain mukaiset hankintojen kansalliset kynnysarvot ovat seuraavanlaiset: tavaran ja palvelujen hankinta 60 000 €, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluhankinnat 400 000 € ja rakennusurakat 150 000 €. Kansalliset kynnysarvot alittaviin hankintoihin ei sovelleta hankintalakia.

Hankintaohjeita tulee noudattaa myös käyttötalousosan hankinnoissa. Investointiosaan kirjattavan irtaimen omaisuuden hankinta-arvo on 10 000 euroa. Yli 5 000 euron arvoisesta hankinnasta tulee tehdä kirjallinen viranhaltijapäätös.

Laskujen hyväksyminen ja asiatarkestus

Hallintokuntien on vuosittain nimettävä, ketkä henkilöt ovat oikeutettuja hyväksymään niiden laskuja ja muita menotositteita. Hyväksyjien tulee olla esimiesasemassa.

Laskun ja menotositteen hyväksyjä vastaa laskun oikeellisuudesta sekä siitä, että laskun maksamiselle on olemassa tarvittavat määrärahat.

Laskun asiatarkestajan tehtävä on tarkastaa, että laskua vastaava palvelu tai tavara on toimitettu. Laskujen ripeä käsittely tulee turvata myös loma-aikoina.

Hyväksyjänä ei voi olla henkilö, joka asiatarkesta laskun. Alainen ei voi hyväksyä esimiehensä laskuja eikä kukaan omia laskujaan.

Tulojen perintä

Kunnalle tulevat tulot on laskutettava viipymättä, kun peruste laskuttamiseen on syntynyt. Samoin kuukausittain tehtävät toistuvaislaskutukset on suoritettava mahdollisimman nopeasti. Myös loma-aikoina on huolehdittava laskutuksen oikea-aikaisuus.

Laskuttajien ja hallintokunnan vastuuhenkilöiden on seurattava tulojen kertymistä. Perinnässä noudatetaan kunnanhallituksen hyväksymää ohjeistusta.

Hallintokuntien vastuuhenkilöiden on huolehdittava myös siitä, että kunnalle haetaan kaikki mahdolliset tuet ja avustukset.

Henkilöstöasiat

Kunnanjohtajalta tulee kysyä täyttölupa jokaista vakituista ja yli 6 kk:n määräaikaista rekrytointia varten. Kunnanjohtaja voi myöntää luvan esimerkiksi sähköpostitse tai muuten kirjallisesti. (KH 19.06.2017,121§)

Sijaisten palkkaamisessa on käytettävä harkintaa. Siinä tapauksessa, että ilman sijaista palvelutuotanto kärsisi, on sijaisen palkkaaminen mahdollista. Enintään kolmen päivän poissaolot on pääsääntöisesti hoidettava oman toimen ohella, jos se on vain mahdollista. Näissäkin tapauksissa on aina ehdottomasti käytettävä tarkkaa harkintaa ja ensisijaisesti sijaisuus on pyrittävä hoitamaan ilman sijaisen palkkaamista. Palkkauspäätöksen tekijän on kuitenkin aina varmistettava, että sijaisen palkkaaminen ei vaaranna määrärahojen riittävyyttä.

Talousarvion sitovuus ja seuranta

Talousarvio rakentuu bruttoperiaatteelle eli menoja ja tuloja käsitellään erikseen. Talousarvion käyttötalousosassa valtuustoon nähden sitovia ovat ulkoiset menomäärärahat ja tuloerät.

Investointiosa on valtuustoon nähden sitova investointikohteittain. Määrärahalle vahvistettu sitova tulostavoite on myös määrärahan käyttäjää sitova.

Talousarvion ja sen tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle puolivuotisraportissa 30.6. tilanteessa sekä toimintakertomuksessa.

Työllistäminen

Talousarvioon on varattu määräraha pitkäaikaistyöttömien lisäpalkkatuen myöntämiseksi, jolla voidaan edesauttaa yli vuoden työttöminä olleiden työllistymistä. Lisäksi talousarviossa on varattu 60 000 euroa työllistämisperusteisiin palkkamenoihin. Myös muita aktiivisia työllistämistoimia tulee suorittaa määrärahojen puitteissa.

Tavoitteet konserniyhtiöille

KOY Puumalan vuokratalot: Yhtiön liikevaihto pysyy vakaana ja asuntojen täyttöastetta seurataan säännöllisesti.

As Oy Keskitalo: Yhtiön talous pysyy tasapainossa.

Taloyhtiöt osallistuvat vuonna 2023 kunnan asuinkiinteistöjen kuntokartoitukseen.

KUNNAN HENKILÖSTÖ

HENKILÖTYÖVUODET	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Hallintopalvelut	11,14	14,00	10,0	9,0	8,0
Hyvinvointipalvelut	41,51	41,42	39,0	39,0	39,0
Tekniset palvelut	37,22	30,5	15,5	15,50	15,5
YHTEENSÄ	87,87	85,92	64,5	63,5	62,5

KUNTASTRATEGIA VUOSILLE 2022-2026

Visiomme

Saaristokunta Puumala 2025 on **uuden työn ja rohkeiden ratkaisujen** kunta, joka on hyvinvoivien ihmisten koti Saimaalla

Arvomme

Asiakslähtöisyys
Avoimuus
Positiivisuus
Tasa-arvoisuus
Yhteistyökykyisyys

HYVINVOINTI	tavoitetaso vuodelle 2023	seuranta
Ikävakioitu sairastavuusindeksi	113	
Osallistavien toimenpiteiden lukumäärä (esim. tilaisuudet, ennakoarvioinnit)	ennakoarvioinnit otettu käyttöön	
Kansalaisopiston opiskelijamäärä ja opetustunnit	3200 tuntia opiskelijamäärä kasvava	
Asiakstyytyväisyyskysely kunnan palveluista joka toinen vuosi	Asiakstyytyväisyyskysely toteutettu ja arvosana vähintään hyvä	
Veropohjan kehitys	positiivinen	
Vuosikate kattaa poistot	tavoite keskipitkällä aikavälillä	
Käyttötalouden menokehitys	menokehitys maltillinen, inflaatiosta johtuvaa menokehitystä ei tule ylittää	
Lainakanta	ei lisälainan tarvetta vuodelle 2023	

LAATUASUMINEN	tavoitetaso vuodelle 2023	seuranta
Myydyt kunnan tontit / vuosi	2 kpl / vuosi	
Omakotitalojen ja vapaa-ajan asuntojen rakennusluvut / vuosi	omakotitalojen rakennuslupia 4 kpl / vuosi vapaa-ajan asuntojen rakennuslupia 25 kpl / vuosi	
Käyttötarkoituksen muutosten määrä / vuosi	8 kpl / vuosi	

SAIMAA	tavoitetaso vuodelle 2023	seuranta
Pistohiekan tonttien myynti/maanvuokrasopimukset	2 kpl / vuosi	
Vierasvenesataman kävijämäärä (yöpymiset)	1400 (vuonna 2022 yht. 1225)	
Sataman asiakastyytyväisyyskysely	Toteutetaan asiakastyytyväisyyskysely. Palvelujen käyttäjät ovat tyytyväisiä ja valmiita suosittelemaan Puumalan satamaa toisille kävijöille.	

YRITTÄJYYS	tavoitetaso vuodelle 2023	seuranta
Yritysten lukumäärän nettomuutos	positiivinen	
Kuntabarometrin tulos	tavoite vuodelle 2024 eli seuraavaan mittaukseen: säilyttää maakunnan ykkössija ja arvosanan taso	
Yksityisten työpaikkojen lukumäärä	kasvava	
Työttömyysaste	alle 8,5	

LAPSIPERHEET	tavoitetaso 2023	seuranta
Asiakaskysely lapsiperheille joka toinen vuosi	toteutetaan kysely	
Lapsiperheiden osuuden kehitys	kasvava	
Vaikutusarviointien toteuttaminen / vuosi	ennakkovaikutusten arviointi on otettu toimintavuonna käyttöön	
Yrittäjyyskasvatusta tukevat toimenpiteet	yrittäjyyskasvatuskurssin valmistelu	

HENKILÖSTÖPOLITIIKKA	seuranta
Puumalan kunta on vetovoimainen työpaikka	
Tavoite- ja arviointikeskustelujen merkitystä nostetaan osaamisen tunnistamisessa ja kehittämisessä (strategiset tavoitteet – henkilökohtaiset tavoitteet – osaamisen kehittäminen)	
Eläköitymisiin varaudutaan koko organisaation tasolla	
Sijaistajalla on riittävät tiedolliset ja taidolliset valmiudet tehtävän hoitamiseen	
Työhyvinvointia rakennetaan yhdessä työnantajan ja työntekijöiden kanssa	
OMISTAJAPOLITIIKKA	seuranta
Hankevetoinen eteneminen muutostöissä/kiinteistöhankinnassa. Laajemmat muutostyöt vaativat perusteellisen riskiarvion ja yritysvaikutusten arvioinnin.	
Kunnan omiin palvelutarpeisiin hankittava kiinteistöjen pinta-ala ei kasva ilman erityisiä perusteita	
Kunnan omat tilat ovat terveellisessä ja turvallisessa kunnossa.	
Sijoitustoiminnan perusteet pidetään ajan tasalla.	

KUNNAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET VUODELLE 2023 SEKÄ VASTUUHENKILÖT

Kuntastrategian tavoite	Tavoitetta toteuttava toimenpide vuodelle 2023	Vastuuhenkilö
PAINOPISTE: LAPSIPERHEET		
Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallin toimeenpano, jalkauttaminen ja vaikutusarviointien toteuttaminen	Toimintasuunnitelman (visio, tavoitteet, tavoitteille toimenpiteet ja toimenpiteille mittarit) laadinta, hyväksyttäminen (Unicef) ja käyttöönotto.	Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja
Lapsen oikeuksien toteutuminen kaikkien lasten kohdalla, etenkin haavoittuvassa ja syrjäytymisuhan alla olevilla	Ennakkovaikutusten arviointimallin (sisään rakennettuna lapsivaikutusten arviointi) luominen ja käyttöönotto. Viranhaltijoiden kouluttaminen ennakkovaikutusten arvioinnin käyttöön. Luottamushenkilöiden perehdyttäminen vaikutusarvioiden tekemiseen. Nuorten vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen.	Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja, kunnanjohtaja Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja, kunnanjohtaja Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja, kunnanjohtaja Vapaa-aikasihteeri, nuoriso-ohjaaja
Yrittäjyyskasvatuksesta tehdään entistä näkyvämpää ja monipuolisempaa koko perusopetuksessa	Yrittäjyyskasvatuspolun rakentaminen osaksi koko koulun oppimispolkua, yrittäjyyskurssin sisällön kehittäminen ja toteuttaminen sekä yrittäjyysvierailut.	Peruskoulun rehtori
Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen etsivän nuorisotyön avulla	Koulunuorisotyön mallin kehittäminen ja jalkauttaminen käytäntöön sekä jatkumon rakentaminen toiselle asteelle.	Vapaa-aikasihteeri, nuoriso-ohjaaja
Toiselle asteelle siirtyvää nuorta ja hänen perhettään tuetaan	Yhteydenpitokäytänteiden kehittäminen ja yhteydenpidon tehostaminen toiselle asteelle siirtyviin nuoriin.	Vapaa-aikasihteeri ja etsivä nuoriso-ohjaaja
PAINOPISTE: HYVINVOINTI		
Onnellinen ja toimintakykyinen kuntalainen	Sisäilman laadun seurantajärjestelmän toteuttaminen yhtenäiskoululle ja päiväkodille.	Tekninen johtaja Päiväkodin johtaja

	<p>Yhteistyön kehittäminen hyvinvointialueen perheteimin ja neuvolan kanssa.</p> <p>Elämyksellisen, luonnonläheisen ja turvallisen opinpolun kehittäminen, painopisteinä positiivinen pedagogiikka ja hyvinvointi sekä Saimaa Geopark ja luontoliikunta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurikasvatussuunnitelman sulauttaminen koko koulun oppimispolkuun, oppimispolun toteuttaminen ja pilottivuosi lv 2022-2023. • Uusien oppilaiden saaminen 7. luokalle syksyllä 2023. • Koulun kerhotoiminnan laatukriteerien päivitys. • Kiusaamisen vastaisen suunnitelman sekä järjestyssääntöjen päivittäminen. <p>Perusopetuksen järjestäjän laadunhallinta- ja itsearviointikäytänteiden päivittäminen.</p> <p>Varhaiskasvatuksen ja yhtenäiskoulun ruokakasvatuksen kehittäminen yhteistyössä ruokapalvelujen (JSP) kanssa.</p> <p>Ikääntyneiden kuntalaisten liikuntapalvelutason ylläpitäminen.</p> <p>Työikäisten liikuntatoimintaan panostaminen Etsivä liikuntatyö Puumalassa -hankkeessa.</p> <p>Liikuntaneuvonnan vahvistaminen osana hyvinvointialueen elintapaohjausta, huomioiden myös nuoret.</p> <p>Liikuntapaikkasuunnitelman päivittäminen.</p>	<p>Peruskoulun rehtori</p> <p>Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja, perusopetuksen rehtori</p> <p>Päiväkodin johtaja, peruskoulun rehtori ja ruokapalvelupäällikkö (JSP)</p> <p>Vapaa-aikasihteeri ja liikunnanohjaaja</p> <p>Vapaa-aikasihteeri, liikunnanohjaaja ja tekninen johtaja</p> <p>Markkinointipäällikkö</p>
--	---	---

	Kulttuurihistoriallinen kävelyreitti kirkonkylään.	
Vahvistetaan kuntalaisten ja monipaikkaisten ihmisten osallistumismahdollisuuksia kunnan kehittämiseen	<p>Lastenkokouksien mallin kehittäminen.</p> <p>Säännöllisen päiväkotij- ja kouluruokailuarvioinnin kehittäminen ja käyttöönotto.</p> <p>Liikuntapalvelujen palautejärjestelmän ja kuntalaisten osallisuuden kehittäminen.</p> <p>Lasten (alle 13 v) osallisuuden vahvistamisen mallin kehittäminen.</p> <p>Kansalaisopiston osallisuusillan järjestäminen ja palautejärjestelmän uudistaminen.</p> <p>Kulttuuriosallisuuden vahvistaminen (HYTE-kerroin) kulttuurikaveritoiminnan tmv. myötä.</p>	<p>Päiväkodin johtaja</p> <p>Päiväkodin johtaja, peruskoulun rehtori ja ruokapalvelupäällikkö (JSP)</p> <p>Vapaa-aikasihteeri ja liikunnanohjaaja</p> <p>Vapaa-aikasihteeri ja nuoriso-ohjaaja</p> <p>Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja</p> <p>Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja, markkinointipäällikkö</p>
Kansalaisopiston kurssitarjonnan uudistaminen ja monipuolistaminen	<p>Yhteistyön lisääminen Etelä-Savon kansalaisopistojen kanssa ⇒ etäkurssien järjestäminen (saavutettavuuden lisääminen).</p> <p>Kansalaisopiston kurssitarjonnan laajentaminen vahvemmin eri aloille.</p>	<p>Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja</p> <p>Hyvinvointi- ja kulttuurijohtaja</p>
PAINOPISTE: YRITTÄJYYS		
Mahdollistetaan osaavan työvoiman saatavuus	Toteutetaan rekrykampanja yhteistyössä yritysten kanssa	Kunnanjohtaja
Yritysvaikutusten arvioinnin käyttöönotto	Mallin luominen ja viranhaltijoiden kouluttaminen yrvan käyttöön / Eva. Luottamushenkilöiden perehdyttäminen vaikutusarvioiden tekemiseen.	Kunnanjohtaja
Kunnan ja yrittäjien vuorovaikutuksen lisääminen	Hankintakalenterin laajentaminen ja yritysvierailut	Hallintopäällikkö ja elinkeinokehittäjä
PAINOPISTE: SAIMAA		
Pistohiekalle rakentuu alueen erityispiirteitä kunnioittavaa hyvinvointimatkailua ja alueen palvelut monipuolistuvat	<p>Kohdennettu markkinointikampanja investoreille</p> <p>Frisbeegolf-kentän rakentaminen tukirahoituksen ja yrittäjäyhteistyön kautta</p>	<p>Kunnanjohtaja</p> <p>Kunnanjohtaja</p>

	Jätevesijärjestelmän luvitus Aluehallintovirastolta	Tekninen johtaja
	Pistohiekan laiturin investointi ja venesatamapalvelukonseptin kehittäminen	Tekninen johtaja
Reitistöinfrastruktuurin laajentuminen	Lieviskänjoen melontareitin kunnostus yhteistyössä Ruokolahden ja Sulkavan kanssa	Ympäristösihteeri
Saimaa Geopark tunnetaan kv-matkailualueena	Yhteistyö Metsähallituksen kanssa Pistohiekan SG-reitin rakentamisessa ja Norppa2-laavun toteuttamisessa (johon kunnalla ei ole omarahoitusta)	Kunnanjohtaja
	Geopark- ja matkailukohteiden saavutettavuuden parantaminen Saavutettavampi Saimaa-hankkeen toimeenpanon kautta	Kunnanjohtaja
Kirkonkylän ja sataman yleissuunnitelman toimenpiteitä viedään päätöksentekoon ja toteutukseen koko strategiakauden.	Luotiaseman alueen kehittäminen: maanhankinta ja liiketoimintakonseptin luominen alueelle	Tekninen johtaja, elinkeinokehittäjä, kunnanjohtaja
	Veneilijöiden Veera- huoltorakennuksen rannan piha- alueen ratkaisut.	Tekninen johtaja
	Kantatie 62 suunnittelukilpailun toteuttaminen (kulttuuriperinnön hyödyntäminen)	Tekninen johtaja
PAINOPISTE: LAATUASUMINEN		
Toimivat tietoliikenneyhteydet	Laajakaistahankkeen toteutumisen edistäminen yhteistyössä MPY kanssa. Tilaisuudet ja viestintä toteutukseen.	Kunnanjohtaja
Edistetään kerrostalo- ja rivitaloasumisen asuntotuotantoa	Kunnan omien vuokra-asuntojen ja kunnan tytäryhtiöiden vuokra- asuntojen kunto- ja korjaustarpeiden kartoitus.	Tekninen johtaja
	Vanhan Sairaalan tontin kaavoittaminen asuntotuotantoon soveltuvaksi. Tarjouskilpailun toteuttaminen ja investoinnin löytäminen.	Tekninen johtaja ja kunnanjohtaja
Kasvatetaan omarantaisten tonttien tarjontaa	Kanttorilanrannan alueen kehittäminen omarantaiseen asumiseen.	Tekninen johtaja

TALOUSARVIOLASKELMAT

TULOSLASKELMA					
ulkoiset+sisäiset					
	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot					
Myyntituotot	895 966	1 155 463	441 450	441 450	441 450
Maksutuotot	193 665	202 950	177 950	177 950	177 950
Tuet ja avustukset	429 046	176 507	221 976	221 976	221 976
Muut toimintatuotot	2 644 376	2 483 356	2 343 025	2 343 025	2 343 025
Toimintatuotot	4 163 053	4 018 276	3 184 401	3 184 401	3 184 401
Toimintakulut					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-3 370 533	-3 395 436	-2 821 384	-2 821 384	-2 821 384
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-975 632	-1 020 483	-619 375	-619 375	-619 375
Muut henkilösivukulut	-131 400	-132 837	-112 479	-112 479	-112 479
Asiakaspalvelujen ostot	-11 488 748	-11 562 588	-982 670	-982 670	-982 670
Muiden palvelujen ostot	-2 433 558	-2 444 594	-2 405 997	-2 405 997	-2 405 997
Aineet, tarvikk. ja tav.	-1 078 534	-1 151 185	-1 035 260	-1 035 260	-1 035 260
Avustukset	-301 363	-304 900	-373 300	-373 300	-373 300
Muut toimintakulut	-1 166 809	-1 155 276	-899 270	-899 270	-899 270
Toimintakulut	-20 946 577	-21 167 299	-9 249 735	-9 249 735	-9 249 735
TOIMINTAKATE	-16 783 524	-17 149 023	-6 065 334	-6 065 334	-6 065 334
Verotulot	10 508 464	9 680 000	5 550 000	5 200 000	5 200 000
Valtionosuudet	8 483 433	8 245 000	1 238 000	1 093 000	1 098 000
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	6 509	8 000	6 000	6 000	6 000
Muut rahoitustuotot	62 494	45 000	55 000	55 000	55 000
Korkokulut	-4 386	-5 000	-2 250		
Muut rahoituskulut	-3 727	-3 750	-3 780	-3 780	-3 780
Rahoitustuotot ja -kulut	60 890	44 250	54 970	57 220	57 220
Rahoitus netto	19 052 787	17 969 250	6 842 970	6 350 220	6 355 220
VUOSIKATE	2 269 263	820 227	777 636	284 886	289 886
Poistot					
Suunnitelman muk. poistot	-711 437	-623 542	-695 068	-675 373	-649 473
Satunnaiset tuotot ja kulut	741				
Rahastojen muutos	20 000				
TILIKAUDEN TULOS	1 578 566	196 685	82 568	-390 487	-359 587
Tilikauden yli-/alijäämä	1 578 566	196 685	82 568	-390 487	-359 587
Sisäiset erät		1 393 656	937 200	937 200	937 200

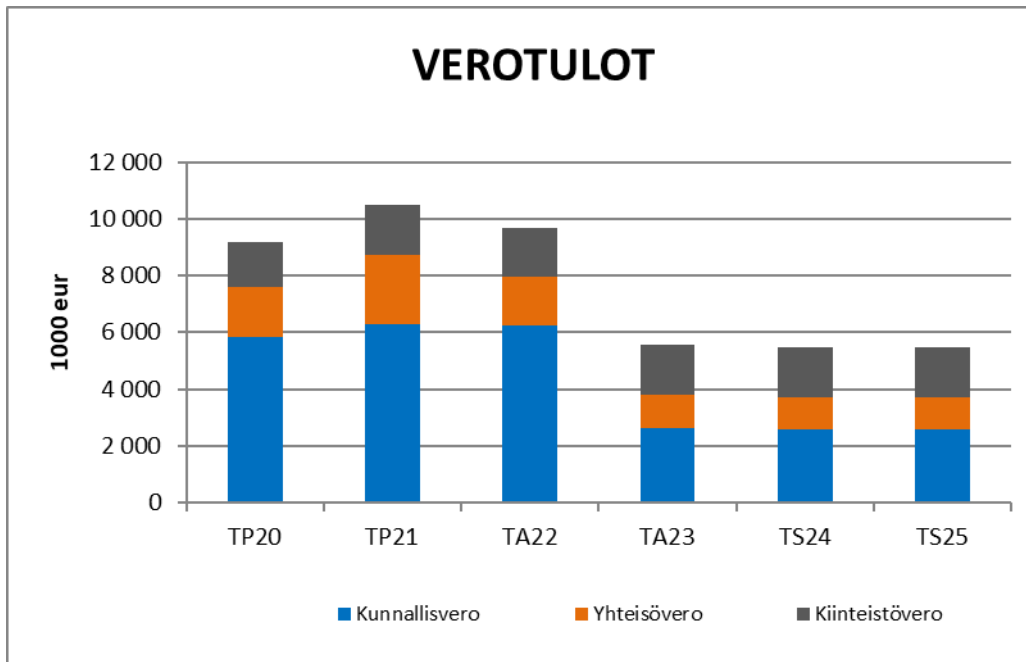
TULOSLASKELMA					
ulkoiset					
	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot					
Myyntituotot	895 966	1 155 463	441 450	441 450	441 450
Maksutuotot	193 665	202 950	177 950	177 950	177 950
Tuet ja avustukset	429 046	176 507	221 976	221 976	221 976
Muut toimintatuotot	1 140 546	1 089 700	1 405 825	1 405 825	1 405 825
Toimintatuotot	2 659 223	2 624 620	2 247 201	2 247 201	2 247 201
Toimintakulut					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-3 370 533	-3 395 436	-2 821 384	-2 821 384	-2 821 384
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-975 632	-1 020 483	-619 375	-619 375	-619 375
Muut henkilösivukulut	-131 400	-132 837	-112 479	-112 479	-112 479
Asiakaspalvelujen ostot	-11 488 748	-11 562 588	-982 670	-982 670	-982 670
Muiden palvelujen ostot	-1 892 376	-2 003 594	-2 139 897	-2 139 897	-2 139 897
Aineet, tarvikk. ja tavarat	-1 078 534	-1 151 185	-1 035 260	-1 035 260	-1 035 260
Avustukset	-301 363	-304 900	-373 300	-373 300	-373 300
Vuokrat	-196 907	-200 020	-223 070	-223 070	-223 070
Muut toimintakulut	-7 256	-2 600	-5 100	-5 100	-5 100
Toimintakulut	-19 442 747	-19 773 643	-8 312 535	-8 312 535	-8 312 535
TOIMINTAKATE	-16 783 524	-17 149 023	-6 065 334	-6 065 334	-6 065 334
Verotulot	10 508 464	9 680 000	5 550 000	5 200 000	5 200 000
Valtionosuudet	8 483 433	8 245 000	1 238 000	1 093 000	1 098 000
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	6 509	8 000	6 000	6 000	6 000
Muut rahoitustuotot	62 494	45 000	55 000	55 000	55 000
Korkokulut	-4 386	-5 000	-2 250		
Muut rahoituskulut	-3 727	-3 750	-3 780	-3 780	-3 780
Rahoitustuotot ja -kulut	60 890	44 250	54 970	57 220	57 220
Rahoitus netto	19 052 787	17 969 250	6 842 970	6 350 220	6 355 220
VUOSIKATE	2 269 263	820 227	777 636	284 886	289 886
Poistot					
Suunn. muk. poistot	-711 437	-623 542	-695 068	-675 373	-649 473
Satunnaiset erät	741				
Rahastojen muutos	20 000				
TILIKAUDEN TULOS	1 578 567	196 685	82 568	-390 487	-359 587
Tilikauden yli-/alijäämä	1 578 567	196 685	82 568	-390 487	-359 587

RAHOITUSLASKELMA

RAHOITUSLASKELMA						
	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS2025
<u>Toiminnan rahavirta</u>	2 394 254	2 138 223	820 227	777 636	284 886	289 886
Vuosikate	2 405 524	2 269 263	820 227	777 636	284 886	289 886
Satunnaiset erät		741				
Tulorah. korjauserät	-11 270	-131 781				
<u>Investointien rahavirta</u>	-1 082 507	-1 319 105	-1 915 000	-1 490 400	-420 000	-225 000
Investointimenot	-1 194 227	-1 564 971	-2 030 000	-1 590 000	-445 000	-250 000
Rahoitusosuudet	97 500	114 085	115 000	99 600	25 000	25 000
Investointien myynti	2 950					
Pys.vast. luovutustulot	11 270	131 781				
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 311 747	819 118	-1 094 773	-712 764	-135 114	64 886
<u>Rahoituksen rahavirta</u>						
Antolain. muutokset						
Antolainojen vähennys						
Lainakannan muutokset						
Pitkäaik. lainojen väh.	-312 500	-200 000	-50 000	-50 000	0	0
Pitkäaik. lainojen lisäys		4 500				
Lyhytaik.lainojen muutos		-195 500				
Muut maksuvalm. muutok.						
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-3 199	1 021				
Vaihto-omais. muutos	1 293	407				
Saamisten muutos	-745 378	617 013				
Korott. velkojen muutos	635 122	-442 016				
Rahoituksen rahavirta	-424 662	-19 075	-50 000	-50 000	0	0
Rahavarojen muutos	887 085	800 043	-1 144 773	-762 764	-135 114	64 886

VEROT

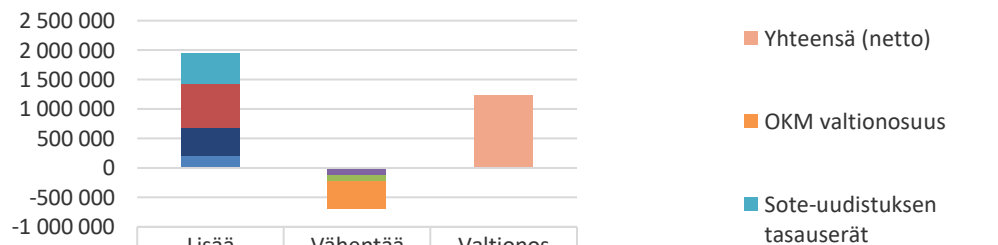
VEROTULOT						
1000 eur						
	TP20	TP21	TA22	TA23	TS24	TS25
Kunnallisvero	5 817	6 271	6 230	2 620	2600	2600
Yhteisövero	1 764	2 470	1 720	1 180	1130	1130
Kiinteistövero	1 609	1 767	1 730	1 750	1750	1750
Yhteensä	9 190	10 508	9 680	5 550	5480	5480

VALTIONOSUUDET

VALTIONOSUUDET						
1000 eur						
	TP20	TP21	TA22	TA 23	TS24	TS25
Peruspalvelut	6 915	6 642	6 790	840	840	840
Verotulotasaus	841	891	382	-113		
Opetus- ja kulttuuri	-318	-459	-458	-468	-468	-468
Verotulomenetysten kompensaatio	1 454	1 409	1 531	474	473	473
Muutosrajoitin				420	249	249
Siirtymätasaus				85	-1	4
Yhteensä	8 892	8 483	8 245	1 238	1093	1098

Valtionosuuden muodostuminen, €

	Lisää valtionosuutta	Vähentää valtionosuutta	Valtionosuudet yhteensä
Yhteensä (netto)			1 237 605
OKM valtionosuus	0	-468 164	
Sote-uudistuksen tasauserät	506 218	0	
Lisäykset ja vähennykset (PL. sote-tasaus)	0	-111 960	
Lisäosat	738 992	0	
Verokompensaatiot	474 035	0	
Verotuloihin perustuva tasaus	0	-113 616	
Valtionosuus laskennallisista kustannuksista	212 099	0	

Vuoden 2023 valtionosuudet on budjetoitu syyskuun 2022 ennakkollisia valtionosuuslaskelmia hyödyntäen. Huomioitavaa on, että marraskuussa 2022 julkaistussa ennakkollisissa laskelmissa valtionosuuksien taso on

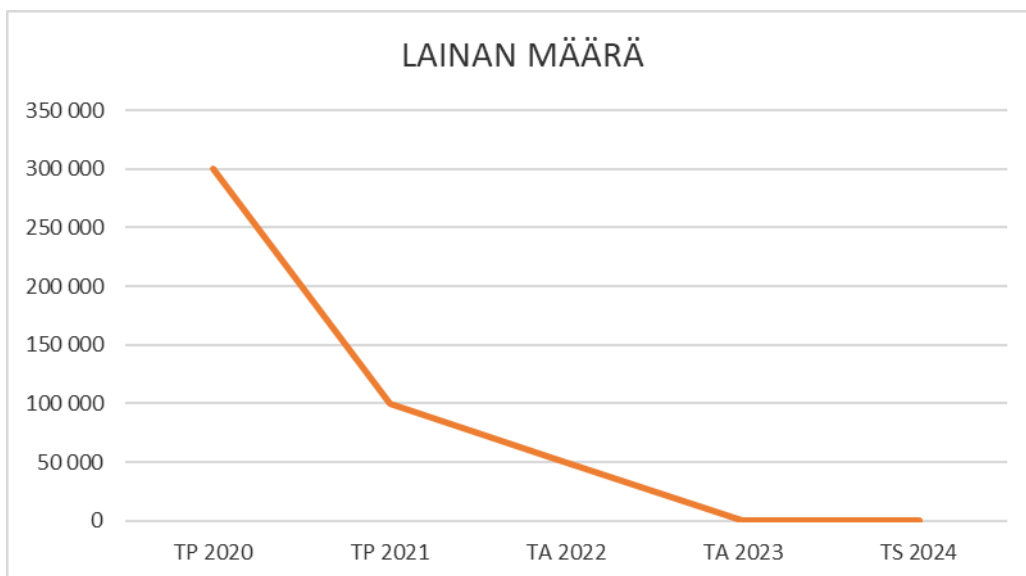

tätä korkeampi, yhteensä 1,35 miljoonaa euroa. Kuntien jakoavain-työkalua puolestaan käytettäessä, on laskennassa ennakoitu 1,5 miljoonan euron valtionosuuksia. Nämä lähtökohdat tulee huomioida, kun vertaillaan suunnitelmavuosia 2024 ja 2025.

Suunnitelmavuodet on arvioitu hyödyntäen jakoavaintyökalua. Siirtyvien sote-kustannusten laskennassa on lähdetty siitä, että siirtyvien sote-kustannusten arvo on 11,8 miljoonaa euroa (=vuosien 2021 ja 2022 ennakoitu keskiarvo). Kustannuksissa on huomioitu vuoteen 2022 vaikuttava palkkaharmonisaatiokulu sekä Essoten ennuste muiden kustannusten kohoamisesta. Kuten taulukosta voi havaita, muutosrajoittimen ja siirtymätasauksen arvo pienenee. Tämä johtuu siitä, että sote-kustannusten noustessa vuonna 2022 siirtyvien menojen määrä nousee suhteessa siirtyviin tuloihin. Jakoavainlaskennassa ei ole muutettu verotulojen pohjatietoja. Kuntaan jääväksi toimintakatteen on simuloitu tavoiteltava toimintakate -6 miljoonaa euroa.

LAINA

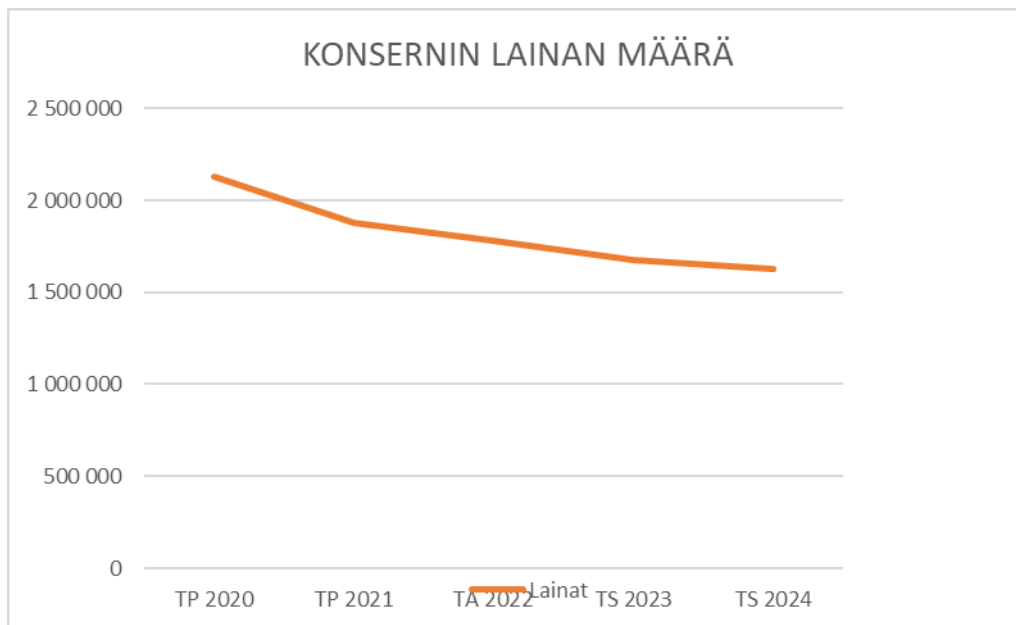
LAINAN MÄÄRÄ					
	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024
Lainat	300 000	100 000	50 000	0	0
Laina/asukas	141	49	24	0	0
Aukkaita	2 132	2 060	2 100	2 070	2 040

Lainan määrä vuoden 2023 lopussa.

KONSERNILAINA

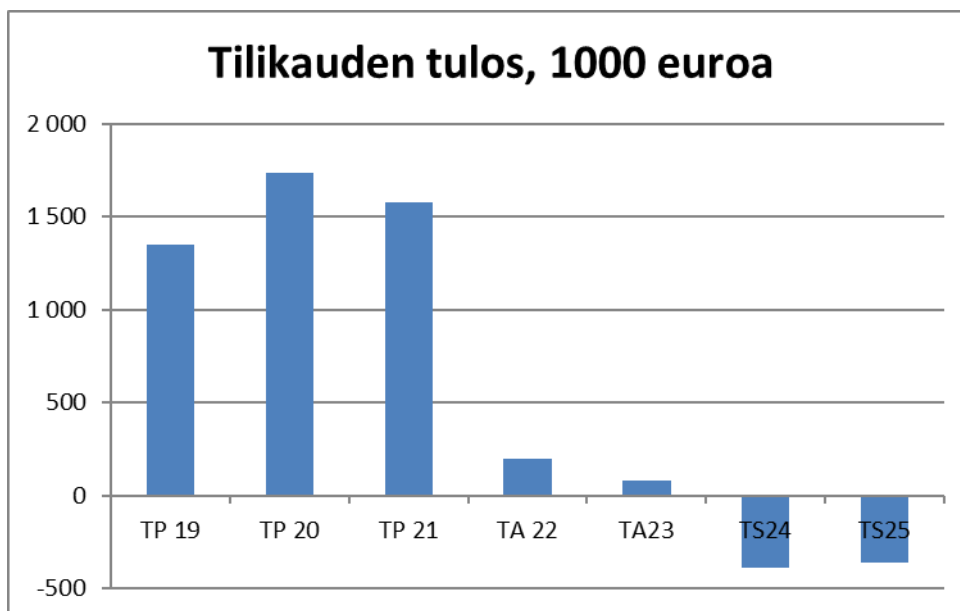
KONSERNIN LAINAN MÄÄRÄ					
Puumalan kunta ja Kiint. Oy Vuokratalot, ei kuntayhtymiä					
	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Lainat	2 131 288	1 879 414	1 777 540	1 675 666	1 623 792
Laina/asukas	1 000	912	846	810	796
	2 132	2 060	2 100	2 070	2 040

Konsernilainaan on laskettu Kiinteistö Oy Puumalan Vuokratalojen pitkän- ja lyhytaikaisen lainan määrä sekä kunnan oman lainan määrä sekä huomioitu suunnitelmavuosille suunnitellut lyhennyserät.

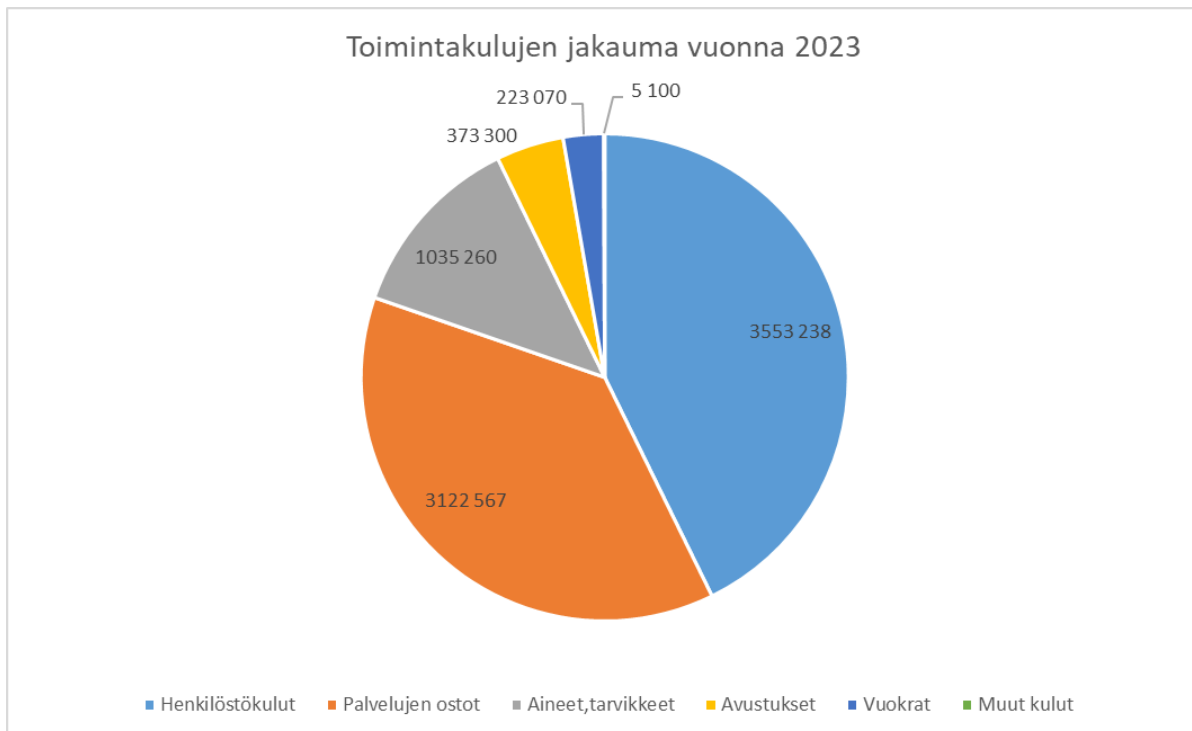
TALOUSSUUNNITELMA 2023–2025

TALOUSSUUNNITELMA 2023-2025							
	TP 19 1000 €	TP 20 1000 €	TP 21 1000	TA 22 1000 €	TA23 1 000 €	TS24 1 000 €	TS25 1 000 €
Toimintakate	-15 354	-15 763	-16784	-17 149	-6 065	-6 065	-6 065
Verotulot	9 366	9 190	10508	9 680	5 550	5 200	5200
Valtionosuudet	8 127	8 892	8483	8 245	1 238	1 093	1098
Rahoitustuotot/kulut	81	87	62	44	55	57	57
Vuosikate	2 220	2 406	2 269	820	778	285	290
Poistot	-857	-670	-711	-623	-695	-675	-649
Satunnaiset erät							
Arvonalennukset	-12		20				
Tulos	1 351	1 736	1 578	197	83	-390	-359
Varaukset	-500						
Ali-/ylijäämä	851	1 736	1 578	197	83	-390	-359
Kumul. ylijäämä	8 615	10 351	11 929	12 126	12 209	11 819	11 460

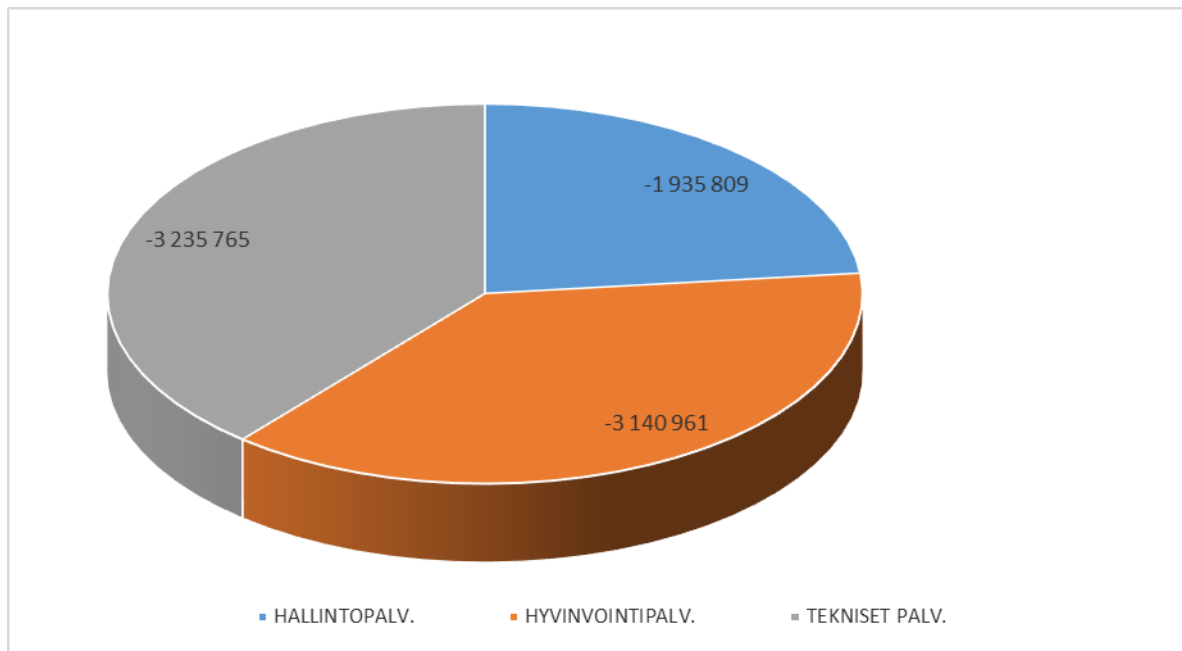
TOIMINTAKULUT VUONNA 2023

TOIMINTAKULUT (ulkoiset)					
	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Henkilöstökulut	4 477 564	4 548 756	3 553 238	3 553 238	3 553 238
Palvelujen ostot	13 381 125	13 566 182	3 122 567	3 122 567	3 122 567
Aineet,tarvikkeet	1 078 534	1 151 185	1 035 260	1 035 260	1 035 260
Avustukset	301 363	304 900	373 300	373 300	373 300
Vuokrat	196 907	200 020	223 070	223 070	223 070
Muut kulut	7 256	2 600	5 100	5 100	5 100
YHTEENSÄ	19 442 748	19 773 643	8 312 535	8 312 535	8 312 535

KÄYTTÖTALouden MENOT JA TULOT 2023

KÄYTTÖTALouden MENOT JA TULOT TA 2023				
(ulkoiset)				
	HALLINTOPALV.	HYVINVOINTIPALV.	TEKNISET PALV.	YHTEENSÄ
Menot	-1 935 809	-3 140 961	-3 235 765	-8 312 535
Tulot	249 516	141 080	1 856 605	2 247 201
Nettomenot	-1 686 293	-2 999 881	-1 379 160	-6 065 334

KÄYTTÖTALOUSOSA

PUUMALAN KUNTA	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	4 105 985 €	4 163 053 €	4 018 276 €	3 184 401 €	3 184 401 €	3 184 401 €
Toimintamenot	-19 868 964 €	-20 946 577 €	-21 167 299 €	-9 249 735 €	-9 249 735 €	-9 249 735 €
TOIMINTAKATE	-15 762 979 €	-16 783 524 €	-17 149 023 €	-6 065 334 €	-6 065 334 €	-6 065 334 €
Toimintakate euroa/asukas	-7 394 €	-7 920 €	-8 166 €	-2 930 €	-2 973 €	-3 003 €
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	2 451 394 €	2 659 223 €	2 624 620 €	2 247 201 €	2 247 201 €	2 247 201 €
Toimintamenot	-18 214 373 €	-19 442 748 €	-19 773 643 €	-8 312 535 €	-8 312 535 €	-8 312 535 €
TOIMINTAKATE	-15 762 979 €	-16 783 524 €	-17 149 023 €	-6 065 334 €	-6 065 334 €	-6 065 334 €

HALLINTOPALVELUIDEN TOIMIALA

Hallintopalvelujen toimiala yhteensä

KUNNANJOHTAJA	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	476 793 €	779 808 €	428 589 €	325 616 €	325 616 €	325 616 €
Toimintamenot	-12 156 707 €	-13 056 196 €	-13 162 014 €	-2 009 454 €	-2 009 454 €	-2 009 454 €
TOIMINTAKATE	-11 679 914 €	-12 276 388 €	-12 733 425 €	-1 683 838 €	-1 683 838 €	-1 683 838 €
Toimintakate euroa/asukas	-5 478 €	-5 793 €	-6 064 €	-813 €	-825 €	-834 €
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	396 561 €	703 293 €	355 089 €	249 516 €	249 516 €	249 516 €
Toimintamenot	-11 913 407 €	-12 756 625 €	-12 865 328 €	-1 935 809 €	-1 935 809 €	-1 935 809 €
TOIMINTAKATE	-11 516 709 €	-12 053 331 €	-12 510 239 €	-1 686 293 €	-1 686 293 €	-1 686 293 €

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Palvelusuunnitelma:

Vuonna 2023 toimitetaan eduskuntavaalit

Keskusvaalilautakunnan sihteeri	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	0 €	2 715 €	1 350 €	4 250 €	4 250 €	4 250 €
Toimintamenot	-137 €	-19 655 €	-11 285 €	-12 175 €	-12 175 €	-12 175 €
TOIMINTAKATE	-137 €	-16 941 €	-9 935 €	-7 925 €	-7 925 €	-7 925 €
Toimintakate euroa/asukas	0 €	-8 €	-5 €	-4 €	-4 €	-4 €
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	0 €	2 715 €	1 350 €	4 250 €	4 250 €	4 250 €
Toimintamenot	-137 €	-19 655 €	-11 285 €	-12 175 €	-12 175 €	-12 175 €
TOIMINTAKATE	-137 €	-16 941 €	-9 935 €	-7 925 €	-7 925 €	-7 925 €

KUNNANVALTUUSTO

Palvelusuunnitelma:

Kunnanvaltuusto käyttää kuntalain mukaisesti kunnan ylintä päätösvaltaa. Valtuustossa on 19 jäsentä, joista yksi toimii puheenjohtajana ja kolme varapuheenjohtajina. Puheenjohtajisto valitaan kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Kunnanjohtaja	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Valtuuston kokouksia	7	8	6	6	6	6
Käsitellyjä asioita	60	72	45	45	45	45
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	348 €	167 €	-50 €	100 €	100 €	100 €
Toimintamenot	-74 114 €	-54 145 €	-64 725 €	-63 353 €	-63 353 €	-63 353 €
TOIMINTAKATE	-73 765 €	-53 978 €	-64 775 €	-63 253 €	-63 253 €	-63 253 €
Toimintakate euroa/asukas	-35 €	-25 €	-31 €	-31 €	-31 €	-31 €
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	348 €	167 €	-50 €	100 €	100 €	100 €
Toimintamenot	-34 864 €	-32 685 €	-44 750 €	-42 619 €	-42 619 €	-42 619 €
TOIMINTAKATE	-34 515 €	-32 518 €	-44 800 €	-42 519 €	-42 519 €	-42 519 €

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Palvelusuunnitelma:

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida kunnan toimintaa ja johtaa hallinnon ja talouden tarkastusta. Toimikausi on valtuustokausi.

Tarkastuslautakunnan sihteeri	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Toimintamenot	-16 520 €	-18 860 €	-23 780 €	-27 686 €	-27 686 €	-27 686 €
TOIMINTAKATE	-16 520 €	-18 860 €	-23 780 €	-27 686 €	-27 686 €	-27 686 €
Toimintakate euroa/asukas	-8 €	-9 €	-11 €	-13 €	-14 €	-14 €
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Toimintamenot	-15 655 €	-17 995 €	-22 910 €	-26 673 €	-26 673 €	-26 673 €
TOIMINTAKATE	-15 655 €	-17 995 €	-22 910 €	-26 673 €	-26 673 €	-26 673 €

KUNNANHALLITUS

Palvelusuunnitelma:

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta ja käyttää kunnan puhevaltaa kuntalain mukaisesti. Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. Kunnanhallitus johtaa myös elinkeinopolitiikkaa, työllistämistoimintaa, saaristoalueiden kehittämistä, maankäytön suunnittelua, maapolitiikkaa, arkistotoimeja ja kuntayhteistyötä. Kunnanhallitus johtaa koko kuntakonsernin toimintaa. Kunnanhallitus toimii kunnan jäteviranomaisena. Uutena kokonaisuutena kunnanhallituksen on kotoutumispalvelut, jotka siirtyvät kunnan vastuulle vuoden 2023 alusta. Hallitus on varautunut myös ukrainalaisten vastaanottamiseen ja palveluiden järjestämiseen. Vuoden 2023 aikana päivitetään myös varautumissuunnitelmia. Toimikausi on kaksi vuotta.

Kunnanjohtaja	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kunnanhallituksen kokouksia	13	13	11	11	11	11
Käsitellyjä asioita	185	225	180	175	175	175
Verotuskustannukset, euroa	50 825	50 296	50 000	25 000	25 000	25 000
Työttömyysaste, keskimäärin	9	9	9	9	9	9
Työmarkkinatuen kuntaosuus, euroa	65 100	93 145	80 000	95 000	95 000	95 000
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	32 183 €	146 931 €	22 250 €	42 100 €	42 100 €	42 100 €
Toimintamenot	-443 403 €	-443 888 €	-547 133 €	-595 208 €	-595 208 €	-595 208 €
TOIMINTAKATE	-411 219 €	-296 957 €	-524 883 €	-553 108 €	-553 108 €	-553 108 €
Toimintakate euroa/asukas	-193 €	-140 €	-250 €			
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	32 183 €	146 931 €	22 250 €	42 100 €	42 100 €	42 100 €
Toimintamenot	-423 378 €	-432 086 €	-536 760 €	-584 185 €	-584 185 €	-584 185 €
TOIMINTAKATE	-391 194 €	-285 155 €	-514 510 €	-542 085 €	-542 085 €	-542 085 €

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Vuoden 2023 alussa sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyvät hyvinvointialueelle. Ympäristöterveydenhuollon palvelut siirtyvät puolestaan järjestettäväksi isäntäkuntamallilla Savonlinnan kaupungin kanssa. Alkuvuoden aikana valmistellaan myös palveluasumisen vuokrien laskutuksen siirto hyvinvointialueelle. Jatkossa asukkaat olisivat suoraan hyvinvointialueen vuokralaisia ja kunnalla on kiinteistöistä vuokrasopimus hyvinvointialueen kanssa.

Kunnanjohtaja	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Yli 75-vuotiaiden asukkaiden osuus koko väestöstä	18,1	18,1	19	19	19	19
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	204 006 €	300 560 €	201 000,0 €	0 €	0 €	0 €
Toimintamenot	-10 527 607 €	-11 389 630 €	-11 464 972,0 €	-121 170 €	-121 170 €	-121 170 €
TOIMINTAKATE	-10 323 601 €	-11 089 070 €	-11 263 972,0 €	-121 170 €	-121 170 €	-121 170 €
Toimintakate euroa/asukas	-4 842 €	-5 233 €	-5 363,8 €	-59 €	-59 €	-60 €
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	204 006 €	300 560 €	201 000,0 €	0 €	0 €	0 €
Toimintamenot	-10 411 707 €	-11 168 333 €	-11 240 672,0 €	-121 170 €	-121 170 €	-121 170 €
TOIMINTAKATE	-10 207 701 €	-10 867 773 €	-11 039 672,0 €	-121 170 €	-121 170 €	-121 170 €

HALLINTO- JA TALOUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Vastuualueen tehtävänä on tuottaa hallinto-, talous-, atk- ja henkilöstöhallinnon palvelut koko kunnan ja tarvittaessa myös kuntakonsernin ja yhteistoimintakuntien käyttöön. Lisäksi tehtäviin kuuluu muun muassa kunnan yleisasiakaspalvelu, arkistotoimen hoitaminen ja asiointipisteen ylläpito. Lisäksi hallinto- ja talouspalveluiden vastuulla on tietosuojasiat.

Hallintopäällikkö	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Lähetetyt myyntilaskut kpl	6 441	6 307	275	6 500	6 700	6 800
Työterveyshuollon bruttokulut, euroa	43 120	50 392	46 000	40 000	40 000	40 000
Korkokulut, euroa	11 176	11 740	5 000	5 000	5 000	5 000
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	113 029 €	117 786 €	106 500 €	104 000 €	104 000 €	104 000 €
Toimintamenot	-449 275 €	-512 628 €	-526 537 €	-554 241 €	-554 241 €	-554 241 €
TOIMINTAKATE	-336 246 €	-394 843 €	-420 037 €	-450 241 €	-450 241 €	-450 241 €
Toimintakate euroa/asukas	-158 €	-186 €	-200 €	-218 €	-221 €	-223 €
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	32 934 €	41 271 €	33 000 €	27 900 €	27 900 €	27 900 €
Toimintamenot	-401 455 €	-479 992 €	-497 040 €	-524 734 €	-524 734 €	-524 734 €
TOIMINTAKATE	-368 521 €	-438 721 €	-464 040 €	-496 834 €	-496 834 €	-496 834 €

ELINVOIMAPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Elinvoimapalvelujen tehtävänä on edistää kunnan elinvoiman myönteistä kehitystä. Erityisesti vastuualueen toiminnassa korostuu vapaa-ajan asukkaiden huomioiminen kunnan toiminnassa. Tämän toteuttamiseksi vastuualueen tulee harjoittaa menestyksellistä elinkeinopolitiikkaa, ja huolehtia mm. seuraavista tehtävistä: maaseudun elinvoiman edistäminen, yleisen viihtyvyyden lisääminen, seudullinen maaseutuhallinto (Mikkelin kaupunki) ja maatalousyrittäjien palveleminen, matkailupalvelut ja -markkinointi sekä yleinen kuntamarkkinointi. Elinvoimapalvelujen tehtävänä on palvella Puumalassa sijaitsevia yrityksiä ja yrityksen perustamista suunnittelevia sekä houkutellessa kuntaan investointeja, yrityksiä ja matkailijoita. Elinvoimapalvelujen tehtäviin kuuluu kunnan joukkoliikenneolojen kehittäminen. Puumalalla on yhteinen elinkeinokehittäjä Sulkavan kunnan kanssa ja työaika Puumalaan on 60 %. Menekin edistämisen yritysryhmähanke jatkuu elokuulle 2023 saakka.

Kunnanjohtaja	TP2020	TP2021	TA2022	TA2023	TS2024	TS2025
Markkinointibudjetti €	57 510 €	48 141 €	41 500	40 000	40 000	40 000
Perustetut yritykset	24	18	15	18	18	18
Yrityskanta	242	263	240	250	250	250
Asiointiliikenteen matkustajia/reitti	3	3	3	3	3	3
Tuettu maksullinen lomitus, päivien lkm	123	106	100	100	100	100
Saaristoreitin lauttaylitykset	2 861	2 811	3 200	3 000	3 000	3 000
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	127 226 €	211 650 €	97 539 €	175 166 €	175 166 €	175 166 €
Toimintamenot	-645 651 €	-617 389 €	-523 582 €	-635 621 €	-635 621 €	-635 621 €
TOIMINTAKATE	-518 425 €	-405 739 €	-426 043 €	-460 455 €	-460 455 €	-460 455 €
Toimintakate euroa/asukas	-243 €	-191 €	-203 €	-222 €	-226 €	-228 €
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	127 226 €	211 650 €	97 539 €	175 166 €	175 166 €	175 166 €
Toimintamenot	-626 211 €	-605 879 €	-511 911 €	-624 253 €	-624 253 €	-624 253 €
TOIMINTAKATE	-498 985 €	-394 229 €	-414 372 €	-449 087 €	-449 087 €	-449 087 €

HYVINVOINTIPALVELUT YHTEENSÄ

Hyvinvointipalvelujen toimiala yhteensä

PALVELUJOHTAJA	TP 2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	186 529	209 489	158 426	141 080	141 080	141 080
Toimintamenot	-3 344 532	-3 681 546	-3 661 186	-3 728 636	-3 728 636	-3 728 636
TOIMINTAKATE	-3 158 003	-3 472 057	-3 502 760	-3 587 556	-3 587 556	-3 587 556
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	-1 481	-1 639	-1 668	-1 733	-1 759	-1 754
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	166 589	181 558	136 530	141 080	141 080	141 080
Toimintamenot	-2 646 474	-2 881 083	-3 041 730	-3 140 961	-3 140 961	-3 140 961
TOIMINTAKATE	-2 479 885	-2 699 525	-2 905 200	-2 999 881	-2 999 881	-2 999 881

HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Palvelusuunnitelma:

Hyvinvointilautakunta hallinnoi opetus-, varhaiskasvatus-, nuoriso-, liikunta-, aikuiskoulutus- sekä kirjasto- ja kulttuuripalveluja, koordinoi näiden toimintaa ja ohjaa niitä. Hyvinvointilautakunnan vastuualueella on myös vanhus- ja vammaisneuvosto. Hyvinvointilautakunnan tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia.

Palvelujohtaja	TP 2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Hyvinvointilautakunnan kokouksia	6	6	6	6	6	6
Käsiteltyjä asioita	63	69	60	60	60	60
Vanhus- ja vammaisneuvoston kokouksia	4	4	6	5	5	5
Käsiteltyjä asioita	43	33	45	40	40	40
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	0	0	200	0	0	0
Toimintamenot	-110 915	-125 681	-114 363	-140 919	-140 919	-140 919
TOIMINTAKATE	-110 915	-125 681	-114 163	-140 919	-140 919	-140 919
Toimintakate euroa/asukas	-52	-59	-54	-68	-69	-69
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	0	0	200	0	0	0
Toimintamenot	-102 555	-119 712	-109 770	-135 960	-135 960	-135 960
TOIMINTAKATE	-102 555	-119 712	-109 570	-135 960	-135 960	-135 960

OPETUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Opetuspalvelut tarjoaa esiopetusta, perusopetusta, aamu- ja iltapäivätoimintaa, kerhotoimintaa sekä ostaa taiteen perusopetusta. Oppilaalle turvataan koko yleissivistävän koulutuksen ajan oppimisympäristö, joka tukee häntä perustietojen ja -taitojen sekä tiedon hankinnan ja soveltamisen oppimisessa. Oppilasta tuetaan hyvän opiskelumotivaation ja yhteistyötaitojen saavuttamisessa. Yleissivistävän koulutuksen aikana oppilas kasvaa ihmisenä ja oppii kunnioittamaan ympäristöä.

PERUSKOULUN REHTORI	TP 2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Oman perusopetuksen toimintakate €/oppilas	14 485	17 633	18 197	19 825	20 770	21 808
Esiopetuksen toimintakate, €/oppilas	10 332	10 952	11 286	10 461	7 846	10 461
0-9 -luokan oppilaat	119	106	96	88	84	80
Peruskoulun päättäneet saavat jatko- opintopaikan, % oppilaista	100	100	100	100	100	100
Vakinainen henkilöstö osallistuu täydennyskoulutukseen, % henkilöstöstä	100	100	100	100	100	100
Oppilashuollon ammattihenkilöiden läsnäolon toteutuminen, % sovitusta			100	100	100	100
	Koronan aiheuttama n etäopetuk- sen aikana keväällä					
Oppimisen tukea tarvitsevat oppilaat saavat tarvitsemansa tasoisen tuen, % tuen oppilaista	kaikkien oppilaiden tuki ei toteutunut tavoitteide n mukaisesti.	100	100	100	100	100
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	51 250	48 777	42 100	29 000	29 000	29 000
Toimintamenot	-1 857 731	-1 972 983	-1 957 211	-1 986 907	-1 986 907	-1 986 907
TOIMINTAKATE	-1 806 481	-1 924 206	-1 915 111	-1 957 907	-1 957 907	-1 957 907
Toimintakate euroa/asukas	-847	-908	-912	-946	-960	-954
0						
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	51 250	48 777	42 100	29 000	29 000	29 000
Toimintamenot	-1 498 744	-1 556 392	-1 671 180	-1 707 441	-1 707 441	-1 707 441
TOIMINTAKATE	-1 447 494	-1 507 615	-1 629 080	-1 678 441	-1 678 441	-1 678 441

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Varhaiskasvatuspalveluja tarjoaa päiväkoti ja perhepäivähoitaja. Lapselle turvataan koko varhaiskasvatuksen ajan hänen ikä- ja kehitystasonsa mukainen kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Lapsen kasvupolku suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvatushenkilöstön kanssa. Lapsen kasvu- ja oppimisympäristö on lapsilähtöinen, monipuoliseen leikkiin ja toimintaan kannustava.

PÄIVÄKODIN JOHTAJA	TP 2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Päiväkodin toimintakate €/hoitopäivä	80	82	98	97	97	97
Vakinainen henkilöstö osallistuu vuosittain täydennyskoulutukseen, % henkilöstöstä	63	78	100	100	100	100
Eritasoista tukea tarvitsevat lapset saavat tarvitsemansa tuen, % lapsista	60	100	100	100	100	100
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	6 479	14 121	2 850	16 000	16 000	16 000
Toimintamenot	-483 494	-614 574	-590 411	-574 947	-574 947	-574 947
TOIMINTAKATE	-477 015	-600 453	-587 561	-558 947	-558 947	-558 947
Toimintakate euroa/asukas	-224	-283	-280	-270	-274	-273
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	6 479	14 121	2 850	16 000	16 000	16 000
Toimintamenot	-414 128	-510 109	-529 430	-514 210	-514 210	-514 210
TOIMINTAKATE	-407 649	-495 988	-526 580	-498 210	-498 210	-498 210

NUORISO- JA LIIKUNTAPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Nuorisopalvelut luo edellytyksiä lasten ja nuorten hyvinvointiin, harrastuksiin sekä omaehtoiseen toimintaan nuorisolain edellyttämällä tavalla lähipalveluina sekä digitaalisena nuorisotyönä yhdessä muiden paikallisten ja alueellisten nuorisoalan toimijoiden kanssa. Kaikessa toiminnassa korostuu lasten ja nuorten osallisuus nuorisovaltuuston toimiessa nuorten asioiden virallisena esiintuojana ja kommentoijana. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorille apua ja löytää ne palvelut, joita nuori tarvitsee päästäkseen elämässään eteenpäin. Liikuntapalvelut järjestää monipuolisia liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen sekä henkilökohtaista liikuntaneuvontaa. Toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa ovat mukana muut Puumalassa liikuntaa järjestävät paikalliset ja alueelliset tahot. Liikuntapalvelut tarjoaa myös toimitiloja ja taloudellista tukea puumalalaisille liikuntaa järjestäville yhdistyksille ja ryhmille.

VAPAA-AIKASIHTEERI	TP 2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Nuorisovaltuuston kokoukset/kokoontumiset	8	7	7	7	7	7
Nuorten ja päättäjien yhteiset tilaisuudet	0	1	1	1	1	1
Nuorisotilan avoimien ovien toiminta 13-20 v. nuorille, tuntia	240	333	250	250	250	250
Nuorisotilan avoimien ovien toiminta 9-12 v. nuorille, tuntia	142	100	150	150	150	150
Maksuttomia liikuntaryhmiä eri kohderyhmille		9	9	9	9	9
LIITO-ryhmän kokoontumiskerrat		3	4	4	4	4
Kuntosalin kävijämäärä, käyntikertoja	9468	9 675	12000	12000	12000	12000
Urheiluhallin käyttäjämaksujen osuus käyttömenoista %	40	51	40	40	40	40
Lisäresurssien saaminen hanketoiminnan kautta, hankkeita	4	4	4	4	4	4
Lasten ja nuorten moniammatillisen työryhmän kokoontumiskerrat	7	6	7	7	7	7
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	76 890	93 174	66 986	48 150	48 150	48 150
Toimintamenot	-363 416	-434 640	-449 933	-454 475	-454 475	-454 475
TOIMINTAKATE	-286 526	-341 466	-382 947	-406 325	-406 325	-406 325
Toimintakate euroa/asukas	-134	-161	-182	-196	-199	-199
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	56 950	65 243	45 090	48 150	48 150	48 150
Toimintamenot	-167 371	-207 712	-225 260	-238 420	-238 420	-238 420
TOIMINTAKATE	-110 421	-142 469	-180 170	-190 270	-190 270	-190 270

AIKUISKOULUTUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Puumalan kansalaisopisto järjestää alueen asukkaille vapaan sivistystyön koulutusta. Opiston laaja opetustarjonta tukee yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä. Opisto tarjoaa myös mahdollisuuksia musiikin perusopetukseen ja avoimeen yliopisto-opetukseen sekä järjestää tarvittaessa maksupalvelukoulutusta. Opiskelu viedään lähelle ihmistä turvaamalla opiskelumahdollisuudet myös haja-asutusalueella. Opiskelu tapahtuu elinikäisen oppimisen sekä kestävän kehityksen periaatteiden pohjalta. Opisto toimii yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa.

KANSALAIPOISTON REHTORI	TP 2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Opiskelijoiden lukumäärä	1 709	1 476	1 800	1 800	1 800	1 800
Opetustuntien lukumäärä	2 703	2 979	3 200	3 200	3 200	3 200
Toimintakate €/opetustunti	93	85	86	87	87	87
Toimintakate €/opiskelija	148	172	152	154	154	154
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	37 668	35 013	38 360	41 000	41 000	41 000
Toimintamenot	-290 354	-288 883	-314 038	-321 118	-321 118	-321 118
TOIMINTAKATE	-252 686	-253 870	-275 678	-280 118	-280 118	-280 118
Toimintakate euroa/asukas	-119	-120	-131	-135	-137	-139
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	37 668	35 013	38 360	41 000	41 000	41 000
Toimintamenot	-238 164	-252 822	-282 110	-299 760	-299 760	-299 760
TOIMINTAKATE	-200 496	-217 809	-243 750	-258 760	-258 760	-258 760

KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Kirjastolaitos edistää kuntalaisten ja kunnassa lomailevien mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen sekä kansainvälistymiseen. Lisäksi kirjastolaitos edistää virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen käyttöä ja niiden sivistyksellistä kehittymistä. Kulttuuripalvelut edistää ihmisten henkistä hyvinvointia. Kulttuuripalvelut järjestää tapahtumia, näyttelyitä ja retkiä sekä edistää paikallisten harrastajien toimintaa ja verkostoitumista. Lisäksi kulttuuripalvelut vastaa Liehtalanniemen museotilan ja Salpalinja-bunkkerin toiminnasta sekä koordinoi höyrylaiva s/s Wennon toimintaa yhteistyössä Puumalan veneseuran kanssa. Kulttuuripalvelut tukee saumattomasti kunnan matkailupalveluita ja osallistuu kuntamarkkinointiin.

MARKKINOINTIPÄÄLLIKKÖ	TP 2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kirjaston aukiolotuntien määrä	2 225	2 971	3 000	3 000	3 000	3 000
Lainojen määrä	13 306	17 815	15 000	15 000	15 000	15 000
Toimintakate €/laina	10	7	9	9	9	9
Kirjahankintojen määrä/1000 asukasta (OKM:n vähimmäistavoite: 350)	947	442	350	350	350	350
Järjestetyt kulttuuritapahtumat	20	10	20	20	20	20
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	14 243	18 403	7 930	6 930	6 930	6 930
Toimintamenot	-238 623	-244 785	-235 230	-250 270	-250 270	-250 270
TOIMINTAKATE	-224 380	-226 382	-227 300	-243 340	-243 340	-243 340
Toimintakate euroa/asukas	-105	-107	-108	-118	-119	-120
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	14 243	18 403	7 930	6 930	6 930	6 930
Toimintamenot	-225 513	-234 335	-223 980	-245 170	-245 170	-245 170
TOIMINTAKATE	-211 270	-215 932	-216 050	-238 240	-238 240	-238 240

TEKNISTEN PALVELUIDEN TOIMIALA

Tekniset palvelut yhteensä

TEKNINEN JOHTAJA	TP2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	3 442 663	3 172 801	3 431 261	2 717 705	2 717 705	2 717 705
Toimintamenot	-4 367 726	-4 208 835	-4 347 099	-3 511 645	-3 511 645	-3 511 645
TOIMINTAKATE	-925 063	-1 036 034	-915 838	-793 940	-793 940	-793 940
<i>Toimintakate euroa/asukas</i>	-434	-489	-436	-384	-389	-393
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	1 888 107	1 774 372	2 133 001	1 856 605	1 856 605	1 856 605
Toimintamenot	-3 654 493	-3 805 041	-3 866 585	-3 235 765	-3 235 765	-3 235 765
TOIMINTAKATE	-1 756 385	-2 030 668	-1 733 584	-1 379 160	-1 379 160	-1 379 160

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Palvelusuunnitelma:

Kunnossapidon ja rakentamisen hallintotehtävät. Palvelutarjonnan pitäminen vähintäänkin nykytasolla kustannustehokkaasti ja asiakaspalvelun kannalta tarkoituksenmukaisilla toimitiloilla. Pistohiekan matkailualueen jatkokehittäminen mm. veneilijöiden näkökulmasta.

Tekninen johtaja	TP2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	9 000	31 812	57 968	10 000	10 000	10 000
Toimintamenot	-169 026	-201 752	-212 645	-144 006	-144 006	-144 006
TOIMINTAKATE	-160 026	-169 939	-154 677	-134 006	-134 006	-134 006
Toimintakate euroa/asukas	-75	-80	-74	-65	-66	-66
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	9 000	30 838	57 968	10 000	10 000	10 000
Toimintamenot	-138 166	-182 119	-196 348	-127 490	-127 490	-127 490
TOIMINTAKATE	-129 166	-151 281	-138 380	-117 490	-117 490	-117 490

YHDYSKUNTAPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Luoda tarkoitukseen sopiva, turvallinen ja viihtyisä asuin- ja toimintaympäristö päämäärätietoisesti suunnitellen ja toimien. Palvelutason säilyttäminen hoito- ja kunnossapitotöissä vähintään nykytasolla kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

TEKNINEN JOHTAJA	TP2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Valituksia katujen talvikunnossapidossa	2	3	alle 10	alle 10	alle 10	alle 10
Valituksia katujen kesäkunnossapidossa	3	2	alle 10	alle 5	alle 5	alle 5
Katujen kunnossapitohinta €/km	5 978	6 110	6 500	6 500	6 500	6 500
Avustettavia tiekunnallisia yksityisteitä km:t	268	268	300	300	300	300
Avustus, €/km	200-300	200-300	230-300	230/300	230/300	230/300
Vierasvene- ja kotivenepaikat	ei toteutunut isoille veneille	ei tarjolla kaikille halukkaille	kotivene paikka kaikille	kotivene paikka kaikille	kotivene paikka kaikille	kotivene paikka kaikille
Kotivenepaikkatulot/paikka	193	193	275	275	275	300
Retkisatamaverkosto	ei toteutunut	hanke alkanut	hankkeessa sovitut kohteet kunnostetaan	toteutuu	Retkisatamien kunnostushanke käyntiin	Retkisatamien kunnostushanke menossa
Liikuntapaikkojen kunnon seuranta	toteutunut	päivittäin / viikoittain	toteutuu	toteutuu	toteutuu	toteutuu
Jätehuollon menot €	252 474	284 707	255 000	300 000	300 000	300 000
Jätehuollon tulot €	200 233	197 958	220 500	225 000	225 500	250 000
Kirjallisista jätemaksumuistutuksista tehdyt päätökset/kpl	2	0	alle 10	alle 10	alle 10	alle 10
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	421 460	392 623	443 530	439 780	439 780	439 780
Toimintamenot	-1 069 493	-1 016 693	-1 015 205	-1 053 005	-1 053 005	-1 053 005
TOIMINTAKATE	-648 033	-624 070	-571 675	-613 225	-613 225	-613 225
Toimintakate euroa/asukas	-304	-295	-272	-296	-301	-304
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	324 870	298 623	348 030	355 930	355 930	355 930
Toimintamenot	-932 793	-935 703	-929 480	-972 205	-972 205	-972 205
TOIMINTAKATE	-607 923	-637 079	-581 450	-616 275	-616 275	-616 275

PELASTUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Pelastustoimen palvelut siirtyvät hyvinvointialueen järjestettäväksi vuoden 2023 alussa. Kunta toimii kiinteistöjen omistajana edelleen tiiviissä yhteistyössä pelastuspalvelujen järjestäjän kanssa.

TEKNINEN JOHTAJA	TP2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	0	4 138	6 000	7 725	7 725	7 725
Toimintamenot	-197 786	-217 242	-235 482	-10 130	-10 130	-10 130
TOIMINTAKATE	-197 786	-213 104	-229 482	-2 405	-2 405	-2 405
Toimintakate euroa/asukas	-93	-101	-109	-1	-1	-1
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	0	4 138	6 000	7 725	7 725	7 725
Toimintamenot	-197 786	-217 242	-235 482	-8 230	-8 230	-8 230
TOIMINTAKATE	-197 786	-213 104	-229 482	-505	-505	-505

KIINTEISTÖPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Kiinteistöpalvelujen tehtävänä on ylläpitää yritystoiminnan (matkailu, teollisuus, liiketoiminta) käytössä olevia rakennuksia sekä kunnan omassa käytössä olevia rakennuksia ja tiloja. Tehtävänä on myös ylläpitää, vuokrata käypään vuokra-arvoon sekä myydä aktiivisesti vuokrattavana olevia kiinteistöjä että omassa käytössä tarpeettomaksi tulevia rakennuksia. Kunnalla on turvalliset ja terveet kiinteistöt ja niiden sisäilmaa seurataan toimintaohjelmamme mukaisesti. Vuokra-asuntojen remonttien yhteydessä otetaan huomioon esteettömyysnäkökulma.

TEKNINEN JOHTAJA	TP2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kiinteistöjen toimintahäiriöihin reagoiminen		Samana päivänä	käydään samana päivänä	käydään samana päivänä	käydään samana päivänä	
Kiinteistöjen menot/m²/kk	2,79	3,02	3,09	3,6	3,4	3,4
Kiinteistöjen tulot/m²/kk	1,61	1,15	1,61	1,61	1,61	1,61
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	1 417 308	1 362 929	1 420 650	1 669 250	1 669 250	1 669 250
Toimintamenot	-1 358 396	-1 211 104	-1 261 533	-1 264 319	-1 264 319	-1 264 319
TOIMINTAKATE	58 913	151 826	159 117	404 931	404 931	404 931
Toimintakate euroa/asukas	28	72	76	196	198	200
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	379 769	378 020	430 890	892 000	892 000	892 000
Toimintamenot	-913 806	-990 879	-964 740	-1 129 920	-1 129 920	-1 129 920
TOIMINTAKATE	-534 037	-612 859	-533 850	-237 920	-237 920	-237 920

YMPÄRISTÖPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Kunnassa tapahtuvan rakentamisen valvonta ja ohjaus sekä ympäristöasiat. Rakennusvalvontamaksuilla katetaan aiheutuvista menoista noin 80-100 %. Rakennusvalvonnassa on rakennustarkastajan lisäksi osa ympäristösihteerin työpanoksesta lähinnä rakennusten paikan ja korkeusaseman merkintätehtävissä sekä yhteensä vajaa henkilötyövuosi toimistosihteerien työpalkoista. Ympäristövalvonnan asiointiajat mitoitetaan asiakkaiden tarpeiden pohjalta. Olennaista on myös, että kunnan myöntämät poikkeamisluvat saavat lainvoiman ilman valitusmenettelyjä. Rakennusten käyttötarkoituksen muutoksia ja niihin liittyviä vaatimuksia joustavoitetaan mahdollisuuksien mukaan.

RAKENNUSTARKASTAJA	TP2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Rakennus- ja toimenpideluvat	303	170	290	200	250	250
Käsittelyaika, kuukautta	alle 1	1 kk	alle 1	alle 1	alle 1	alle 1
Menot €/lupa	480	883	530	787	600	600
Tulot €/lupa	423	704	430	450	450	460
Khall. myöntämät poik.luvat	14	7	12	10	10	10
Tek.ltk:n myöntämät poikk.luvat	2	4	8	5	5	5
Tekn.joht. myöntämät poikkeamisluvat	4	10	10	5	5	5
Ympäristöluvut	1	1	3	2	2	2
Maa-ainesluvut	1	4	3	3	3	3
Käsittelyaika maa-aines- ja ymp.luvat/ kk	alle 3	2 kk	alle 3	alle 3	alle 3	alle 3
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	136 792	129648,08	115 500	95 500	95 500	95 500
Toimintamenot	-195 771	-194116,97	-208 861	-209 137	-209 137	-209 137
TOIMINTAKATE	-58 979	-64468,89	-93 361	-113 637	-113 637	-113 637
Toimintakate euroa/asukas	-28	-30,4242048	-44	-55	-56	-56
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	136 792	129648,08	115 500	95 500	95 500	95 500
Toimintamenot	-162 271	-175792,53	-191 680	-189 125	-189 125	-189 125
TOIMINTAKATE	-25 479	-46144,45	-76 180	-93 625	-93 625	-93 625

KAAVOITUS- JA TONTTIPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Kaavoituksen päämääränä on viihtyisä ympäristö kestävän kehityksen periaatteet huomioivalla maankäytön suunnittelulla. Kaavoitukseen sisältyy mittaustoimi ja tonttien myynti, kunnan maa- ja metsätilojen ylläpito. Vakituiseen asumiseen soveltuvien, Saimaan rannalle sijoittuvien alueiden kartoitusta jatketaan ja niiden ostamiseen varaudutaan. Kirkonkylän asemakaavan ajantasaistaminen aloitetaan vuonna 2023 ja se jatkuu vuonna 2024. Kunnan metsäomaisuutta hoidetaan vuosille 2018-2027 laaditun metsäsuunnitelman mukaisesti maltillisin toimenpitein. Metsäomaisuuden hoitosopimus uusitaan alkuvuonna 2023. Puumalan kunnan metsäalueet liitetään luomukeruualueiksi. Puumalan kunnan metsäomaisuuden liittämistä FSC-sertifioinnin piiriin tutkitaan.

TEKNINEN JOHTAJA	TP2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Rantayleiskaavojen päivittämiskustannukset maanomistajilta	9 140	0	2 000	2 000	2 000	2 000
Kaavoituksen konsulttipalveluostot	9 968	0	5 000	25 000	25 000	0
Kanttorilanrannan asemakaava	ei toteutunut	lainvoimainen	luonnosvaihe	luonnosvaihe	lainvoimainen	lainvoimainen
Taajama-asemakavamuutokset	valmisteilla	lainvoimainen	valmisteilla	vireillä	luonnosvaihe	lainvoimainen
Metsäomaisuudenoitokulut (metsämaata 891 ha)	€/ha 26	14	15	15	20	20
Tuotto €/ha	126	51	140	150	150	160
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	124 036	53 657	130 000	100 000	100 000	100 000
Toimintamenot	-82 389	-33 731	-44 000	-59 820	-59 820	-59 820
TOIMINTAKATE	41 647	19 927	86 000	40 180	40 180	40 180
Toimintakate euroa/asukas	20	9	41	19	20	20
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	124 036	53 657	130 000	100 000	100 000	100 000
Toimintamenot	-77 039	-30 850	-42 050	-59 720	-59 720	-59 720
TOIMINTAKATE	46 997	22 807	87 950	40 280	40 280	40 280

ASUMISPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Turvataan puumalalaisille ja Puumalaan muuttaville vuokra-asunnon tarvitseville ympäristöltään viihtyisiä ja turvallinen asumisvaihtoehto omistusasumiselle. Edistetään arjessa sujuvuutta ja selviämistä. Kehitetään edelleen kausityöntekijöiden asumispalveluja mm. tarjoamalla edullista kesäaikaista asumista. Kunnan vuokralalojen kuntokartoitukset aloitetaan vuonna 2023.

TEKNINEN JOHTAJA	TP2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Asuntojen käyttöaste, %	76	vuoden- vaihteessa 85	95	90	92	93
Asukaskysely	tehty	ei tehty	ei laadita ei	ei laadita ei	laaditaan ei	ei laadita ei
Riittävä määrä vuokra-asuntoja	ei asunnottomia	kesällä ei	asunnottomia tehdään	asunnottomia tehdään	asunnottomia tehdään	asunnottomia tehdään
Esteettömyyskorjaukset seniorikodeissa	tehty asunto- remonttien yhteydessä	remonttien yhteydessä	asuntoremonttien yhteydessä	asuntoremonttien yhteydessä	asuntoremonttien yhteydessä	asuntoremonttien yhteydessä
Vuokramenot kattavat hoitomenot	positiivinen	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä	kyllä
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	342 468	356067,31	360 650	365 450	365 450	365 450
Toimintamenot	-268 602	-242789,01	-264 038	-291 858	-291 858	-291 858
TOIMINTAKATE	73 866	113278,3	96 612	73 592	73 592	73 592
Toimintakate euroa/asukas	35	53,45837659	46	36	36	36
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	310 615	343460,65	347 650	365 450	365 450	365 450
Toimintamenot	-229 919	-209181,69	-230 080	-269 705	-269 705	-269 705
TOIMINTAKATE	80 696	134278,96	117 570	95 745	95 745	95 745

RUOKAHUOLTO- JA PUHTAANAPITO

Palvelusuunnitelma:

Ruoka- ja puhtaanapitopalvelut siirtyvät Järvi-Saimaan Palvelut Oy:lle, jonka osakkaaksi kunta liittyy vuodenvaihteessa. Kunta ostaa kiinteistöjensä puhtaanapitopalvelut ja koulun sekä päiväkodin ruokahuollon JSP:ltä. Kunnan tekninen toimii jatkossakin kiinteässä yhteistyössä ruoka- ja puhtaanapitopalvelujen tarjoajan kanssa. Toiminnan seuranta ja mahdollisia korjausliikkeitä tehdään yhteistyössä JSP:n kanssa.

RUOKAPALVELUPÄÄLLIKKÖ	TP2020	TP2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Asiakastytyväisyyskyselyn koululaisille	ei kyselyä	ei kyselyä	toteutetaan	toteutetaan	ei tehdä	ei tehdä
Suoritteen á-hinnan seuranta €	5,58	6,38	5,69			
Ateriapalveluasiakkaille lämmin lounasateria myös viikonloppuisin	toteutui	toteutui	toteutuu			
Siivouskaluston ajan tasalla pysyminen.			yhden			
Uusien laitteiden hankkiminen vähintään yksi laite vuodessa.	toteutui	1 hankittu	laitteen hankinta			
TALOUS (sis+ulk)						
Toimintatulot	991 599	841 925,15	896 963	30 000	30 000	30 000
Toimintamenot	-1 026 262	-1 091 408,11	-1 105 335	-479 370	-479 370	-479 370
TOIMINTAKATE	-34 663	-249 482,96	-208 372	-449 370	-449 370	-449 370
Toimintakate euroa/asukas	-16	-117,74	-99	-217	-220	-222
TALOUS (ulk)						
Toimintatulot	603 025	535 987,02	696 963	30 000	30 000	30 000
Toimintamenot	-1 002 712	-1 063 274,08	-1 076 725	-479 370	-479 370	-479 370
TOIMINTAKATE	-389 687	-527 287,06	-379 762	-449 370	-449 370	-449 370

INVESTOINNIT

INVESTOINTIOSA

Investoinnit yhteensä

	9 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	135000	135000	114085	115000	99600	25000	25000
Toimintamenot	-2165000	-2625000	-1564971	-2030000	-1590000	-445000	-250000
Toimintakate	-2030000	-2490000	-1450886	-1915000	-1490400	-420000	-225000

Kunnanhallitus yhteensä

	950 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	130000	130000	114085	25000	0	25000	25000
Toimintamenot	-470000	-525000	-206037	-200000	-174000	-80000	-50000
Toimintakate	-340000	-395000	-91952	-175000	-174000	-55000	-25000

Yritystilojen saneeraus ja rakentaminen

	9528 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-120000	-175000	-175207	-25000	-20000	-30000	
Toimintakate	-120000	-175000	-175207	-25000	-20000	-30000	0

Laajakaistahanke

	9544 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-50000	-50000		0 -25000			
Toimintakate	-50000	-50000		0 -25000	0	0	0

Maa-alueiden osto/myynti

	9555	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot			108219				
Toimintamenot	-100000	-100000		-100000	-100000		
Toimintakate	-100000	-100000	108219	-100000	-100000	0	0

Osakkeet osto/myynti

	9556	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot			5866				
Toimintamenot	0	0	-1750	0	-54000		
Toimintakate	0	0	4116	0	-54000	0	0

Järvi-Saimaan Palvelut Oy osakkeiden merkinta ja apporttiluovutus

Reitistöjen kehittäminen

	9558	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	50000	50000					
Toimintamenot	-100000	-100000	-12855				
Toimintakate	-50000	-50000	-12855	0	0	0	0

Saaristoreitti

	9573	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	80000	80000					
Toimintamenot	-100000	-100000	-16225	0			
Toimintakate	-20000	-20000	-16225	0	0	0	0

Retkisatamien kunnostus

	9573	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0	0		25000		25000	25000
Toimintamenot	0	0		-50000		-50000	-50000
Toimintakate	0	0		0	-25000	-25000	-25000

Pitä Saaristo Siistinä ry:n hanke, Puumalan kohteiden kunnostus PSS ry hakeman hankerahoituksen turvin.

TEKNISTEN PALVELUJEN TOIMIALA**Teknisten palvelujen toimiala yhteensä**

	Muutettu						
	980 TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	5000	5000	0	90000	99600	0	0
Toimintamenot	-1695000	-2100000	-1358934	-1830000	-1416000	-365000	-200000
Toimintakate	-1690000	-2095000	-1358934	-1740000	-1316400	-365000	-200000

Kadut, kirkonkylä

	Muutettu						
	9831 TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot				0			
Toimintamenot	-220000	-220000	-169997	-70000	-90000	-100000	-100000
Toimintakate	-220000	-220000	-169997	-70000	-90000	-100000	-100000

Vuosi 2023: Härkösentie

Kadut, Kotiniemi

	Muutettu						
	9832 TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	0	0					
Toimintakate	0	0		0	0	0	0

Yleiset alueet

	Muutettu						
	9834 TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0	0					
Toimintamenot	0	0			-10000	-25000	
Toimintakate	0	0		0	-10000	-25000	0

Vuosi 2023: KT62 liittymän suunnittelu

Vuosi 2024: KT62 liittymän kehittäminen

Kk satama-alue

	9836	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0	0					
Toimintamenot	-200000	-200000	-108401	-150000	-40000	-50000	
Toimintakate	-200000	-200000	-108401	-150000	-40000	-50000	0
Sataman kehittäminen (istuskeluryhmät, opastukset, pyöräparkit) 30 000 euroa							
Satamarakenteiden kuntokartoitus 10 000 euroa							

Palvelukeskus

	9823	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-400000	-535000	-358398	-900000	-900000		
Toimintakate	-400000	-535000	-358398	-900000	-900000	0	0
Vuonna 2023: palvelukeskuksen kolmas vaihe: Koivuranta							

Tori

	9838	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	0	0		0			
Toimintakate	0	0		0	0	0	0

Puumalan koulu

	9827	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-15000	-15000	-5907	-20000			
Toimintakate	-15000	-15000	-5907	-20000	0	0	0

Seniorikodit

	9820	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-30000	-30000	-22906	-50000	-30000		
Toimintakate	-30000	-30000	-22906	-50000	-30000	0	0

Pistohiekka

	9830	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot				65000			
Toimintamenot	-300000	-300000	-299604	-150000	-30000	-150000	-100000
Toimintakate	-300000	-300000	-299604	-85000	-30000	-150000	-100000

Vuosi 2023: Uudet sähköliittymät mahdollisille uusille tonttivarauksille

Vuosi 2024: Valaistus 30 000 e ja mustien vesien käsittely 120 000 e

Vuosi 2025: Pistohiekanraitin asfaltointi

Urheilukenttä

	9839	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0	0	0				
Toimintamenot	0	0		0			
Toimintakate	0	0		0	0	0	0

Ruokahuolto/Keittiön irtamisto

	9843	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-60000	-60000	-49674	-25000			
Toimintakate	-60000	-60000	-49674	-25000	0	0	0

Asuntola

	9818	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-20000	-20000	-20426	-30000			
Toimintakate	-20000	-20000	-20426	-30000	0	0	0

Huoltotilat

	9817	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-30000	-50000	-54124	0			
Toimintakate	-30000	-50000	-54124	0	0	0	0

Koulukartano

	9819 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-20000	-20000	-4348	0			
Toimintakate	-20000	-20000	-4348	0	0	0	0

Nuorisotalo

	9828 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-15000	-15000	-7855	0			
Toimintakate	-15000	-15000	-7855	0	0	0	0

Urheiluhalli

	9829 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-150000	-150000	-38150	-15000			
Toimintakate	-150000	-150000	-38150	-15000	0	0	0

Liehtala

	9835 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	5000	5000					
Toimintamenot	-20000	-20000	-1679	0			
Toimintakate	-15000	-15000	-1679	0	0	0	0

Liikuntapaikat

	9837 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-65000	-65000	-50270	0			
Toimintakate	-65000	-65000	-50270	0	0	0	0

Energiasäästöratkaisut

	9842	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	-150000	-150000	-146475	-30000	-10000		
Toimintakate	-150000	-150000	-146475	-30000	-10000	0	0
Katulamppujen vaihto led-valoihin							

Melka -halli

	9846	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot							
Toimintamenot	0	-250000	-20720	-230000			
Toimintakate	0	-250000	-20720	-230000	0	0	0

Kivisalmen laituri

	9815	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0			25000			
Toimintamenot	0			-50000			
Toimintakate	0	0	0	-25000	0	0	0

Lava-auto

	9841	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0						
Toimintamenot	0			-40000			
Toimintakate	0	0	0	-40000	0	0	0

Aluekeräyspisteiden jäteastiat

	9810	Muutettu					
	TA 2021	TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0						
Toimintamenot	0	0		-30000			
Toimintakate	0	0	0	-30000	0	0	0

Kotiniemen venesatama

	9821 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0						
Toimintamenot	0	0		-15000			
Toimintakate	0	0	0	-15000	0	0	0

Veeranranta

	9833 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0						
Toimintamenot	0	0		-10000	-50000		
Toimintakate	0	0	0	-10000	-50000	0	0

Parkkipaikkojen, liikuntapaikkojen ja yleisilmeen parantaminen yleissuunnitelman mukaisesti

Oikotien asunnot

	9822 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0						
Toimintamenot	0	0		-15000			
Toimintakate	0	0	0	-15000	0	0	0

Latukone

	9844 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0	0		0			
Toimintamenot	0	0		0	-90000		
Toimintakate	0	0	0	0	-90000	0	0

Pistohiekan laituri

	9816 TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot	0	0		0	99600	0	0
Toimintamenot	0	0		0	-166000	0	0
Toimintakate	0	0	0	0	-66400	0	0

Varavoimakoneen hankinta

	xxxx	TA 2021	Muutettu TA 2021	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatulot		0	0	0	0	0	0	0
Toimintamenot		0	0	0	0	0	-40000	0
Toimintakate		0	0	0	0	0	-40000	0

POISTOSUUNNITELMA

Ryhmän nimi	Poistomenetelmä	Poistoperuste v/%
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Atk-ohjelmat	Tasapoisto	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	Tasapoisto	20 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		
Asuntotontti	Ei tehdä poistoja	0
Liike- ja teollisuustontit	Ei tehdä poistoja	0
Ulkoilu- ja puistoalueet	Ei tehdä poistoja	0
Metsät	Ei tehdä poistoja	0
Maa-alueet	Ei tehdä poistoja	0
Vesialueet	Ei tehdä poistoja	0
Rakennukset		
Puiset asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Kiviset asuinrakennukset	Tasapoisto	40 vuotta
Rivitalot	Tasapoisto	40 vuotta
Talous- ja ulkorakennukset	Tasapoisto	30-40 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30-50 vuotta
Liikerakennukset	Tasapoisto	30-40 vuotta
Teollisuus- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Museorakennukset	Ei tehdä poistoja	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut ja puistot	Tasapoisto	15-20 vuotta
Tiet	Tasapoisto	40 vuotta
Torit	Tasapoisto	40 vuotta

Satamat, laiturit ja uimalat, sillat	Tasapoisto	10-30 vuotta
Satama	Tasapoisto	30 vuotta
Silta	Tasapoisto	40 vuotta
Uimala	Tasapoisto	20 vuotta
Urheilu- ja ulkoilurakenteet	Tasapoisto	20 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	Tasapoisto	15-30 vuotta
Puhelinverkko ja keskukset	Tasapoisto	15 vuotta
Sähköjohdot ja kiinteät sähkölaitteet	Tasapoisto	15 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot	Tasapoisto	15 vuotta
Muut kiinteät koneet ja laitteet	Tasapoisto	10 vuotta
Kaukolämpöverkko	Tasapoisto	15 vuotta
Ulkovalaistuslaitteet	Tasapoisto	20 vuotta
Vedenjakeluverkosto	Tasapoisto	15 vuotta
Viemäriverkosto	Tasapoisto	15 vuotta
Yleiset alueet, sadevesiviemärointi	Tasapoisto	20 vuotta

Koneet ja kalustot

Raskaat koneet ja kalusto	Tasapoisto	15 vuotta
Rautaiset alukset ja veneet	Tasapoisto	15-20 vuotta
Puiset alukset, muut uivat työkoneet	Tasapoisto	10 vuotta
Erikoisajoneuvot	Tasapoisto	15 vuotta
Paketti- ja kuorma-autot	Tasapoisto	10 vuotta
Muut ajoneuvot	Tasapoisto	10 vuotta
Kevyet koneet ja laitteet	Tasapoisto	5-8 vuotta
Atk-laitteet	Jäännösarvopoisto	30 %
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3-15 vuotta
Muut konttorilaitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muu irtain omaisuus	Tasapoisto	15 vuotta